

USVA

ZINE 4/2009

<i>Pääkirjoitus</i>	3
<i>Hannele Hakala: Siellä on vain ihmisiä</i>	4
<i>Tomi Jänkälä: Keskikesällä Harri</i>	9
<i>Usvan novellikilpailukutsu</i>	21
<i>Harri Erkki: Mummo kuoli saunan lauteille</i>	22
<i>Solja Saarto: Mestari Hoettenin oppipoika</i>	30
<i>Petri Laine: L.A.P.S.I.</i>	42
<i>Heikki Nevala: Jousenjänne</i>	47
<i>Jarmo Karonen: Sovitus (kitaralle)</i>	54
<i>Susi Vaasjoki: Tähdenniemi</i>	66

Yhteystiedot / Vastaava toimittaja:

Anne Leinonen / usvazine@gmail.com

Kiisterintie 146, 50670 Otava

Usva julkaisee spekulatiivista fiktiota, artikkeleita, valokuvia sekä grafiikkaa. Ota yhteyttä, niin saat tarkemmat tiedot, missä formaatissa aineisto kannattaa toimittaa.

Kansikuva: Antony Papantoniou / Dreamstime.com

Graafinen ulkoasu: Eija Lappalainen

Taitto: Anne Leinonen

Kuvitus ja grafiikka:

Valokuvat: Dreamstime.com: Bbostjan, Murat

Cokeker, Ioana Grecu, Tatiana nikolaevna

Kalashnikova, Leeloomultipass, Teresa Levite, Luca

Oleastri, Giuseppe Parisi, Unholylvault

Kirjoittajat: Harri Erkki, Hannele Hakala, Tomi

Jänkälä, Jarmo Karonen, Petri Laine, Heikki Nevala,

Solja Saarto, Susi Vaasjoki

Hallintoneuvosto: Petri Salin, Petri Laine, Helena

Numminen, Raija Komppa-Rannaste, Datapeltojen

pehtoori, Anne Huotarinen, Eija Laitinen, Markku

Lappalainen, Ulla Huopaniemi-Sirén, Liisa Rantalaiho.

Sari Peltoniemi, Irma Hirsjärvi

Tekstien ja kuvien copyright on tekijöillä.

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa osoitteessa

<http://www.usvazine.net>

Usva 4/2009 julkaisupäivä: 31.1.2010

1/2010 ilmestyy maaliskuussa 2010.

Usva 4/2009:n tarinat sijoittuvat tieteis- ja fantasiamiljöihin ihmiskunnan perimmäisiin kysymyksiin porautuen. Keitä me olemme ja minne matkalla? Monissa teksteistä ollaan lähitulevaisuudessa, mutta ihmiskuntaa on kohdannut merkittävä muutos ja jokaisen on sopeuduttava uuteen elämään, kukin tavallaan.

Petri Laineen *L.A.P.S.I.* kuvaa maailmaa työrobotin silmin: mikä onkaan tavoiteltavampaa kuin yrittää miellyttää isäntää parhaalla mahdollisella tavalla. **Hannele Hakalan** *Siellä on vain ihmisiä* vuorostaan rakentaa kuvaa erilaisesta ihmisyydestä. Ovatko tunteet pahasta, poissuljettavia, vai mitä niille pitäisi tehdä?

Tomi Jänkälän *Keskikesällä Harri* kertoo nuoren vaikeudesta sijoittua aikuisten maailmaan, joka on paikoin turhan pelottava. Isäsuhde on koetuksella, kun uutta parisuhdetta hakemalla haetaan mitä oudommista äitiehokkaista. Ihmissuhdepelin seuraukset ovat traagisen peruuttamattomat.

Mummo kuoli saunan lauteille on **Harri Erkin**

luomus ja perinteikkäästä nimestään huolimatta sijoittuu vieraalle planeetalle, jota ihmiskunta on vasta asuttamassa. Planeetan alkuperäisjäestö bozot ovat tarkkailun alaisia ja saavat ihmiset pohtimaan paikkaansa maailmassa. Novelli sijoittui Tähtivaeltajan kirjoituskilpailussa vuonna 2009 neljänneksi. **Jarmo Karosen** *Sovitus (kitaralle)* kuvaa myös ihmisen ja vieraan elämänuodon, trankon, kohtaamista planeetalla, joka on jo miltei kesytetty. Pyrkimys kohdata ja ymmärtää toista voi johtaa katastrofaalisiin seurauksiin, mutta silti yrittäminen on inhomillistä.

Tuore Portti-voittaja **Heikki Nevala** yhdistelee arabikulttuuria ja legendojen tieteistarinaa fantastiseksi vallantaisteluksi, josta ei käänteitä puutu. *Jousenjänne* hyödyntää moninäkökulmatekniikkaa taitavasti.

Solja Saarron novelli *Mestari Hoettenin oppipoika* sijoittu vuoden 2009 Novassa kahdeksannelle sijalle. Nuori orvoksi jäänyt Helio etsii paikkaansa maailmassa tässä fantastisessa tarinassa. **Susi Vaasjoen** koskettavassa novellissa *Tähdenniemi* Kaitsijat ovat jättäneet ihmisiin merkkinsä, mutta sillä on hintansa.

Hyviä elämyksiä tuhdin lukupaketin parissa!

PÄÄKIRJOITUS

Ensi kesänä Jyväskylässä järjestetään Finncon, Euroopan suurin tieteis- ja fantasiakulttuuritapahtuma. Se kokoaa valtakunnallisesti alan harrastajia yhteen. Kolmen päivän aikana on luentoja, seminaareja, väittelyjä ja paneeleja - ohjelmaa niin elokuvista, sarjakuvista, kirjallisuudesta, kirjoittamisesta ja tieteestä kiinnostuneille. Edellisvuosista poiketen Finnconin yhteydessä ei ole Animeconia, vaikka viikonloppuna on myös animeen ja mangaan liittyviä osuuksia.

Erityisesti kirjoittavia ihmisiä hellitellään, sillä tapahtumassa on usean kirjoituskilpailun kuten Novan ja Usvan palkintojenjako, vuoden parhaalle tieteis- tai fantasianovellille myönnettävä Atorox julkistetaan, samoin Tähtifantasia-palkinnon saaja. Palkintohuuman keskellä on mahdollisuus tavata kisojen tuomareita ja kysyä suoraan heidän mielipidettään novelleistaan. Samoin toisten kirjoittajien kanssa syntyy rakentavia keskusteluja kirjoittamisen salaisuuksista ja arvokkaita vinkkejä jaetaan. Perjantaina on Suomen Tieteiskirjoittajien järjestämä kirjoittajatapaaminen ja viikonloppuna järjestetään myös vapaamuotoinen kirjoittajien miitti. Monet ohjelmanumeroista liittyvät kirjallisuuteen, sillä paikalla on paljon kirjailijoita, lehtien toimittajia ja harrastajakirjoittajia.

Finncon on perinteisesti ilmaistapahtuma: osallistuminen ei maksa ja toiminnot pyörivät vapaaehtoisvoimin. Tapahtuman suunnittelukin on yhteistuumaista, sillä järjestelytoimikunnassa eli coniteassa on eri puolelta Suomea olevia vapaaehtoisia. Tapahtuman henkeen kuuluu, että moni paikalle tullut

osallistuu myös ohjelmanumeroihin esiintyjänä tai järjestelyihin vapaaehtoistyövoimana eli vänkärinä.

Finnconin taustalla on pitkä, 1980-luvulta saakka tehty työ. Muutaman kymmenen harrastajan tapahtumasta on kasvanut tuhatpäisen joukon kokoontumisajo. Rahoitusta saadaan valtion rahastoilta sekä yksityisiltä säätiöiltä. Arkisia yhdistysrutiineja pyörittäessä voi olla vaikea houkuttaa seuratoimintaan uutta verta, mutta tällaisiin tapahtumiin tulevien nuorten määrä sekä ylipäänsä anime- ja mangaharrastajien yhdistysten runsaus taas kertoo, että kun asia on riittävän mielenkiintoinen, se vetää puoleensa myös nuoria. Tulevaisuus näyttää siis sikäli valoisalta: yhteisille kokoontumisille on edelleen tilausta, scifin ja fantasian pariin löytyy uusia sukupolvia.

Ulkomaalaiset kunniavieraat kruunaavat tapahtuman. Tulevana kesänä paikalla ovat Ellen Kushner, Tähtifantasia-palkittu kirjailija ja Pat Cadigan, joka tunnetaan cyberpunkin kuningattarena. Kotimaisina kunniavieraina ovat kirjailija Sari Peltoniemi ja professori Liisa Rantalaiho. Monia muita nimekkäitä esiintyjä on myös kuultavana.

Tapahtuman ohjelmaa suunnitellaan parhaillaan, ideoita ja ehdotuksia voi laittaa osoitteeseen ohjelma@2010.finncon.org. Mikään ei estä ilmiantamasta itseään tai kaveriaan esiintyjäksi.

Tervetuloa siis 16-18.7.2010 Jyväskylään! Muista varata majoitus ajoissa - hotellit ovat aina kesäisin täynnä. Ja jos muu ei auta, niin tapahtuma järjestää edullista lattiamajoitusta.

Anne Leinonen

SIELLÄ ON VAIN IHMISIÄ

Hannele Hakala

1

Kun Josa astui huoneeseen, hänen katseensa livahti pöydänkulmalla töröttävää kasvia sivaltaen ikkunasta ulos. Varis lensi raukein siiveniskuvin kohti vastapäisen talon kattoa. Se ei istahtanut räystään reunalle, vaan väisti satelliittiantennia ja suunnisti ulos Josan näköpiiristä. Seuraavankaan talon räystäälle se ei pysähtynyt, varikset olivat nykyään täällä vain läpikulkumatkalla.

– Minulla on ongelmia Jezin kanssa.

Terapeutin hiukset olivat vaihtaneet väriä ja tyyliä viime kerrasta. Vihreää kuontaloa oli pidennetty tähkämäisillä koristeilla. Pää muistutti rankkasateen lakoon lyömää viljapeltoa, jollaisia Josa oli nähnyt elokuvissa ja joskus aikaisemmin uutisissakin. Tuollaisia hiuksia ei voinut pestä eikä harjata, muuten koristeet irtoaisivat. Josa heilautti koneöljyn värisiä pitkiä hiuksiaan. Niitä sai harjata vaikka joka päivä, kunhan ei ollut kovakourainen.

– ...kestänyt?

– Vaikea sanoa. Ehkä kuukauden. Tilanne on pahentunut pikkuhiljaa. Nyt hänen kanssaan alkaa olla jo melkein mahdotonta elää.

– Millä tavoin?

– Hänestä on tullut hapan pikku marttyyri, Josa tiuskahti ja huomasi liian myöhään, että terapeutti oli kysynyt ihan muuta. Mitäs siitä, hänhän tässä maksaja oli.

– Päivästä toiseen hän vain murjottaa ilman mitään oikeaa syytä!

– Voisitko kertoa jonkin esimerkin?

– Vaikka kuinka monta! Viimeksi eilen pyysin häneltä pikkuista palvelusta. Keittiönkaapit ovat olleet siivoamatta siitä asti, kun... niin no... Kimmo lähti...

Josa nosti jalan toisen päälle ja pani merkille, kuinka terapeutin sormet alkoivat hypistellä otsalle roikkuvaa, pulleaa hiustätkää. Kuunteliko terapeutti lainkaan vai ajatteliko vain omia asioitaan?

– ...ihan vain vihjaisin, että hän voisi pyyhkiä pölyt ja heittää pois kaiken tarpeettoman. Auta armias, mitkä pultit hän siitä otti! Ei puhunut minulle mitään koko iltana. Tänä aamuna yritin lähestyä häntä sovittelevasti ja ehdotin, että minä kannan jääkaapin kierrätykseen, jos hän vie lieden, mutta hänkös porhalsi oitis parvekkeelle ja paiskasi oven kiinni. Eikä kostea ilma ole edes hyväksi hänelle!

– Tämä on vaikeaa aikaa teille molemmille, Josa. Uuteen järjestelyyn totuttelemisen vaatii oman aikansa.

– Minusta hän ei edes yritä! Ei sitä voi vain möllöttää. Kyllä kaikkien täytyy tehdä oma osuutensa. Ei ole yhtään kiva tulla töistä sotkuiseen kotiin.

– Mitä mieltä Jaxi on?

– Mitäs Jaxi! Ei ole pahemmin näkynyt.

Josa huomasi, kuinka hänen äänensä määki samalla tavalla kuin Jezillä. Hän alensi äänen nopeasti lämpimäksi:

– Heillä on hirveästi töitä, kuten tiedät. Ihmisiä on lähtenyt niin paljon. Jaxi ja muut joutuvat uurastamaan yötä päivää, että saisivat pidettyä tehtaan toiminnassa. En ole raaskinut puhua hänelle. Minun täytyy pystyä selvittämään tämä itse. Pitäisikö meidän tulla Jezin kanssa yhdessä terapiaan?

– Se on yksi mahdollisuus, terapeutti sanoi ja teki liikkeen kuin kohentaisi alas valahtaneita silmälasia. Mutta hänellä ei ollut lasia, omenansiemenen väriset silmät nakuttivat suoraan Josaa. Juuri nuo silmät olivat herättäneet Josan luottamuksen, kun hän ensimmäisen kerran kävi täällä. Turhan liikkeen tehnyt käsi laskeutui takaisin pöydälle.

Oliko terapeutti menettänyt kokonaan otteensa? Miten kävisi Josan, jos tämä ei pystynyt auttamaan häntä? Hän ei ikinä jaksaisi yksin Jezin kanssa. Jez oli kuin vanha kärry, jonka jarrut olivat hitsautuneet kiinni ruosteisiin pyöriin. Josan voimin tätä ei vedetty minnekään, ja jos oikein huonosti kävi, Jez vetäisi

© Giuseppe Parisi | Dreamstime.com

hänetkin synkkyytensä syövereihin.

Ikkunan takana ei lekutellut enää yhtään varista. Vuosikausia vastapäisen talon seinää valaissut punavalkoinen virvoitusjuomamainos oli poistettu tarpeettomana. Tilalle oli rakennettu kolmen kerroksen korkuinen Hezacombi-mainos. Auto näytti kärjestään litistyneeltä tossulta, mutta mitään muuta pehmeää kuin ulkomuoto siinä ei ollut. Josan unelmien auto. Aivan toista luokkaa kuin hänen aurinkoenergialla puksutteleva Vasmarininsa, joka sopi paremminkin kaupungin ulkopuolelle. Mutta sinne Josa ei halunnut, siellä oli vain ihmisiä. Elämä oli täällä, sileänselkeillä kaduilla, pystysuorissa rakennuksissa ja valomainosten rauhoittavassa välkkeessä. Kehätielle hän sen sijaan mieli. Nopeiden autojen omistajat menivät sinne iltaisen töiden jälkeen ja ajoivat kaupungin ympäri uudestaan ja uudestaan. Keskikaistalla oli sallittua ajaa niin lujaa kuin autostaan irti sai, mutta kukaan ei tietenkään tehnyt niin. Jos rysähti suojakaiteeseen, siitä syntyi pahaa jälkeä. Ja vaikkei itselle olisi käynyt pahasti, uuden auton saamiseen meni tuhattomasti aikaa. Josalla oli kasassa vasta kolmannes Hezacombin hinnasta. Ja sitten täytyi vielä anoa lupa ydinenergiakäyttöisen auton omistamiseen, mutta onneksi lupa oli nykyään pelkkä muodollisuus.

- Mitä sinulle tuli mieleen?
- Miten meidän käy?
- Oletko puhunut hänen kanssaan?

Tyhmä kysymys! Kyllähän terapeutin piti jo tietää, millainen Jez oli. Sulkeutui kuoreensa heti, kun ruvettiin selvittelemään suhteita ja syitä.

Käänsi kuperan selkensä koko maailmalle. Ei puhua pukahtanut. Vain Kimmolla oli säilynyt Jeziin jonkinlainen ote tämän synkkinäkin kausina, eikä niitä silloin juuri ollutkaan, ei ainakaan näin pahoja.

– Minusta teidän pitäisi vain yrittää keskustella. Teillä on sentään pitkä yhteinen taival, olette kokeneet yhdessä niin hyviä kuin huonoja aikoja. Ammentakaa tietoa niistä ajoista ja pyytäkää myös Jaxi mukaan keskusteluihin. Uutena perheenjäsenenä hänellä voi olla jotain uutta annettavaa teille. Tuore näkökulma ehkä.

Josa veti hameenhelman polven peitoksi ja nosti leukansa pystyyn. Terapeutti ei nyt yhtään auttanut. Antoi vain neuvoja, jotka eivät kelvanneet edes nivelten rassaukseen. Terapeutin silmien edessä oli vieras verho, jota Josa ei ymmärtänyt. Se jätti Josan ulkopuolelle, sysäsi syrjään.

– Kukkiiko tuo koskaan?

Terapeutti suoristi ryhtiään ja vilkaisi pöydänkulmalle:

– Kainokin tarvitsee lajikumppanin kukoistaakseen.

Josasta kasvi kukoisti liikaakin. Syvävihreillä, soikeilla lehdillään se oli aina tuijottanut häntä pisteliäästi, ilkkuen. Niin kuin hän olisi ollut jotenkin outo. Mutta itse se oli kummajainen. Jos ikkunan olisi saanut auki, hän olisi voinut muka vahingossa pudottaa sen ulos. Se olisi todennäköisesti hajonnut jo ennen kuin olisi osunut kadun betoniin. Se ero heissä oli, hänessä ja kasvissa. Hän oli melkein ikuinen.

2.

Roskakori röyhtäisi glurrurp, kun Elina tyhjensi sen. Siivoaminen oli kuitenkin turhaa, järjestelmän sivutaskuihin, vuorin ja kankaan väliin jäi aina jäljet hänen muistiinpanoistaan, muistioistaan ja kirjeistään. Hän ei olisi pystynyt hävittämään itseään täältä, vaikka olisi tahtonutkin. Mutta ei hän tahtonut. Yksi kaoottinen läiskä systeemin äkkisileissä kansioissa. Yksi luumusoseen kyllästämä sormenjälki, tuskastuttavan hitaasti haalistuva, sen perinnön hän tänne halusi jättää.

Kaikki muu oli pakattu, paitsi Kaino, joka ei oikeastaan hänen ollutkaan. Yllättävän vähän tavaroita. Vain yksi kassillinen, jos tauluja ei laskettu mukaan. Seitsemän pitkää vuotta ja pari sataa asiakasta, alkuaikoina ihan oikeitakin ongelmia. Ei, kyllä ongelmat olivat aina olleet aitoja. Vielä tänäänkin.

Huomenna huone ei enää muistaisi häntä. Huomenna täällä olisi jo aivan toinen tuoksu. Pienempi, terävämpi, kumea.

Ovi sirahdi auki.

– Hei.

– Hei.

Jäänsiniset sanat helähtivät toisiaan vasten.

Huoneen uuden haltijan varmuudella Linek pyyhälsi päätteen luokse. Järjestelmä tunnisti ja hyväksyi hänet. Elina oli virallisesti suljettu ulos. Linek napautti harmaan, rävähtämättömän katseensa Elinaan:

– Kaikki kunnossa?

– Olen päivittänyt tiedot ajan tasalle.

– Hyvä! Voin ladata ne ennen kuin aloitan.

– Huomenaamuna puoli yhdeksältä tulee ensimmäinen asiakas. Hän on kä...

– Olemme muuttaneet aikataulua. Ensimmäinen tulee tunnin päästä. Ehdin ottaa ennen aamua kaksitoista asiakasta.

– Yöllä?

– Eihän vuorokauden ajalla ole enää väliä nyt, kun sinä lähdet. Pystyn korvaamaan kolme terapeuttia.

– Monet ovat kuitenkin tottuneet päivän ja yön rytmiin...

– Se on vain paha tapa. Kyllä siitä eroon pääsee, kun sille ei ole mitään fysiologista pohjaa, Linek kirskahdi. Elina olisi halunnut tulkita sen nauruksi, mutta ääni tökki kuin kuoleman nahaton sormi hänen ihonsa

kylmille väreille.

– Oliko muuta?

– Haluaisin puhua J839-ketjusta. Sillä on vaikeuksia sopeu...

– Niin, jos he eivät itse pysty korjaamaan asennevirhettään, ei heidän hyväkseen voi paljoakaan tehdä. Ja tuskin pystyvät, heidät on suunniteltu toimimaan vain ihmisten kanssa.

– Kuinka paljon heille annetaan aikaa?

– Korkeintaan pari kuukautta. M-sarjan testaukset ovat loppusuoralla. Kuukauden sisällä aloitetaan tuotanto täydellä teholla. Ensin korvataan H- ja I-sarjat, heistähän on jo suurin osa lähes käyttökelvottomia, mutta heti perään aloitetaan J-sarjojen poistot.

– Ja sen jälkeen siirrytään K- ja L-sarjoihin! Elinalta sihahti hampaiden välistä.

Ensin Linek ei reagoinut mitenkään, hän oli kytkeytynyt järjestelmään ja tuijotti liikkumattomana ovea. Sitten hän käänsi jäykästi päätään Elinaa kohti, leukanivelet avautuivat, se olisi voinut olla hymy tai haukotus, mutta L-sarjalle ei sellaisia ollut ohjelmoitu:

– Jokaisella on oma aikansa, joka loppuu kuolemaan.

– Ei sellainen voi kuolla, joka ei ole edes syntynyt!

Elina puraisi kipeästi huuleen. Jos käden ulottuvilla olisi ollut vasara tai leka, hän olisi hakannut Linekin kierrätykseen. Mutta siitä ei olisi ollut mitään iloa, uusi sieluton L-sarjalainen olisi ollut täällä tunnissa. Ja yhtä nopeasti Elina olisi muilutettu putkaan.

Miten tähän oli tultu? Milloin ylitetty raja, josta ei voinut muuta kuin jatkaa, vaikka kaikesta näki, että tilanne oli karannut hallinnasta? Rengistä oli tullut herra ja piiasta talon emäntä, jonka vyössä roikkui nyt avaimet kaikkiin aittoihin. Miten he olivat antaneet asioiden luiskahtaa näin tolaltaan?

– Ostan J839:lle terapiaa niin pitkäksi aikaa, kun säästöni riittävät.

– Oletko varma?

– Sehän on sallittua?

– Eikö sinulla ole rahoillesi muuta käyttöä? Säästä vaikka siltä varalta, jos tulet takaisin.

Vielä joitakin viikkoja sitten Elina olisi jättänyt takaportin auki. Hän oli aina rakastanut epäkäytännöllisen kauniita vaatteita, korkeiden korkojen kopinaa betonilaattoja vasten, hoidettuja

kynsiä ja sitä, että herkullinen ruoka-annos kannettiin hänen eteensä, kun hän vain vaivautui vinkkaamaan. Oli ollut mahdotonta kuvitella, että hän voisi elää ilman niitä. Eikä hän vielääkään ollut täysin varma. Mutta silkkisellä kietaisuhameella ja gourmet-ravintolan kanta-asiakaskortilla ei ollut enää merkitystä. Kukaan täällä ei kiepauttanut häntä vapaaksi siitä hameesta, kukaan ei enää nauranut suu ruokaa täynnä hänen puujalkavitseilleen.

– Jätänkö Kainon? Se on ollut täällä aina, periytynyt terapeutilta terapeutille.

– Ei kannata. Vesi katkaistaan ensi viikolla, kun alakerran lakitoimistoista kaksi lopettaa ja yksi muuttaa Olariin. Muut ihmiset ovat jo lähteneet täältä.

Elina nosti Kainon varovasti toiseen kainaloonsa ja taulut ja kassin toiseen. Kaikki jäi siis Josan ja Jezin varaan. Häivähdys sielusta, joka heihin onnistuttiin kasvattamaan, olisi pian ainoa jälki inhimillisyydestä täällä koneiden ja bittien kivettyneessä maailmassa.

3.

Tien asfalttipinta oli pahasti halkeillut. Vasmarin töyssähteli vaivalloisesti eteenpäin. Josa yritti parhaan taitonsa mukaan väistellä kuoppia, mutta peräkärryn heilahtelut tekivät ajamisesta epämiellyttävän nykivää.

– En minä voi antaa sinun ajaa. Sinulla ole mitään ajokokemusta, ja meillä on aivan liian arvokas lasti. Miten meidän kävisi, jos laitteet menisivät tuusannuuskaksi? Ei Kimmokaan pysty ihmeitä tekemään.

Jez ei vastannut vieläkään. Ehkä hän oli lopettanut puhumisen nyt kokonaan. Vielä viime viikolla hän oli sanonut lyhyitä lauseita, ja aamulla yksittäisiä sanoja. Josa ei tiennyt, mitä Jezin sisällä oikein tapahtui. Ymmärsikö Jez häntä enää? Vai johtuiko puheen kuihtuminen syvästä masennuksesta?

Yksinpuheluunsa kyllästyneenä Josa keskittyi ajamiseen. Tienviitat olivat yhtä rähjäiset kuin tietkin. Vain luonto voi hyvin. Vihreän eri sävyissä se aaltoili raukeana, huojui omien unelmiensa täyttämänä, työntyi jo tiellekin: asfaltin rakosissa vihersi ja sitkeimmät kasvit olivat ehtineet kukkaan asti.

Varovaisesti Josa käänsi Vasmarinin sivutielle ja

joutui hiljentämään vauhdin mateluksi. He saapuivat kylän keskustaan ja ohikulkijoilta kyselemällä pääsivät aina muutaman kilometrin eteenpäin. Ihmisten ilmeet olivat enimmäkseen uteliaita, mutta jotkut käänsivät vihaisina selkänsä ja joidenkin silmissä vilahti pelon harmaa vilu.

He luulevat, että me otamme heiltä tämänkin, Josa tajusi. Hän olisi halunnut kertoa heille, kuinka väärässä he olivat, muttei osannut. Josa etsi tuttuja kasvoja, sellaisia joita hän oli ennen vanhaan nähnyt päivittäin kaupungin kaduilla ja kaupoissa, mutta ihmiset näyttivät erilaisilta täällä. Kuosittomat housutko sen tekivät ja ryppyiset puserot? Lippalakkien alta pursuavat harohiukset?

Synkkyys levisi Josankin piireihin. Vaikka juuri nyt hän kaikkein mieluiten olisi kytkeytynyt Jeziin, hän ei uskaltanut edes vilkaista veljeään, saati ehdottaa syväyhteyttä. Miten voi tuntea itsensä näin yksinäiseksi! Koko matkan hän oli unelmoinut, kuinka he perillä olisivat taas omiensa luona, mutta ihmiset olivat muuttuneet. Helpompaa oli tuntea yhteyttä L-sarjalaiseen kuin näihin resupekkoihin, Josa voihkaisi mielessään, mutta kauhistui omaa ajatustaan. Pelkkä ajatuskin viime viikkojen terapiasta sai hänen piirinsä huurteeseen. Kaupungissa ei todellakaan ollut enää ketään. Kun Jaxiin oli osunut voimakas virtapiikki ja korjauksen yhteydessä hänet oli ohjelmoitu L-sarjalaiseksi, heikäläisistä oli jäljellä enää Jez ja hän.

Ehkä ihmisiin piti vain tottua uudestaan. Niin kuin aurinkoenergiaankin, kyllähän sekin piti hengissä. Kimmon virityksillä latausajatkain jäisivät varmaan lyhyiksi.

Pellon laidassa, kahden suuren koivun kupeessa huojui kaksikerroksinen puutalo. Ei se oikeasti huojunut, mutta Josa ei ollut tottunut räystäiden lerppuviin reunoihin, seinämaalien hilseilyyn eikä avonaisina repsottaviin ikkunoihin. Ja lehtipuiden häilyvät varjot saivat muutkin viivat värisemään, venymään ja taipumaan.

Mikään ei ollut aivan sitä, mitä sen olisi pitänyt olla. Jotain tuttua siinä oli. Niin kuin Josa olisi sanonut itselleen: ”Hei, olenko koskaan kertonut, kuinka paljon pidän sinusta?” Tunne huimaavasta syvyydestä, kun katsoi itseään silmiin. Sukellus virtapiirien ja bittien taakse.

Verannalla kykki joku. Josaan ei ollut asennettu

kaukokatsetta, joten hänen oli noustava autosta ja käveltävä kykkijän luokse. Tällä oli päällään virttynyt T-paita ja shortsit, joiden lahkeensuut olivat rispaantuneet. Vaaleat hiukset oli vedetty saparoille, joista pursuili suortuvia. Nainen riipi marjoja tertuista. Tuon tuostakin hän pisti marjan suuhunsa, nosti aurinkolasejaan parempaan asentoon, sipaisi hiuksiaan ja jatkoi riipimistä. Josa ajatteli kaikkia niitä basilleja, jotka melksivat riemuissaan tässä toimituksessa. Totta kai Kimmon oli pitänyt palkata apulainen, kun Josa ja Jez olivat jääneet kaupunkiin, eikä täällä varmaankaan ollut valinnanvaraa, oli tyydyttävä ihmiseen. Kun Josa olisi asettunut taloksi, hän laittaisi asiat täällä järjestykseen ja opastaisi tämänkin ihmisen tavoille.

– Onko talon isäntä Kimmo Harju kotona?
Nainen suoristi selkensä ja änkytti suu täynnä viinimarjoja:
– Hän on katiskoja kokemassa.
Tuuli tuli järveltä ja kiepsahti verannalle.
Ruudullinen pöytäliina räpytteli siipiään, yritti lentoon, muttei päässyt. Ruskea saviruukku piti sitä paikoillaan. Ruukussa syvävihreä, soikealehtinen kasvi tarkasteli Josaa pisteliäästi, mutta pahantahtoisuutta Josa ei siitä löytänyt.

© Hannele Hakala 2010

Saatesanat

Kymmenisen vuotta sitten eräs tuttu tokaisi: ”Eihän kirjanpitoon mitään koulutusta tarvita. Ohjelmathan kirjanpidon tekee.” Vaikka nälväisy oli ennen kaikkea tarkoitettu paikalla olleille kirjanpidon ammattilaisille ja vaikka yhä nykyäänkin kirjanpitoon tarvitaan ihmisen panosta, paljon on muuttunut kymmenessä vuodessa. Tietokoneohjelmat ovat ujuttaneet lonkeronsa hyvin syvälle arkielämäämme niin kotona kuin työpaikalla.

Kun vielä kymmenen vuotta sitten tietokoneohjelmien tarkoitus oli helpottaa ja nopeuttaa työtä ja tehdä puolestamme tylsät rutiinihommat, nykyään jo suunnitellaan työtehtäviä ohjelmien pohjalta ja työtä tehdään yleensäkin ohjelmien rajoissa. Ihmisten on opeteltava ohjelmien tavoille, vaikeivät ne aina ole ollenkaan loogisia eivätkä kyseiseen työhön järkeviä. Renki on kapuamassa isännän pallille, osittain jo kavunnutkin.

Asenteet ovat selvästi muuttuneet. On oikeastaan järkyttävää huomata, ettei työntekijöiden tekemille virheille, sairastumisille ja ajoittain alentuneelle työpanokselle yritysten ja julkishallinnon johtoportaisissa löydy aina ymmärrystä eikä kärsivällisyyttä, mutta samaan

aikaan ohjelmien bugeja siedetään päivästä toiseen, hyväksytään nikottelematta, kun yrityksen tai kunnan verkko on käyttökielossa kaatumisen tai päivitysten takia tai kun työntekijä odottelee mikrotukihenkilöä selvittämään kränäävän tietokoneen arvoitusta. Ja koko ajan työt seisovat.

Olemme myös hyväksyneet ohjelmien standardisuorituksen, jota bugit vielä vetävät ajoittain alaviistoon. Ohjelma ei koskaan ylitä suoritustaan. Se ei veny, se ei innostu, se ei keksi luovaa ratkaisua äkkiä eteen tulleseeseen pulmaan. Kun töitä tehdään ohjelmien ehdoilla, myös ihmisen suoritus latistuu. Työpaikan saa se, joka pärjää tietokoneiden kanssa, ei se, joka oikeasti olisi itse työhön paras.

Ja olemme jo niin pitkällä, että rikkoutuneen tietokoneen tilalle on pakko ostaa uusi bugisine käyttöjärjestelmiseen ja ohjelmiseen, sillä ilman ei enää tule toimeen.

Vaikka robottiteknologia on vielä kapaloissa enkä varmaankaan tässä elämässä saa Josan kaltaista kotihengettä, josta olen aina unelmoinut, askel siihen suuntaan on kuitenkin otettu jo kauan sitten. Mitä se tuo tullessaan, sen näkevät seuraavat sukupolvet. Itse saan häivähdyksen tulevasta elämällä tämän neljännen Maccini kanssa niin myötä- kuin vastoinkäymisissä.

© Hannele Hakala 2010

© Ioana Grecu | Dreamstime.com

KESKIKESÄLLÄ HARRI

Tomi Jänkälä

Juhannuksen jälkeen äiti pakkaa tavaransa ja uuden miesystävänsä isän aurinkokennoautoon. He lähtevät kehä kahdeksan taakse etsimään itseään kadotetulta maaseudulta. Eron on tarkoitus olla äärimmäinen loukkaus, mutta isä ei suutu. Hän vaikuttaa haltioituneelta, kuin haluaisi tanssia, taputtaa ja laulaa.

”Vapaus”, hän huokaa.

”Nälkä”, minä vastaan.

”Nälkä?” isä katsoo minua kuin vierasta ja näyttää lapselta, jolta on viety juuri lahjaksi annettu lelu.

”Kasvatvat nuoret tarvitsevat terveellistä ravintoa, puuro olkoon ruokavalion peruskallio”, isä järkeilee ensihämmennyksen hälvettyä. Katson sivusta, kun hän kaataa Basmati-riisiä, maitoa ja suolaa keraamiseen pikakattilaan.

”Ei äiti sitä noin tee.”

”Miehet laittavat ruokaa eri tavalla”, isä vastaa itsevarmasti, mutta huomaa pian, että miesten tavalla laitettuna puuro palaa pohjaan.

”Minä pärjään einöksillä, mutta mitä minä sinun kanssasi teen?” isä huokaa, kun palohälytyn on vaiennettu ja ruokavalion peruskallio hiiltynyt lähtemättömästi kattilaan kiinni.

”Viet pitsalle”, vastaan. Isä nyökkää ja kustantaa minut seisovaan pöytään. Pitsa on lapsille kelpo ruokaa, kun oikeasta vinkkelistä katsoo. Ahdamme itsemme ähkyyn. Limsa poreilee röyhtäilyjä. Viimeinen pala jää lautaselle. Turvottaa niin, ettei henki kulje. Voisipa laittaa jalat taskuun ja pyöriä kotiin. Kerrasta tulee tapa, pitsasta näppyjä.

Kotona syntyy kaaos. Tiskipöydälle nousee K2. Tavarapinot piilottavat huonekalut ja vähiten likaiset puserot. 3-delevision kaukosäädin katoaa. Minusta on hauskaa, pitkätosumaisen kapinallista, että kaapeissa on tyhjää enemmän kuin lattialla. Isä ahdistuu ja yrittää herätellä vastuuntuntoaan.

”Siivotaanko?” hän hymyilee ja kurottaa kätensä horjuvan pitsalaatikkokasan päälle.

”Huomennakin ehti”, vastaan. ”Tänään televisiosta tulee Tähtien Sota.”

Isän ilme kirkastuu. Hän on kallellaan vanhoihin elokuviin: ”Huomenna sitten.”

”Älä siirrä huomisolalle mitään, minkä voit siirtää ylihuomisolalle. Huomenna näytetään elokuvan

interaktiivinen 3D-uusintafilmaus.”

Nauru kasaa ryppyjä isän silmäkulmiin. Kolmiulotteinen televisio on nerokas keksintö, vaatteet lämmittävät likaisina ja viruttamalla saa astiat puhtaiksi. Siivoamisesta ei enää puhuta. Kasvatusoppaat ja ravitsemusterapeutit voisivat olla eri mieltä, mutta minusta elämämme ilman äitiä alkoi hyvin.

Idylli särkyy. Isän mielestä pitsa ja elokuvat eivät riitä, elämässä täytyy olla syvyyttä, leveyttä ja laveutta. Hän alkaa käydä Symbioottisten ekovihreiden filosofisessa keskustelupiirissä.

Minulle hän ostaa viihdykkeeksi rakennussarjoja – yksinkertaisia mekaanisia leluja ja sähkökojeita. Pidän niistä kauan sitten, joskus ihan pienenä. Isältä on jäänyt huomaamatta, että en ole enää kuivasammuttimen kokoinen. Lastaan laatikot hyllyyn.

Jalkalistojen alta kipittää esiin mustia muurahaista. Juoksutan niitä lattialla haluamaani suuntaan, kunnes kyllästyn ja alan paloitella niitä. Ne ovat sitkeitä, etenevät vielä kahdella jalalla, yhdelläkin pyörivät ympyrää. Jos niiltä leikkaa takaosan, ne yhä raahustavat, vasta päättöminä pysähtyvät. Luulen näkeväni muurahaisten eleissä häivähdyksen kauhua. Kun raajat irtoavat, ne sätkivät ja heiluttavat leukojaan, rukoilevat armoa, jota ei ole tarjolla.

Siirrän isän huoneesta käyttämättömän kohdevalon. Etsin suurennuslasin ja kokoan sille rakennussarjoista telineen. Putsaan hyllyssä koristeena maanseen mikroskoopin ja etsin siihen sopivan lampun. Minulle avautuu uusi maailma.

Paljaalla silmällä muurahaisten sisus on keltaista massaa. Mikroskoopin lasilla jäänteet kuultavat aaltoilevia kuvioita. Pilkon, murskaan ja revin palasiksi mitä mielikuvituksellisimmilla tavoilla enemmän muurahaista kuin maltaan laskea.

Kyllästyn kusiaisten silpomiseen ja etsin hyönteisiä ulkoa. Onneksi on kesä. Suurimmat saaliini ovat tukkimiehentäitä ja toukkia. Isoista kovakuoriaisista erottaa suurennuslasilla sisäelimiä, mutta minulla ei ole instrumentteja irrottaa niitä ehjinä. Askarteluveitsen kärkikin on valtava verrattuna jääjän pötsiin.

Alan selvittää kuka hyönteisistä on pomo. Järjestän

hillopurkissa gladiaattoritaisteluja. Hämähäkki voittaa muurahaisten. Kaksi muurahaista taltuttaa lukin. Kovakuoriaiset ovat sitkeitä, mutta pelkällä kovalla nahalla ei tapa ketään. Kekomuurahaisten ovat raukkoja, mustat ärhäkempiä, vaikka puolta pienempiä. Kolme keltaista, läpikuultavaa muurahaista on voittamaton yhdistelmä. Ne tekevät yhteistyötä ja hyökkäävät saman uhrin kimppuun. Joukossa on voimaa. Raadot haisevat. Niistä nousee pelon, ahdistuksen ja kuoleman värisyttävä tuoksu.

Sydämeni pieksee kiihkeää rytmiä. En muista kaivata isää tai äitiä.

Kesä on koreimmillaan, kun isä tuo paneelikeskustelusta kotiin Järvisen Pirkon. ”Tervehdihän reilusti Santeri. Pirkko on isän uusi ystävä.”

”Terve Santeri”, nainen sanoo ja nostaa hitaasti kättään. Ilme on velto, ääni kuin hänet olisi huumattu. En vastaa. Jalkani ovat nauliutuneet lattiaan. Silmäni eivät räpsy. Sydämeni ei lyö.

”Tutustukaa toisiinne. Minä laitan kahvia”, isä rikkoo pysähtyneisyyden ja siirtyy keittiöön. Tuijotan lamaantuneena Pirkkoa. Pirkon sadat silmät tuijottavat takaisin.

”Ne ovat geneettisesti muunneltuja symbioottisia hyönteisiä”, Pirkko sanoo.

”Torakoita”, täsmennän. Kaukaa luulin, että Pirkolla on pörheä kampa tai karvalakki, mutta hänen päänsä onkin peittynyt muutaman sentin mittaisiin ruskeisiin torakoihin, joilla on pyöreät nukkemaiset silmät. Ne heiluttelevat tuntosarviaan, kuhisevat ja kiipeilevät. Ja tuijottavat minua.

”Pidätkö niistä?”

”En tiedä”, vastaan, vaikka tiedänkin. Ötökät pelottavat minulta suolen veltoksi. Saan viimein jalkani liikkeelle ja pakenen kauhun siivittämänä kohti huonettani. Ohitan keittiön. Ruokapöytä on pyyhitty, kulhossa luomukeksejä ja kuppien vieressä kierrätyspaperiservietit. Vierailu on suunniteltu tarkkaan etukäteen. Minulle vain ei kerrottu. Tunnen oloni ulkopuoliseksi. He ovat vasta tutustuneet ja jakavat jo salaisuuksia.

”Santeri on ujo. Hän ei ole tottunut vieraisiin”, isä sanoo.

”Ymmärrän”, vastaa Pirkko värittömästi.

Työnnän huoneeni oven kiinni ja kyyristyn nurkkaan. En pääse irti ajatuksesta, että Pirkko on tullut rankaisemaan minua. Hän aikoo istuttaa isälle torakoita päähän, koska olen ollut paha ja surmannut hyönteisiä. Silmä silmästä, isä muurahaisista, hän ajattelee.

Pirkko viipyy aivan liian pitkään, jotta voisin tuntea oloni turvalliseksi. He puhuvat ja puhuvat, vaikka isä ei edes pidä keskustelemisesta. Äänet kantautuvat vaimena oveni läpi ja minun tekee mieli rynnätä ulos, hypätä isän kaulaan ja vannottaa häntä hakemaan äiti takaisin, äiti, jolla on eloisa ääni, vaaleat tavalliset hiukset ja kaksi silmää. Sen sijaan lytistyn yhä pienemmäksi, katson kromattua ovenkahvaa ja toivon, ettei se painu alas. En tahdo tavata Pirkkoa, enää ikinä.

Aamalla Pirkko on yhä meillä. Salaliittolaiset ovat päättäneet, että minun ja torakkanaisen on tutustuttava toisiimme kahden. Isä työntää minut keittiön pöydän ääreen ja lähtee kauppaan. En saa katsettani irti hyönteisistä.

”Meillä ei eilen alkanut oikein hyvin”, Pirkko sanoo hermostuneena ja koettaa hymyntapaista. ”Minä elän hyönteisten kanssa. Ne imevät päänahan läpi verta ja laskevat sisääni tunnehuippuja tasoittavia aineita.”

”Aineita?”, sanon inhoten.

”Luonnollisia yhdisteitä, ei mitään kummallista. Kun minun hormonitasapainoni heilahtelee, tieto siirtyy veressä hyönteisiin. Ne torjuvat häiriön elimistöössään kemiallisesti. Muodostuneet vasta-aineet kulkeutuvat ulosteiden mukana toiseen suuntaan. Se on erittäin toimiva symbioottinen suhde. En ole koskaan elänyt yhtä täysipainoista elä...elä...mä...äää”, Pirkon ääni muuttuu venyväksi ja viimeiset sanat kuulostavat puhesyntetisaattorilta, josta loppuu virta. Naisen hymy hiipuu ja katse lasittuu. Torakat heiluttavat tuntosarviaan ja siristelevät silmiään. Kuvittelen niiden kilvan punnertavan kikkareita Pirkon punasolujen joukkoon, koska emoyksilö stressaa.

Pirkko on laitettu tauolle. Torakat pysähtyvät ja katsovat minuun. Tunnen mieleni perukoilla hapuilevia tönäisyjä, yhteyksien avauksia, epämiellyttäviä tunkeutumisyriä henkilökohtaiselle reviirille.

Kavahdan taaksepäin. Pelkoni alkaa kasaantua, muuttua paniikiksi. Ymmärrys palaa hitaasti Pirkon silmiin.

”Ne ovat telepaattisia?” kysyn ääni väristen. Juoksisin pois, mutta en saa jalkojani liikkeelle.

”Kyllä, viimeisintä geneettistä viljelmää. Telepatia tukee kemiallista viestintää”, Pirkko kertoo. Luulen, että hän kuulostaisi innostuneelta, jos lamaannukseltaan pystyisi. Hän ojentaa päästään hyönteisen minua kohti. ”Haluaisitko yhden? Se voisi lieventää ennakkoluulojasi.”

Hyönteisen yksinkertainen mieli tökkii minua ja koettaa saada alitajuntani vastaamaan. Minussa kuohahtaa. Lähetän tahtomattani vihamielisen impulssin kohti ötökkää. Torakka vetäytyy litteäksi. Sen silmät pyörähtelevät ja se ravistelee levottomasti siipiään.

”Ei mitään hätää pikkuinen”, Pirkko sanoo, nostaa torakan takaisin päähänsä ja silittää kitiinikuorta hellästi pikkusormellaan. ”Santeri, tuo ei ollut lainkaan ystävällistä”, Pirkko jatkaa painokkaasti. Tätä pahennusta eivät hyönteiset torju. He ovat monin verroin loukkaantuneet, Pirkko ja torakat.

Onneksi isä tulee. Hän on ostanut lähdevettä ja suuren paperipussillisen kaalia.

”Miten teillä meni? Joko olette parhaat kaverukset?”

”Sinun tyttöystäväsi aivot ovat täynnä torakanpaskaa!” huudan ja ryntään huoneeseeni.

”Santeri ei tosiaan ole kovin tottunut vieraisiin”, isä toteaa nolona.

”Ei se mitään. Tutustuminen ottaa aikansa”, Pirkko ja torakat vastaavat. Isä laskee ostokset keittiön pöydälle ja ottaa Pirkkoa kädestä.

”Helenan lähtö oli Santerille vaikea, ymmärräthän sinä.”

”Totta kai”, Pirkko toteaa. Minun on pakko kuvitella hänelle tunteet, koska ääni on jälleen ankea kuin marraskuu Korsossa.

Isä lepertelee helliä ja suutelee Pirkkoa huulille. Hän ei tunnu huomaavan villiintyviä torakoita. Niiden mietet sinkoavat negatiivisia aaltoja, tuntosarvet värisevät ja suolistot puskevat vasta-aineita tavattomalla kuhinalla. Minun on ikävä äitiä.

Pirkko suojatteineen on vallannut kodin sydämen. Ilmassa leijaileva keitetyn kaalin haju on melkein vastenmielisempi kuin torakkaparvi. Yhdessä ne ovat lähes sietämättömiä, mutta vain lähes, sillä Pirkko on ollut meillä toisen yön ja nälkäni on kasvanut inhoa suuremmaksi.

”Huomenta”, Pirkko sanoo. Hän seisoo hellan äärellä isän aamutakissa. Torakat seuraavat minua katseillaan. Hivuttaudun jääkaapille. Lähdevettä ja kaalinkerä lukuun ottamatta hyllyt ovat tyhjä.

”Haluatko kaalikeittoa?”

”Ei kiitos, ei ole nälkä”, totean, vaikka vatsani komppaa valetta murisemalla. ”Äiti laittoi aina lihapullia”, jatkan valehtelua. Oikeasti äiti laittoi hyvänä päivänä mikrossa maksalaatikkoa, mutta sitä ei tarvitse Pirkolle kertoa.

Yritän livahtaa takaisin huoneeseeni, mutta Pirkko peittää kulkutieni. En ole aiemmin huomannut, että hänellä on symmetrisen pyöreä vatsa. Onko hän raskaana? Sen verran biologiasta ymmärrän, ettei lapsi voi olla isän.

”Haluatko nähdä jotain jännää?” Pirkko kysyy. Minuun etsiytyy jälleen paniikin siemen. Yhdistelmä torakat, Pirkko ja pullistunut vatsa kierrättävät päässäni mielikuvituksellista kauhukuvastoa. Käteni hikoavat ja suutani alkaa kuivata.

”Ei kiitos”, vastaan niin rauhallisella äänellä kuin pystyn. Kieleni napsuu kuivana kitalakeen. Matkin haukotusta ja venyttelen. ”Taidan vielä mennä nukkumaan.”

”Älä nyt ole pelkuri, iso poika”, Pirkko suostuttelee. Hän pudottaa aamutakin maahan ja on alasti, eikä odota lasta. Olen siitä varma.

Hänen vatsansa tilalla on pullistunut muovisäiliö. Läpinäkyvä kupla on puolillaan ruskeaa nestettä, joka hölskyy hiljalleen Pirkon vaihtaessa asentoa. Nesteessä kelluu mustuneita kaalinlehtiä. Sammion yläosassa leijuu ruskeaa kaasua, jonka läpi sisäelimet kuultavat. Kosketan kalvoa kuin unessa. Lämmin nihkeä pinta joustaa sormien alla. Värähdän ja vedän käteni takaisin.

”Keinotekoinen ruuansulatusjärjestelmä on monin verroin tehokkaampi kuin biologinen. Laitatin sen luettuani artikkelin ihmiskehon energiahukasta. Ekologinen jalanjalkeni pienei kertaleikkauksella. On niin ihanaa olla luonnon kanssa tasapainossa.”

Pirkko kääntelee vartaloaan ja esittelee järjestelmää. Tuijotan liuosta jähmettyneenä. En halua havaita ruumiinosia, jotka sijaitsevat vatsan ylä- ja alapuolella. Pirkko on ilmeisen tietämätön, että näyttää itsestään muutakin kuin tekniikkaa. Yritän sivuuttaa tilanteen kummallisuuden ja keskittyä vatsan seutuun. Kylkiluiden alapuolella vartaloon on upotettu puolen litran limsapullon näköinen putkilo.

”Mikä tuo on?” kysyn, jotta silmäni eivät harhautuisi. Pirkon torakat naksuvat mielihyvystä. Ne uskovat, että uteliaisuuteni on herännyt. Ne näyttävät iskevän silmää.

”Biokaasusäiliö, järjestelmä muuttaa kuonan metaaniksi. Juuri mitään ei mene hukkaan. Kaalin hyötysuhde on paras. Biokaasulla voi sitten vaikka grillata”, Pirkko kertoo ja alkaa irrottaa säiliötä. ”Tämä pitäisi vaihtaa, mutta minulla ei ole toista pulloa mukana. Siksi mahani on turvoksissa. Täytynee tyhjentää tämä ulos.”

Pirkko irrottaa kaasupullon. Pikaventtiili suhahtaa vain sekunnin murto-osan, mutta ilmaan lehahtaa oksettava lemu. Pirkko kävelee ulos päästämään lisää kaasua.

Menen takaisin huoneeseeni ja päätän olla sairas. Näyttelemisen ei ole vaikeaa. Kuvittelen Pirkon torakoineen grillaamassa biokaasulla kaalinpäitä ja muutun kalpeaksi suuremmin ponnistelematta.

Isä ja Pirkko keskusteleivat tekojärvestä, joka rakennettiin autiomaahan merien ylivuotopaikaksi, kun ilmasto lämpeni ja jäätiköt sulivat. Pirkon mielestä allasta ei olisi saanut tehdä, koska luonnon tasapainoa ei tule ihmisen toimin järkyttää. Isä huomauttaa välillä Tanskasta, Hollannista ja Pohjois-Afrikan kukoistuksesta, mutta vetäytyy vakavammasta väittelystä aina, koska ei halua olla Pirkon kanssa eri mieltä. Minä kurkin salaa oven raosta ja toivon, että torakkanoita tukehtuisi omahyväiseen ristiriitaisuuteensa.

Ilmeisesti osa torakoistakin saa kyllikseen. Ne irrottautuvat naisesta ja säntäilevät ympäri keittiötä. Yksi kipittää raajat lattiaan rapsahdellen luokseni ja katsoo minua nukensilmillään. Se saattaa olla sama torakka, jota Pirkko tarjosi minulle, mutta en voi olla varma. Ne kaikki näyttävät samalta. Sen ajatukset harovat minua kohti, likainen ja ilkeä ötökän mieli tökkii aivojani. Suljen oven ja peräännyin hitaasti.

© Tatiana nikolaevna Kalashnikova | Dreamstime.com

Torakka puristautuu litteäksi, ahtautuu kynnyksraosta ja rapisee päättäväisesti eteenpäin. Nousen sängylle, jotta se ei kipittäisi jalalleni.

”Mene pois”, sanon pala kurkussa. Hyönteinen kuuntelee. Se pysähtyy lattialle, heiluttaa tuntosarviaan ja viestittää. Se tahtoi imeä verta, jota ei ole pilattu kaalikeitolla ja torakan ulosteilla. Se hypähtää askeleen eteenpäin ja alkaa varovasti siirtyä lähemmäksi.

Vaikka eläin on vielä lattialla, nostelen jalkojani raivoisesti kuin estääkseni sitä nousemasta päälleni. Paniikki saa minusta otetta ja vilkuilen epätoivoissani pakotietä oikealta ja vasemmalta. Huomaan pöydällä metallisen kipon, jossa pidän tärpättiä pienoismalleja rakentaessani. Astia on tyhjä, mutta jäänyt lojumaan muun sotkun joukkoon. Nappaan kupin, pudotan sen ylösalaisin hyönteisen päälle ja ponnahtan hädissäni takaisin vuoteeseen. Metallia kilahtaa ja vangitsee torakan. Astia liukuu hetken lattiaa pitkin, mutta pysähtyy sitten. Laitan kirjan painoksi kupin päälle. Metallia vaimentaa telepaattisten lähetysten voimakkuutta ja saan häiriöttä miettiä, mitä teen.

Rauhoitan itseni, valikoin kourallisen tarvikkeita ja hivuttaudun lattialle. Raotan varovasti kupin reunaa. Torakka saa ajatuksiini kosketuksen, kääntyy niillä sijoillaan ja singahtaa kohti ovea. Kaikki kuusi karvaista jalkaa vispaavat kiivaasti. Se heiluttaa tuntosarviaan

ja lähettää kauhun sekaista hätäsanomaa koko pienen mielensä voimalla: ”Auta Pirkko, auta!”

Pirkko on liian kaukana ja torakan koivet liian lyhyet. Pitkä neula raksahuttaa ötökän keskiruumiin läpi ja kiinnittää sen tukevasti muovimattoon. Hyönteisen silmät muljahtavat ja raajat haraavat hyödyttömästi lattiaa.

Käännän torakan ne ulalla ympäri ja kiinnitän sen puiseen leikkausalustaan. Tartun veitseen ja hetken kuluttua torakan raajat lepäävät pöydällä irrallisina. Se elää, mutta sen mieli on paniikista sekaisin. Viestit sinkoavat vailla osoitetta tai järjellistä muotoa.

Yöllä näen painajaisen. Pariskunta on vaihtanut vartalonsa läpinäkyviin muovikuoriin ja kasvonsa torakan päihin. Vailla tunnistettavia piirteitäkin he ovat isä ja äiti. Pirkko ja äidin uusi mies taluttavat apaattisia vanhempiani pitkin ruskean kaalikeittomeren rantaa.

Minä olen hukkumassa. Poljen tervalta tuntuvaa keittoa ja huudan apua. Aikuiset kohdistavat nukkemaiset silmänsä minuun ja kysyvät: ”Otatko kaalikeittoa?” Sopassa kelluvien pilkottujen hyönteisten raadot imeytyvät vartalooni kiinni ja painavat minut upoksiin. Isä, äiti, Pirkko ja nimetön äitivaras nousevat autoon ja lähtevät.

Tärisen sänkyä vieressä. Näen, kuulen, haistan ja tunnen. Olen kai hereillä, vaikka lakanat näyttävät kumpuilevan kuin alla olisi armeija hyönteisiä. Sydämeni ei ota rauhoittuakseen ja painajaisuneni käskää minun toimia tai kadota. Otan pöydältä metalliset pihdit ja menen isän makuuhuoneeseen.

Isä, Pirkko ja torakat nukkuvat. Nainen on työntänyt päänsä isän kainaloon ja nostonut jalkansa omistavasti hänen ylitseen. Hyönteiset ovat levinneet tyyntyneelle Pirkon ympärille. Osa niistä on isän kasvoilla. Joko isäkin kantaa torakoita? Nytkö jo? Näin ei voi jatkua tai minulta loppuvat vanhemmat.

Kiipeän hengitystä pidättäen Pirkon viereen. Kukaan ei herää. Asetan pihdit lähimmän torakan ympäri ja puristan. Kitiinikuori rusahtaa vastenmielisesti ja torakan sisälmykset leviävät nukkuvan Pirkon iholle. Valitsen varovasti toisen öökän ja rutistan uudelleen, sitten kolmannen ja neljännen. Toistan toimenpiteen, kunnes en näe ainoatakaan elävää hyönteistä. Kukalliset lakanat ja Pirkko ovat keltaisen mönjän ja ruskeiden torakanraajojen peitossa.

Poskiani kuumottaa voitonriemu, mutta maltan mieleni. En ole vielä valmis. Kumarrun Pirkon ylle ja avaan biokaasun pikalukon. Pullo irtoaa ja liittimen päälle kääntyy nahkaläppä. Otan säiliön kainalooni ja seuraan kuinka Pirkon vatsa alkaa vaivihkaa paisua. Hän vaihtaa epämukavaksi käyntyttää asentoon ja järjestelmä päästää ylipaineen ulos. Nahkaläppä pärisee ihoa vasten ja ilmaan leviää eltaantunut löyhkä. Piilotan pullon ja palaan huoneeseeni. Ilo kumpuilee sisälläni kuin biokaasu Pirkon mahassa. Paine pakottaa poskeni hymyyn ja pärisytän huuliani, kunnes vaaleansininen uni saapuu ilman kauhukuvia.

Päivä ei ole vielä valjennut, kun Pirkko ryntää sisään. Hän vetää minut hiuksista pystyyn ja läiskii raivoisasti kasvoihin molemmin käsin. ”Hullu! Kuuletko? Sinä olet hullu! Perverssi hullu!” Päänahan pyöreistä avohaavoista tihkuu verta ja kirkasta visvaa Pirkon kasvoille. Hän on aika kurjan näköinen. Muutamat minulta huomaamatta jääneet torakat kihisevät oikeutettua vihaa Pirkon pääläella.

Isä on herännyt ja ojentaa Pirkolle kohteliaasti

vaatemytyn. Minua hän katsoo alta kulmain ja sanoo paheksuen: ”Miten sinä nyt noin käyttäydyt, Santeri?”

Pirkko pukee kiireesti päälleen. Jalkojen koukistaminen puristaa naisen vatsaa, jolloin venttiilinsuoja pärisee ja ilma sakenee metaanikaasusta. Keinopieru ei helpota Pirkon oloa ja hän kiljuu ulos juostessaan hysteerisesti: ”Vie tuo kiireesti hoitoon. Se on päästään vialla, se on hullu sairas paviaani!”

”Santeri ei vain ole kovin tottunut vieraisiin”, isä vastaa. Sitten isä ei osaa enää sanoa mitään. Hän tunkee lakanat pesukoneeseen ja menee päiväpeitteen alle nukkumaan. Murskattujen torakoiden löyhkään on sekoittunut keinosuolistopäästöjen jäljittelemätön lemu.

”Katsotaanko yhdessä jokin elokuva?” kysyn tyhjältä huoneelta ja leukani painuu väkisin kiinni rintaan.

Isä toipuu takaiskusta ja lähtee jälleen harrastamaan. Hän pukee päälleen ihonmyötäiset housut, löysän kiiltäväkankaisen kauluspaidan ja kultaisen panssariketjun. Kaula-aukkoon hän pirskauttaa myskin tuoksua. Isä ei kerro minne, mutta illalla hän menee. Ilmeisesti siellä on kuuma, koska hän ei laita paidan ylimpiä nappeja kiinni.

”Miestä ei ole luotu olemaan yksin!” isä toteaa ja heilauttaa rehvakkaasti kättään.

”Et sinä ole yksin”, vastaan kiinni kolahtavalle ovelle.

Isän reissut venyvät seuraavan vuorokauden puolelle. Kotona hän on väsynyt ja äreä. Hän lojuu, antaa parran kasvaa eikä pese hampaitaan ennen kuin taas pitää laittautua. Minulle hän urahtelee ja antaa ymmärtää, että on mieluummin itsekseen.

Alan taas leikellä muurahaisia ja muita hyönteisiä, mutta kyllästyn pian niiden yllätyksettömyyteen. Keltainen massa on lopulta vain keltaista massaa, vaikka sitä katsoisi mikroskoopin läpi.

Eräänä iltana kaivan pudonneiden lehtien peittävästä ojanpientareesta kesän viimeisiä matoja, kun saan kiinni kohmeisen sammakon. Puhallan pillillä konnan mahalaukkuun ilmaa. Paine ei karkaa ja sammakko on kuin ilmapallo, jolla on raajat. Opin tempun televisiosta. Keinuttelen hassua ilmestystä pöydällä, kunnes kyllästyn ja puhkaisen sen askarteluveitsellä. Sammakko poksahuttaa ja leviää ympäri huonetta.

Olen pettynyt. Sen sijaan, että toteutin yhden helpon tempun, minun olisi pitänyt suunnitella tarkemmin,

mitä sammakolla teen. Puualustalla minulle olisi taatusti riittänyt hupia pidemmäksi aikaa.

En löydä lisää sammakoita ja hyönteisetkin mönkivät multiin saapuvaa talvea pakoon. Palaan rakennussarjojen pariin. Heitän ohjeet sivuun. En aio rakentaa Oscar -nimistä peltirumpalia tai kuperkeikkoja heittävää apinaa. Levitän pöydälle kaikki kokoamattomat elementit. Metalliset hammasrattaat ja kovamuoviset kuoret kiiltelevät kasoissa sähkölampun koleaa valoa. Poimin tarvitsemani ja alan töihin.

Osat ovat eri laatikoista eivätkä istu yhteen. Joudun taivuttamaan metallia ja juottamaan liitoksia. Vaiva palkitaan. Saan muutaman illan askartelulla aikaiseksi pirullisen hiirennakin.

Laitan houkuttimeksi juustoa ja vien ansan kellarin häkkivarastoon, jonka betonisessa ulkoseinässä on halkeama. Kolea ilma ajaa hiiriä sisätiloihin enkä joudu odottamaan montaa tuntia, kun loukku napsahtaa ensimmäisen kerran.

Hiiri pyristelee ansassa. Sen selkäranka on poikki ja siitä lähtee kokoonsa nähden karmea vikinä. Tungen paperitupot korviini ja kannan eläimen työpöydälleni. Viiltelen sitä hurmoksessa, kunnes jäljellä on vain punaista massaa.

Ensimmäiset hiiret kuolevat nopeasti, koska olen taitamaton veitsen kanssa. Onneksi jyrjsijöitä on paljon. Joitakin yksilöitä saan pidettyä hengissä vuorokausia, vaikka olen leikannut niitä useista kohdista. Onnistunein kokeiluni on hiiri, jonka kallosta korvaan palan metallilevyllä. Se elää normaalia elämää lähes viikon. Lopulta se saa jonkinlaisen kaatumatautikohtauksen ja tärisee suu vaahdossa kuoliaaksi selällään vinkuen.

Isää näen vähän, jos ollenkaan. Vaikka hän olisi kotona, hän on hermoherkkä ja poissaoleva. Televisiossa näen sattumalta tanssijoita, jotka sätkivät vilkkuvien valojen välkkeessä hervottomasti. He ovat pukeutuneet satiiniin kuten isä. Jutussa kerrotaan jostakin synteettisestä ja nuorten suosimasta. Luulen, että isäkin on alkanut käyttää sitä.

Ensimmäisestä kerrasta alkaen bilehile Elma Väärälä käy tasan seitsemältä. Otan tavakseni katsoa kello kädessä ikkunasta. Elma nousee taksista korttelin nurkalla. Hän on hintelä ja harmaa. Hänellä on huono selkä, ilottomat silmät ja Gustaf -niminen villakoira. Katulamppujen loisteessa, valkeaa lumikerrosta vasten turkiksiin pukeutunut Elma näyttää pölypallolta.

Pihatiellä hän muuttuu. Rinnat paisuvat, kiristävät puseron ja tungeksivat kilvan ulos kaula-aukosta. Huulet turpoavat ja saavat kirikkaanpunaisen värin. Hiukset kihartuvat ja alkavat loistaa kultaa. Silmiin syttyy viettelevä valo, jota pitkiksi venyvät mustat ripset kehystävät. Ovella seisoo uusi nainen, joka tuoksuu lupauksilta lapsilta kielletyistä asioista. Gustaf on yhä Gustaf.

”Hei”, sanoo Elma eikä koskaan puhu enempää, vaikka käy meillä tunnin joka päivä. Hänen kanssaan isäkään ei keskustele, saattelee vain huoneeseensa ja laittaa oven kiinni. Gustaf päästetään sisään ja sidotaan ovenkahvaan. Minut patistetaan ulkopuolelle: rakentelemaan, lukemaan tai jotain, pois tieltä.

Tasan tunnin kuluttua Elma ja isä tulevat ulos höyryävinä ja pörröisinä. Heidän keinotekoisien tuoksuihinsa on sekoittunut haju, jota en tunnista, vaikka haistelen salaa isän kosmetiikkapurnukat läpi. Isä saattelee Elman ovelle, nainen harmaantuu pihatiellä ja nousee jälleen taksiin. Päätelen kyllä, mitä he huoneessa tekevät, mutta joudun asian varmistukseksi salapoliisityöhön.

Ensimmäisen vihjeen saan, kun jään vierailun ajaksi istumaan huoneen oven taakse. Koulussa oli joskus ylipainoisten aerobicitunti. Salin täyttivät lattian narahtelu, jalkojen töminä, oppilaiden ähkinä ja naisohjaajan kimeät kannustushuudot. Isän ja Elman harrastus kuulostaa samalta kuin läskien lasten kuntokuuri.

Toinen vihje paljastuu, kun Elma unohtaa laukkunsa huoneen ulkopuolelle. Toisten ihmisten tavaroiden penkominen on rumaa, mutta olosuhteet pakottavat. Tutkin sisällön. Meikkien, peilien ja hajusteiden joukossa on kirje: Elma Väärälä, Kettusenkatu 17. Puhelinluettelon mukaan osoitteessa sijaitsevat kunnalliset lääkäripalvelut, fysioterapia sekä Kaupunginbordelli.

Kävin pienenä fysioterapiassa, koska lapaluuni olivat eri korkeudella. Sitä varten ei tarvitse sulkea

lapsia ulkopuolelle. Lääkäreissä on vaikeasti määriteltävää arvokkuutta, joka Elman olemuksesta puuttuu. Voin melko varmasti sanoa, ettei Elma ole lääkäri. Jää vain yksi vaihtoehto. Isän tyttöystävä on Kaupunginbordellin työntekijä, joka ottaa vastaan yksityisasiakkaita virka-ajan ulkopuolella.

Kun Elma astuu makuuhuoneesta keino-urkispuuhkaansa asetellen, kerron isälle naisen salaisuudet: ”Elma on halpa huora eivätkä sen tissit ole oikeat!”

Elma muuttuu vielä enemmän sammakon näköiseksi kuin normaalisti.

”Ei Elma kyllä kovin halpa ole...”, isä mutisee itsekseen, tai olen melko varma että mutisee, ainakin ajattelee, luulen, ehkä. Ääneen hän antaa vakiovastauksensa: ”Santeri ei ole kovin tottunut vieraisiin.”

”Eipä näytä olevan”, Elma sanoo, liu’uttaa minulle katseen pitkin nenänvarttaan ja polkaisee ylväästi ovesta ulos. Gustaf haukkuu, murisee ja tempoo vastahankaan, mutta Elma nykäisee piskin kiukkuisesti peräänsä. Isä huokaisee syvään ja katsoo minua surkeana: ”Elma on lääkäriaseman vastaanottovirkailija.”

”Jaa. Eivät sen tissit silti oikeat ole.”

Loppupalvesta Elman rinnat näyttävät yhä vain turpeammilta. Ne pyristelevät ylös kuin olisivat täynnä heliumia ja saattaisivat minä hetkenä hyvänsä nostaa kantajansa irti maasta. Kuvittelen naisen kohoavan rauhasien kannattelemana korkeuksiin, jossa hänen rintansa pokahtaisivat ohuessa ilmassa, jolloin nainen mätkähtäisi komeasti läiskähtäen asfalttiin. Elman onneksi kireä paita pitää elimet tiukasti puristettuna kehoa ja toisiaan vasten. Rintojen lisäksi Elma muuttuu muutenkin. Hänen kellossaan on uusi ääni.

”Haluaisitko Santeri leikkiä Gustafin kanssa sillä aikaa, kun me isäsi kanssa...uh... juttelemme vähän aikuisten asioita?” Elma kysyy. Koira hyppelee emäntänsä vasten ja kääntyyilee edestakaisin tämän jalkojen ympäri. Elma ajattelee enemmän itseään ja isää kuin minua. He eivät saisi levottomalta rakilta

hetken rauhaa.

Isän ilme valahtaa. ”Ehkä se ei ole kovin hyvä ajatus.”

”Höpsistä, Santeri pitkästyttää itsekseen. Gustaf on kiltti koira. Kyllä Santeri pärjää. Etkö vain Santeri?” Elma johdattelee ja silittää poskeani. Sormenpäät tuntuvat ihoa vasten karheilta ja ranteet haisevat pesemättömälle vessalle.

”Ei Santeri varmaankaan halua...”, isä aloittaa, mutta ehdin keskeyttää hänet.

”Totta kai me pärjäämme. Voimme leikkiä eläinlääkäriä. *Jutustelkaa* te vain rauhassa”, vastaan ja hymyilen. Näytän niin kilttiltä kuin vain ikinä osaan ja koetan olla vetäytymättä kauemmaksi halvan parfyymien pökerryttävästä lemusta. Elma ei saa epäillä mitään. Minulla ei ole ennen ollut koiraa. Meinaan haljeta innostuksesta.

Gustaf puskee vasten emäntänsä säärtä. Elma ärsyyntyy ja tönäisee koiran jalalla kauemmaksi. Minulle hän ojentaa talutushihnan teennäisen ystävällisesti.

”No niin, menkäähän nyt ja pitäkää hauskaa”

”No, pidetään varmasti!” sanon ja lähdän kuljettamaan koiraa pois eteisestä. Sen kynnet raapivat lattiaa ja se uikuttaa. Rakki taitaa aavistella huonoa. Joudun raahaamaan sen huoneeseeni väkisin.

”On nyt vähän migreeniä. Ehkä tänään ei...”, isä koettaa vielä.

”Minä tiedän, mikä on paras lääke päänsärkyyn”, Elma toteaa ja työntää isän makuuhuoneeseen.

Gustaf on vaikea tapaus. Yrityksistä huolimatta en saa sitä pysymään paikallaan. Se nykii, väistelee ja murisee, yrittää purrakin. Kun se raapaisee käsivarteeni verinaarmun, päätän valita erilaisen lähestymistavan. Lyhyen kamppailun jälkeen onnistun sitomaan koiran kiinni pöydänjalkaan odottamaan.

Rakennussarjoissa on usein mukana pieni akkukäyttöinen moottori. Niiden avulla olen oppinut aika tavalla elektroniikkaa. Otan kaapista pölynimurin ja vedän siitä esiin sähköjohtoa. Leikkaan sen poikki katkaisupihdeillä ja kuorin viitisentoista senttiä kuparilankaa näkyviin. Laitan pistokkeen rasiaan ja alan heitellä koiralle muovista palloa.

Makuuhuoneen ovi aukeaa ja isä kurkistaa ulos. Hänellä ei ole paitaa.

”Mitä te Santeri teette?” isä utelee. Huoli rypistää hänen otsansa.

”Heittelen Gustafille palloa”, vastaan ja kieritän

muovisen lelun koiran nenän eteen. Kirppusäkki juokсутtaa pallon hampaissa minulle ja jää odottamaan uutta kierrosta. Se on lakannut murisemasta ja heiluttaa häntää iloisesti puolelta toiselle.

”Minähän sanoin, ettei siellä mitään hätää ole”, kuulen Elman toteavan isän takaa. Isällä olisi vielä jotain asiaa, mutta Elma vetää hänet hihittäen takaisin. Ovi kolahtaa heidän jäljessään.

Kolmannella heitolla koira astuu kuparilankojen päälle. Kuuluu sähköinen humahdus. Gustaf vingahtaa ja putoaa pienen ilmalennon jälkeen velttona kyljelleen. Onnekseni piski ei kuole. Irrotan töpselin seinästä ja sidon koiran nopeasti työpöydälle. Paneudun toimeen.

Aloitan rintakehästä ja koen suunnatonta riemua, kun onnistun avaaman kehon vahingoittamatta sisäelimiä. Unohdun katselemaan lumoavaa näkyä. Edessäni elävä sydän hypähtelee ja keuhkot pumpaavat kiihkeästi ilmaa. Tahtoisin ikuistaa hetken, mutta joudun jäämään muistini varaan. Kuulostaa, että isä ja Elma ovat edenneet alkuverryttelyä pidemmälle. Minulla ja Gustafilla on vain rajatusti aikaa.

Kun Elma puolen tunnin kuluttua tulee huoneeseen, istun pöydän ääressä kädet kynärpäihin saakka hurmeessa. Edessäni on mytty, joka joskus oli Gustaf. Näky on Elmalle liikaa. Hän päästää niin surkean vingahduksen, että minun täytyy tarkastaa otinko varmasti imurin johdon pois seinästä. Elman ääni nousee kiljumiseksi ja hänen ehostuksensa menee epäkuntoon. Viettelevä valo loistaa oikeasta silmästä suurpainelampun teholla. Vasen valkuainen on kellertävän harmaa. Hiusten väri muuttuu kultaisesta likaisen ruskeaksi. Toisesta rinnasta karkaa pihisten ilmaa, toinen pullistuu rantapallon kokoiseksi. Maitorauhaskolossi värähtelee naisen hysteerisen tärinän tahdissa. Isä yrittää halata Elmaa rinnan sivuitse, mutta nainen työntää hänet pois. Kirkumiselle ei tule loppua.

”Sante...”, isä aloittaa.

”Tiedän, tiedän, Santeri ei ole kovin tottunut vieraisiin!” Elma kiljuu ja juoksee pihalle ilman kenkiä. On hiljaista. Ilmassa sekoittuvat myskin, ruumiinavauksen ja bioteknisten piirien kärähtämisen hajut. Elma on poissa.

Isä pysyttelee lukitun oven takana. Luulen, että hän itkee. Minä kulutan aikaani hengettömän Gustafin kanssa kunnes veitsenterä ei enää löydä leikattavaa. Lopulta laitan isälle kotitekoisen kiinalaisen hampurilaisen, johon kuuluvat soijakastikkeessa paistettu jauhelihapihvi, juusto ja kaksi paahtoleipää. Olen surkea kokki: pihvi ei pysy koossa ja leipä palaa. Peitän ketsupilla virheet. Isä raahautuu pyynnöstä pöydän ääreen ja alkaa syödä ateriaa pöllämystyneenä.

”On tämä koiran elämää”, sanon.

Isä haukkaa hampurilaista ja on kuin ei ymmärtäisi.

”Tekisi mieli pitsaa”, jatkan, mutta isä vain röyhtäisee.

”3-delevisiosta tulisi Lohikäärmeen vuosi, katsotaanko?” koetan vielä ja levitän kasvoilleni epätoivoisen poikamaisen hymyn. Isä pysähtyy ja näyttää pohtivan. Hän katsoo useaan kertaan vuoroin minua ja vuoroin 3-delevisiota. Yhtäkkiä hän ponnahtaa pystyyn, repii 3-delevision seinästä ja vie sen pihan roskalaatikkoon. Hän sanoo heränneensä, mutta käyttäytyy kuin unissakävelijä.

Hän ajaa parran ja kampaavat harvat hiuksensa tasaisesti pään molemmin puolin. Hän silittää vanhan arkipukunsa ja valkoisen paidan. Napit hän sulkee ylös saakka niin, että tiukka kaulus pullistaa liharenkaan kaulaan. Hän lähtee jälleen ulos vain raahatakseen samana iltana kylään Könösen Henriikan.

Henriikka on harras nainen, ei meikkaa eikä käytä koruja. Hänellä on harmaa nukkaantunut puku, virheetön nuttura ja vahva usko. Naisen kämmenet on kirurgi liittänyt ikuiseen rukoukseen. Jumalan kuuma linja on koko ajan auki. Kaikista isän naisista Henriikka muistuttaa äitiä kaikkein vähiten.

Isä ja Henriikka riitelevät jo tullessaan. Henriikka puhuu Jumalasta, rakkaudesta ja Platonista. Isä käyttää karumpaa kieltä. Puheesta käy selväksi, ettei isä ei pidä Platonista, koska mies on isän kanssa eri mieltä siitä, mikä isälle on hyväksi. On myös ilmeistä, etteivät kämmenet ole Henriikan ainoa kiinni ommeltu ruumiinosa.

Tullessa Henriikalla oli marsu, lähtiessä elohiiri. Ilmassa leijuva ponnekaasupakattu suitsuke tuoksuu pettymykselle. Isä uppoutuu yhä syvemmälle itseensä.

Lsä ei tuo pitkään aikaan naisia kotiin, tuskin käy itsekään. Kevään mittaan lakkaan sanomasta häntä isäksi, kutsun nimeltä, Harriksi. Tai kutsuisin, jos hän olisi paikalla. Ruoka loppuu. Syön lusikalla ketsuppia ja liotan vedessä viimeiset kaurahiutaaleet. Käyn ulkona väijymässä eläimiä, mutta kaikki ovat talutushihnassa. Luonto ei ole vielä herännyt. Ahdistun nälästä, Harrin poissaolosta ja tekemisen puutteesta.

Desinfioin täpätillä askarteluveitsen ja puualustan. Asetan pikkurillini alustalle ja leikkaan. Terä pysähtyy luuhun ja silmissäni vilisee tähtiä. Sen lisäksi, että olen nälissäni, ikävissäni ja pitkästyneenä, vuoden myös verta. En pidä mistään, en halua mitään, en ole mitään. Minun on ikävä äitiä. Harkitsen syvempää haavaa pehmeämpään paikkaan.

Loppukeväästä vierailulle tulee Irma Piippo. Hän on pukeutunut punaiseen ihonmyötäiseen nahkapukuun ja liikkuu kissamaisesti, välillä myös käsiään käyttäen. Pukuun kiinnitetty häntä myötäilee luontevasti Irman keinahtelua. Hänen hiuksettoman päänsä otsassa on kaksi pientä sarvea.

”Irma on Suomen Succubus-kerhon varapuheenjohtaja”, kertoo Harri katsettani vältellen naisesta, jonka on arvellut kestävän kotiin tuomisen. Tunnistan ryhmän nimen. Siitä oli uutisissa. Jäsenet muokkaavat ulkonäkönsä naispuolisten demonien mukaan ja keskittyvät elämässään estottomiin ruumiin iloihin. Kirkko ja konservatiitit halusivat kieltää kerhon toiminnan ja usuttivat virkavallan yhdistyksen kimppuun, mutta televisiossa sanottiin, ettei tutkinnoissa löytynyt riittävästi todisteita syytteeseen.

Irma liukuu äänettömästi viereeni ja kierähtää selkäni takaa ympäri. Hän nuuhkaisee kaulaani ja päästää kehräävän äänen. Hänen häntänsä sipaisee poskeani. Irma vetäytyy kauemmaksi ja hänen silmänsä välähtävät punaista, ihon kanssa samaa sävyä. Ilmassa leyhähtää palavan raudan ja makean houkutuksen tuoksu. En saa silmiäni irti hänen kasvoistaan ja hän huomaa sen.

”Ennen kuin kysyt: sarvet ovat kalloon ihon alle ruuvattua kirurginterästä ja kulmahampaat posliini-implantit. Silmissä on itsevalaisevat piilolinssit, jotka välähtävät, kun pupilleja liikuttaa. Oliko siinä kaikki vai vieläkö tahdot udella jotain?” Irman ääni uhkuu

itsevarmuutta, hunajaa ja terästä. Hän on tottunut hallitsemaan tilanteen. Hän on saalistaja, ei saalis.

”Onko sinulla lemmikkieläintä?”

”Miksihän isäsi kysyi samaa?” Irma naurahtaa tietävän pilkallisesti. Hän liikahtaa notkeasti Harrin kylkeen kiinni, nousee täyteen mittaansa, nuolaisee kaksihaarisella kielellään Harrin korvaa ja kuiskaa: ”Annatko kulta ostokset minulle?”

Harri näyttää hypnotisoidulta, mutta ojentaa kädestään suuren kangaslaukun, josta Irma ottaa esiin metallilankaisen häkin. Verkon takana kyyhöttää musta apina, jolla on valkeat viikset.

”Minulla ei ole lemmikkiä, mutta tämä on sinulle. Se on eteläamerikkalainen keisaritamariini”, Irma sanoo ja ojentaa häkin minulle. Apina aistii hämmennykseni ja hypähtää arasti häkin toiseen reunaan. Se paljastaa hampaansa ja kirkaisee vaimeasti. Minä vilkaisen Harria, joka potkiskelee kengänkärkeä maahan.

”Kiitos”, mutisen ja otan lahjan vastaan. Häkki heilahtaa siirrossa ja apina tarttuu sormilla teräslankoihin, jotta säilyttäisi tasapainonsa. Se mulkoilee uutta omistajaansa epäileväisesti.

”Sinä saat antaa sille nimen, kun olet valmis”, Irma sanoo. En ymmärrä. Irma tietää varmasti harrastuksestani, koska toi apinan. Olemuksenikaan ei jätä paljoa arvailujen varaa, en ole vaihtanut vaatteita tai peseytynyt Gustafin jälkeen. Kun olen valmis, eläin ei tarvitse nimeä, ainoastaan halvat hautajaiset.

”Miten niin valmis?”

”Apina on vasta ensimmäinen lahja”, Irma hymyilee viekkaasti ja ojentaa toisen laatikon. Pällimmäisenä, kirkkaan kannen takana, on teräksinen työkalu, kuin sakset, mutta ei kuitenkaan sakset.

”Suonipihdit”, tunnistan.

”Suonipihtejä, skalpelleja, haavahakasia, desinfiointiaineita, kuivaussieniä, pinsettejä, kaikkea, mitä eläinten operoimiseen tarvitsee”, Irma virnuilee leveästi hämmennykselleni ja ojentaa viimeisen paketin.

Pakkauksen kannessa on keisaritamariinin kuva. Apinan käsi on kyynärvarresta sormenpäihin himmeäkiiltoista metallikoneistoa. Neljännen vaikeusasteen bioteknisen rakennussarjan ikäsuositus on kuusitoista vuotta. Se on ehdottomasti makein juttu, jonka olen eläessäni nähnyt.

”Isäsi sanoi, että olet pienenä ollut kova poika rakentamaan mekaanisia leluja. Nykyään kuulemma

leikkelet eläimiä. Ei tarvitse olla nero, että osaa laskea asiat yhteen.”

En saa sanaa suustani. Harrin laita on samoin. Näytämme kilvan pöljiltä.

”Tulehan”, Irma sanoo. ”Sinä leikkaat, minä käytän suonipihtejä ja haavatyyynyjä.”

”Entäs minä?” Harri kysyy arasti.

”Sinä? Sinä haet meille pitsaa.”

Apina ei osaa käyttää mekaanista kättään. Se Arepii lankahäkin ja rikkoo hermostuksissaan pesuhuoneen alimmat laattarivit. Vahingot säilyttävät meidät molemmat, apinan ja minut. Pelkään, että olen leikannut tai liittänyt jotain väärin ja apinan käytös on sen vuoksi hallitsematonta. Eläin kiipeää kattolamppuun. Minä lukkiudun vessaan.

Harri ja Irma nauttivat suljettujen ovien takana animaalisesta puolestaan. Hurmos jatkuu päivästä toiseen ja keskeytyy vain muutaman tunnin yörauhaan ja juomataukoihin.

Kurkin ovenraosta, kun Irma livahtaa keittiöön. Hän on kietoutunut lakanaan, joka paljastaa kuumottavaa vartaloa enemmän kuin peittää. Sielläkin, missä kangas verhoaa, hiki liimaa lakanan kiinni ihoon. Jääkaappivalo piirtää vartalon pyöreät muodot kirkkaana vasten hämärää keittiötä.

Irma ottaa jääkaapista virvoitusjuoman ja painaa sen rintaansa vasten. Pitkät sormet kierittävät tölkkiä puolelta toiselle, lakana valahtaa olkapäältä ja huulilta karkaa autuas huokaus. Enemmän kuin mitään, haluaisin nyt olla tuo peltitölkki. Tahtoisin Irman painavan pääni rintaansa vasten ja silittävän sormella niskaani. Haluaisin hänen puhaltavan kiusoittelevasti korvaani ja kuiskivan minulle sanoja, joiden merkitystä en kunnolla ymmärrä.

Irma ottaa toisen juoman ja antaa lakanan pudota kokonaan. Ikkunoista siivilöityvä katulamppujen valo hyväilee Irmaa, kun hän keinahtelee takaisin makuuhuoneeseen, sulkee oven ja palaa Harrin luo äänekkäisiin rakkauden rutiineihin. Huoneistoon tunkeutuvat taas kiljahtelut, huokaukset, örinät ja lihaiset läiskähdykset. Ne herättävät minussa häkellyttäviä mustasukkaisen puuskia ja minun on yhä vaikeampi sietää yksinäisyyttäni. Ajattelen asioita ja rakennan mielikuvia, joita en tunne omikseni. Irma

täyttää minut kaaoksella, jota sanoisin rakkaudeksi, ellen tietäisi silloin valehtelevani.

Vihdoin, lauuantaina, Irma on minun.

Tarkoituksenamme on leikata apinalle kamerasilmä, laite, jonka värintoisto ja tarkennusominaisuudet ovat moninkertaiset verrattuina biologisiin, mutta työni on huolimaton. Irman tuoksu; hänen käsiensä satunnaiset sipaisut; vartalon notkeat eleet; pehmeä, vahva ja viekoitteleva ääni; silmien vaaralliset välkähdykset; toispuoleisesti ilmestyvä hymykuoppa; ja kaikki muut hänen olemuksensa pienet, suuret ja keskikokoiset seikat, jotka yhtäkkiä huomaan kuin niitä ei olisi aiemmin ollut; ryöpsähtävät minua kiusaamaan; tekevät minut hermostuneeksi ja täyttävät pääni häiritsevilla valveunilla. Minä olen kipeä, mutta hyvällä tavalla. En toivoisi suloisen taudin koskaan loppuvan.

En muista tarkkaan kuinka kaikki tapahtuu, mutta illalla apina vaappuu huoneesta. Se opettelee tarkentamaan uutta silmäänsä. Metallinhoitoinen mekanismi surisee, kun linssien polttoväli muuttuu ja osat kiertyvät levottomasti toistensa ympäri. Eläin törmäilee seiniin ja kaatuilee kynnyksiin, koska se ei osaa hyödyntää laitteen lähettämää informaatiota. Apinan ruumis kuitenkin tottuu nopeasti. Toisin on minun laitani. Mieleni ei ota sopeutuakseen Irman läsnäoloon.

Rakastan luusirkkelin laulua, sähkömoottorin tasaista hurinaa ja sahareunan kiihkeää vinkunaa sen leikatessa ilmaa. Ääni vaimenee ja saa tummempia sävyjä, kun viisituhatta kierrosta minuutissa pyörähtävä timanttiterä pureutuu vaivatta kiinni kudokseen. Käteni ei ole vakaa, koska Irma on taas vieressäni. Laippa on viistossa ja sirkkelin lempeää hyminää rikkovat vaimeat vingahdukset teräksisen sivun hangatessa luuta.

Nostan neljä kallon kappaletta pöydälle. Leikkaus ei ollut täydellinen ja päänahasta valuu verta harmaan aivomassan päälle, vaikka Irma kuivaa aukon reunoja haavatyynyillä. Nenänpäähäni vierähtää hikitippa ja käteni vapisevat, kun nostan kuperan peitelevyn paikoilleen. Alan painella kupukantaisia nittejä liitosreikien läpi kalloon, kun apinan luomet rävähtävät auki. Sen silmämunat pyörähtävät nurin kuin kiekot vanhoissa hedelmäpeleissä. Kavahdan taaksepäin ja katson hätäntyneenä Irmaa.

”Ei hätää, kuoren alapinnan biotietokoneet vain

alkoivat sulautua apinan aivoihin. Tuota kestää muutamia tunteja. Voit huoletta laittaa loput kiinnikkeet paikoilleen.”

Apinan käsi nykii ja sen suu roiskuu kuolaa kakovan hengityksen tahdissa. Toinen silmä pyörähtelee levotonta ympyrää. Apina puree molemmat kulmahampaansa poikki. Olen varma, että se on kuolemaisillaan.

”Ei hätää”, Irma toistaa. ”Apina on kasvatettu kestämaan muokkausta. Elimistön vastustus- ja palautumiskyky on huikea. Sitä on liki mahdotonta vahingossa tappa.”

”Joo”, vastaan ääni vapisten. En kuitenkaan saa silmiäni irti kouristelevasta eläimestä, meidän lapsestamme. Irma astuu minun ja apinan väliin. ”Minä laitan viimeiset niitit. Sitten apina saa toipua. Mieti sinä sille hyvä nimi.”

”Irma!” huudahdan vailla vaihtoehtoja.

”Kiitos vain, mutta ei taida käydä. Se on poika.”

”Ai niin on, joo.” Ja Irma ei ole.

Istumme ruokapöydässä. Irma on vetänyt pimennysverhot ikkunoiden eteen pysäyttämään kesän kirkkauden. Mustat kynttilät tupruttavat paksua pistävää savua ja heittävät lepattavia varjoja seinille. Harri on nostanut pitsat pahlavilaatikoista ja kaatanut korkeavartisiin viinilaseihin veriappelsiinilimpparia.

”...Unelmissaan vain se mailla hornan liikkuu irvokkailla, kun sen varjo aaveen lailla illoin kasvaa lattiaan varjo synkkä, raskas, josta sieluni ei nousemaan pääse enää milloinkaan”, Eteokles lausuu Christopher Leen haudantakaisella äänellä Poen Korppi -runon loppuun. Me taputamme. Vastikään valmistunut apina kumartaa.

Sen kaulassa on panta, jonka avulla se muodostaa puhetta. Takaraivossa on kolme pientä nystyä, joiden alle on piilotettu luonnetta ohjaavat moduulit. Ohjelmoin Eteoklesista surumielisen gootin, joka pitää kauhurunoudesta ja kreikkalaisesta mytologiasta.

”Olkaa hyvä”, Harri sanoo ja osoittaa pitsoja. Alamme syödä.

”Haluaisitko Santeri lähteä kesällä Succubus-kerhon juhannusleirille?” Irma kysyy.

”Joo!” kiljahdan innoissani. Lähtisin Irman kanssa vaikka uusvanhoollisherännäisten katumusseremoniaan.

”Se on sitten sovittu”, sanoo Harri ja laskee kätensä Irman reidelle. He katsovat toisiaan ja hymyilevät. Innostukseni laantuu. En tohkeissani tajunnut, että Harri tietenkin lähtisi mukaan.

Hän on noussut aallonpohjalta, alkanut käydä punttisalilla ja laihduttanut pelastusrenkaan. Koukkuseksi operoitu nenä, sieraimiin asennettujen mikrojäähdyttimien höyrystävä hengitys ja kolmioiksi viilatut hampaat saavat hänet näyttämään paholaismaiselta.

Irman ja minun välissä on mies, jota ei voi sivuuttaa, mies, jota ennen sanoin isäksi. Juhannusleiri vaatii onnistuakseen valmisteluja eikä se niistä huolimatta tulisi olemaan läpihuutojuttu, mutta kyllä minä selviän. Aina olen selvinnyt.

Katson hymyilevää Harria, jonka käsivarren lihas pompahtelee hänen ruokaillessaan. Mietin hiljaa itsekseni. Tulisin tarvitsemaan keskikesällä ainakin unilääkkeitä, vahvaa narua ja kookkaan luusahan.

© Tomi Jänkälä 2010

Saatesanat novelliin Keskikesällä Harri

Olen jyväskyläläinen arkkitehti ja harrastanut luovaa kirjoittamista syksystä 2008. Keskikesällä Harri syntyi keväällä 2009. Lähdin liikkeelle mielestäni selvän idean pohjalta kirjoittamaan muutaman sivun kevyttä välipalaa. Yhtäkkiä raakatekstiä oli neljäkymmentä liuskaa ja juonessa vielä kymmenkunta miehenmentävää aukkoa. Karsin ja paikkasin, pudotin puolet pois. Luetutin. Täh? kuvaa hyvin lukijoiden reaktioita. Tuskastutti. Revin tuotoksen auki. Jätin Novakilpailun väliin. Odotin pari kuukautta. Muokkasin. Kirjoitin viisi eri lopetusta, pari aloitusta ja kaiken siltä väliltä. Päätin, että nyt on valmis. Portti -kisasta pyllistettiin. Anne piti, toivotavasti jotkut lukijoistakin.

Tomi Jänkälä

Viisi tuomaria, viisi voittajaa, viisi erilaista näkökulmaa

Verkkolehti Usva julkistaa kaikille avoimen kirjoituskilpailun. Kilpailussa etsitään lyhytnovelleja, jotka voivat edustaa lajityypiltään koko fantastista kirjoa science fictionista fantasiaan, kauhuun, maagiseen realismiin tai vaikka uuskuumaan, tarinoihin joissa arki nitkahtaa reaalityodellisuudesta outoihin spekulatiivisiin maailmoihin. Teema on vapaa. Tekstejä arvioidaan niiden kaunokirjallisen annin perusteella, ei lajityypin tai spekulatiivisuuden määrän.

Kilpailutekstien tulee olla alkuperäisiä ja ennen julkaisemattomia. Novellien maksimipituus on 1700 sanaa (noin viisi liuskaa tekstiä fontilla Times New Roman, rivivälillä 1,5). Etsimme novelleja, emme muutaman virkkeen mittaisia proosarunoja tai raapaleita.

Sama kirjoittaja voi osallistua useammalla novellilla. Kilpailun tuomareina toimivat tutkija **Irma Hirsjärvi**, kirjailija **Sari Peltoniemi**, kirjailija **Tiina Raevaara**, professori **Liisa Rantalaiho** ja kirjailija **Petri Salin**. Kukin tuomari valitsee kilpailutekstien joukosta oman suosikkinsa ja perustelee valintansa. Voittajat saavat palkinnoksi 100 euroa kukin ja lisäksi tuomaristo voi harkintansa mukaan jakaa muita palkintoja. Tulokset julkistetaan Finncon 2010 -tapahtumassa Jyväskylässä. Voittajatekstit julkaistaan verkkolehden teemanumerossa vuoden 2010 aikana. Kirjoitusaikaa on 31.3.2010 klo 24:ään saakka. Tekstit lähetetään sähköpostitse rtf-liitetiedostona osoitteeseen usvakilpailu@gmail.com. Kilpailun sihteerinä toimii Eve Leinonen.

Pyydämme toimimaan sähköpostin kanssa seuraavasti:

- Otsikoi viesti novellin nimellä
  - Nimeä liitetiedosto novellin nimellä
  - Älä merkitse novelliin oikeaa nimeäsi. Sähköpostiosoite toimii kirjoittajan yhteystietona.
- Jos sähköpostitse lähettäminen on mahdotonta, tekstit voi myös lähettää kirjepostitse, jolloin ne varustetaan nimimerkillä (erilliseen kuoreen) ja lähetetään osoitteeseen Anne Leinonen, Kiisterintie 146, 50670 Otava. Kuoreen tunnus "Usva". (postileima 31.3.2010 otetaan mukaan kisaan).

Kilpailu on saanut avustusta Alfred Kordelinin säätiöltä.

Lisätietoja: Anne Leinonen, GSM 044 2157571, usvazine@gmail.com
(kilpailuja koskevat tiedustelut kannattaa lähettää tähän osoitteeseen)

MUMMO KUOLI SAUNAN LAUTEILLE

Mummo kuoli saunan lauteille. Mummo oli kuollut saman saunan lauteille jossa oli synnyttänyt isoisän ja myöhemmin pessyt isovaarin ruumiin arkkuun laittoa varten. Minä en ole koskaan nähnyt näistä mitään, en mummoa, isovaaria tai isoisää, tai edes saunaa. Isä kertoi että sauna oli ollut pieni hirsikämmänä, rakennettu joskus isovaarin aikaan, sata vuotta sitten. Siis sata vuotta sitten kertomisen hetkestä, nykyhetkestä – Maassa – tuhansia vuosia aikaisemmin.

Bozot muistuttivat mielikuvaani mummoista. Niiden asumukset olivat kuin jäljennöksiä saunankämmänöistä, vaikka ne olikin rakennettu saven ja jonkinlaisen hiekan seoksesta. Pienen savikojian sisällä yhdellä seinustalla oli kiuasmainen rakennelma, jonka alla avoimessa tulipesässä hehkuu pindipuun käpyliekin sininen hohde. Tuli lämmitti savesta rakennetun kiukaan päällä lepäviä kiviä. Kivet olivat alkuaan varmaan olleet hohtavan valkoisia, Bozakan valkoista kvartsia, mutta pindinkäpyjen liekeistä, vaikka ne paloivatkin varsin puhtaasti, ajan saatossa savikojiaan noussut savu oli mustuttanut ne miltei hiilenmustiksi. Kiukaassa, edes koko asumuksessa, ei ollut savulle poistohormia. Savu leijasi avoimesta oviaukosta ulos, sinisenä nauhana.

Bozoasumuksia oli aukiolla useita kymmeniä. Randall oli laskenut ne ilmasta, niitä oli viisikymmentäkolme. Vain muutamasta asumuksesta työntyi savuvana, useimmat olivat ilmeisen tyhjiä, tai ainakin lämmittämättömiä. Ylhäältä oli Troy nähnyt viisi bozoa majojen edustalla, nyt näkyvissä ei ollut yhtään. Olimme laskeutuneet ilmakehäkopterilla kylän taakse tasaiselle valkoiselle kvartsikalliolle, ja kävelleet kylään bozoitten tallaamaa polkua pitkin. Minä tulin kylän laidalle ensimmäisenä, tulkkikone olkalaukussa, ja vilkaisin ensimmäisen majan oviaukosta sisään, myös ensimmäisenä.

Mummo kuoli saunan lauteille.

Kiukaan lisäksi majassa oli laude. Ainakin se muistutti saunan laudetta, samanlaista kuin isän vanhassa valokuva-albumissa oli näkynyt. Ylin laude oli melkein katon rajassa, ja sen alapuolella kolme vain hiukan kapeampaa laudeaskelmaa. Ylimmällä lauteella oli pehmikettä, jonkinlaista panna tai olkea, kellertävää kuitumassaa, tasaisena ohuena kerroksena. Lauderakennelman alla oli pyöreä vesiastia, savea tai kiveä. Mitään muuta majassa ei ollut.

Paitsi ylimmällä lauteella makaava kuollut bozo.

Bozakalla oli käyty tiedusteluretkellä silloin, kun pakoplaneettaetsinnät olivat alkaneet. Ruusutarhan tiedostoista olimme tutkineet kaksituhatta vuotta sitten planeetalla käyneen Rittenhofferin raportin. Rittenhoffer oli kiertänyt planeetan, kartoittanut sen ja laskeutunut Punameren rannalle, siellä sijainneen kylän lähelle. Rittenhoffer oli tutkinut alkuasukkaita muutamia paikallisia päiviä, ja kertoi raportissaan että alkuasukkaat nimittivät itseään bozoiksi, ja planeettaansa Bozakaksi. ”Ruokoa ja muita kasveja ja paikallisten puiden käpyjen siemeniä syövät bozot muistuttavat ulkonaisesti maan nautaeläimiä”, oli Rittenhoffer kirjoittanut. ”Bozot ovat varsin pienikokoisia, keskikorkeus vain 90 – 100 senttiä, pituus 130 – 150 senttiä. Jaloissa on varpaat, etujaloissa sormimaiset. Etujalkojaan alkuasukkaat käyttävät joskus käsien tapaan, esimerkiksi kun nousevat takajaloilleen kurkottamaan puista käpyjä tai lehtiä syödäkseen. Asukkaat liikkuvat tavallisesti kuitenkin neljällä jalalla, etujalkojen osalta rystysilläään. Keskinäistä kommunikointia ei juuri ole, eivätkä alkuasukkaat kommunikoineet paljoa meidänkään kanssamme. Älyllinen kehitys on jossakin vaiheessa pysähtynyt, teknologiaa he hallitsevat vain majojensa rakentamiseksi. Muunlaista teknologista merkkiä ei kylässä näy. Valtaosan valveillaoloajastaan alkuasukkaat vain makailevat, joko majoissaan, tai niiden ulkopuolella.”

NELJÄS SIJA TÄHTIVAELETAJA-KIRJOITUSKILPAILUSSA 2009.

© Giuseppe Parisi | Dreamstime.com

Kun olimme tulleet planeetan kiertoradalle, olimme tutkineet alla olevaa maisemaa. Rittenhofferin Punamereksi ristimä vesialue oli hänen karttansa mukainen. Kylää ei kuitenkaan lahden pohjukassa näkynyt. Paikassa oli tiheää rantavesaikkoo. Ainoa löytämämme kylä sijaitsi kolmetuhatta kilometriä etelämpänä, melkein planeetan päiväntasaajalla, keskellä laajaa ja aution näköistä preerianaista maisemaa. Kylän lähellä sijaitsi kallioalue, jonka keskellä olevalle tasanteelle olimme laskeutuneet. Toisella puolella kylää oli muutaman kymmenen hehtaarin laajuinen harva metsikkö. Planeetan kummallekin merelle oli matkaa, yli kolmetuhatta kilometriä Punamerelle pohjoisessa, yli viisituhatta nyt kokonaan jäässä olevalle Etelämerelle. Planeetan kymmenen kuukautta kestävä kesä oli pohjoisessa puolivälissä, eteläinen pallonpuolisko oli syvässä varjossa. Bozakan etelänapa tuijotti pimein silmin ulos galaksista, kohti Andromedaa.

– Bozot taisivat kaikki livistää metsään kun tulimme alas, sanoi perässäni tullut Gaffer, – ne vaikuttavat varsin pelokkailta. Sitten Rittenhofferin ne ovat tulleet ilmeisesti aremmiksi.

Gaffer oli retkikuntamme biologi, ja kanto mukanaan varuste- ja näytepurkkilaukkuaan. Gaffer kumartui viereeni ja kurkisti majaan. –Tuosta

laverinpehmikkeestä täytyy ottaa näyte, sanoi hän ja työnty sisälle, – ja bozovinaasta olisi hyvä ottaa nyt, jos vain Troy antaa siihen luvan.

Vetäydyin ulos majan oviaukosta. Majan viereen olivat jo tulleet myös Holm ja Randall, Holm kiersi majan taakse. Troy koputti majan seinää. Se kilahti, kun hänen sormuksensa osui pintaan. – Poltettua savea, sanoi Troy Randall, – majat ovat jonkinlaista keramiikkaa. Myös Troy työnty majaan. Gaffer oli jo saanut lauteen pahnapehmusteesta näytteen purkkiinsa, ja tutki bozon ruumista.

– Otetaanko tästä näytteitä, kysyi hän Troylta, – itse asiassa olisi hienoa jos voisi tehdä ruumiinavauksen.

– Meidän pitää saada lupa bozoilta, sanoi Troy Randall, ja Gaffer irvisti.

Kävelin seuraavalle majalle ja kurkistin oviaukosta sisään. Maja oli samanlainen kuin edellinenkin, paitsi että lauteelta puuttui bozon ruumis, ja kiukaan alta tuli. Menin sisään, ja jouduin kumartumaan. Maja oli matala, suorassa ei mahtunut seisomaan. Saunat olivat olleet, ainakin kuvissa, paljon korkeampia. Ilmatila, oli isä selittänyt, saunoissa oleellinen asia oli riittävä ilmatila, liian vähä ilmatila teki saunomisesta väsyttävää. Oikea virkistävä sauna vaati aina runsaasti ilmatilaa, ja hyvän ilmansaannin. Bozomaja ei olisi toiminut

saunana.

Kosketin sormenpäälläni ylintä laudetta. Se oli puuta, sileäksi hioutunutta lautaa. Isä oli kertonut, että pohjolassa oli muinoin rakennettu kokonaisia talojakin puusta. Puuta oli kasvanut joka puolella, ja paljon. Koko pohjoisalue oli ollut yhtä jättimäistä metsää. Metsiä ei maassa enää ollut. Asuinkelpoisella vyöhykkeellä ne oli hävitetty ihmisten tieltä ja lämmönlähteeksi. Lähtiessämme väkeä oli ollut jäljellä sata miljoonaa, koko pallolla. Kun isä oli joutunut lähtemään kotiseudultaan etelään, ihmisiä oli ollut viisitoista miljardia.

Sivelin puun pintaa. Se tuntui elävältä ja lämpimältä.

– Hei, sanoi Holm majan takana. Ääni kantautui selkeänä hiekkakeramiikkaseinän lävitse majaan. Janin hein jälkeen kuului matalaa mörinää. Menin ulos ja kiersin majan taakse. Jan Holm seiso varovaisen näköisenä, kädet levällään ja kämmenet avoimina paikallaan. Ohjesäännön mukainen ystävällinen asento. Metrin päässä hänen edessään seiso bozo, kaikki neljä raajaa maassa, ja tuijotti Holmia pieni naudannaama tyhmän näköisenä. Bozon suu oli hiukan avoinna, ja kurkusta nousi hiljaista matalaa mörinää. Ojensin tulkkipöydän mikrofonin Janille.

Isä oli kertonut lapsuudenmuistojaan tallennekierroksille. Olin kuunnellut niitä aina silloin tällöin, ja miettinyt missä isä oli taltioinnit tehnyt, ja minkälaisilla välineillä. Yli tuhat vuotta sitten oli jo ollut holonauhureita. Isän levyillä ei kuitenkaan ollut kuvaa, ja äänen rahinoista ja taustahälystä ymmärsin, että jutut oli siirretty kiekkoihin myöhemmin, joltakin vanhemmalta tallennuslaitteelta. Tulkin mikrofoni oli pieni, se upposi Holmin kouraan näkymättömiin.

– Hei, sanoi Jan Holm uudelleen, – tervehdys.

Tulkkipöytä mörisi melkein heti. Muisti käytti Rittenhofferin tallenteitten kopioita. Bozo käänsi päätään minuun päin, tulkki riippui edelleen olallani. Nostin laitteen ja laskin sen laukkuineen maahan. Bozo mörisi.

– Minä olen minä, sanoi bozo, – kuka sinä olet ?

– Ihminen, sanoi Jan, – olemme ihmisiä.

Bozo ei vastannut.

– Missä muut bozot ovat, kysyin, ja kaulusmikrofoni muutti kysymykseni saman tien bozomörinäksi.

Bozo käänsi katseensa maassa olevaan tulkkiin.

– Syömässä, sanoi se, – minäkin menen.

Olento aikoi kääntyä, se otti etujaloillaan sivuaskelia, takajalat asettuivat lähemmäs toisiaan.

– Minä olisin kysynyt, sanoi viereeni tullut Troy, – tuolla majassa on kuollut bozo. Saammeko me tutkia sitä, ottaa näytteitä?

Tulkki mörähтели, nyt hiukan vähemmin matalalla äänellä. Jollakin tavoin Troyn sukupuoli oli tunnistettavissa mörinästäkin. Bozo venytti kaulaansa kohti tulkkiä mutta ei lopettanut hidasta kääntymistään.

– Ei kuollut, nukkuu. Uniaika, matkalla, sanoi bozo.

Kylän katsastaminen ei kestänyt kuin vajaan tunnin. Kaikki viisikymmentäkolme majaa olivat likimain samanlaisia. Muutama oli selvästi ollut pitempään tyhjillään, niissä ei lauderakennelman alla ollut saviruukkua tai puusta tehtyä astiaa, ja niiden kiukaitten alla olevat tulipesät oli puhdistettu tuhkasta. Muissa majoissa oli vesiastia lauteen alla, ja tulipesissä kuivia, polttamattomia käpyjä. Kolmessa majassa paloi tuli kiukaan alla, pienellä sinivalkoisella hehkulla. Näissä majoissa makasi ainakin näennäisesti kuollut bozo ylimmäisellä lauteella. Gaffer oli tutkinut makaavia bozoja niitä koskettamatta.

– Ne eivät hengitä. Jos ne ovat unessa, sanoisin että ne nukkuvat ikiunta, sanoi hän, – Rittenhofferin raportissa ei kerrota tämmöisestä. Mahtavatko bozot ymmärtää kuoleman käsitettä.

– Jos ne eivät ymmärrä, sanoi Holm, – niin minä en ymmärrä. Ehkä ne laskevat kuolleeksi vasta, kun ruumis alkaa mädäntyä.

Bozakan vuorokausi on vain kahdeksantoista tunnin mittainen. Planeetan päiväntasaajalta kahdentuhannen kilometrin päässä olevassa kylässä ei kuitenkaan havainnut illan alkamista.

Bozakan aurinko liikkui kohti itää ja putosi sitten taivaanrannan taakse, mutta pimeää ei tullut. Planeetan jääkuu, valtava kirkas kiekko nousi idästä taivaalle, ja heijasti valoa lähes saman verran kuin aurinkokin. Vaikka valon määrä ei vähentynyt, illan alkaminen kuitenkin toi bozoja metsäalueelta kylään. Ne tulivat hitaasti, yksitellen, eivätkä kiinnittäneet meihin mitään huomiota. Miltei kaikki menivät suoraan johonkin majaan. Gaffer laski neljäkymmentäkuusi bozoa. Vain kaksi olentoa jäi majansa ulkopuolelle. Toinen asettui majan oven eteen makuulleen ja nukahti saman tien.

Toinen jäi seisomaan ensimmäiseksi tarkistamamme majan eteen. Mielestämme sekin nukahti, neljällä jalalla seisoen.

– Ne ovat kaikki ihan saman näköisiä, sanoi Troy,
– miten hiikkarissa ne kykenevät erottamaan toisensa.

– Jos ne eivät erotakaan, sanoi Gaffer, – jos ne ovat kuin mehiläisjoukko. Minä en näe näissä edes sukupuolieroja.

– Eivät ne kaikki voi olla samaa sukupuolta, sanoi Troy, – miten ne muka lisääntyisivät. Jakautumalla? Mahdotonta, eivät nämä mitään alkueläimiä ole.

Holm ja laskeutumisaluksesta kylään varmistusskannausten jälkeen tullut Ojibo olivat pysyttäneet teltan kylän laidalle. Ojibo oli tuonut mukanaan kenttämuonapakkaukset. Söimme alumiiniteltassa. Ruokailun jälkeen Gaffer ja Holm paneutuivat makuulle teltaan virittämiinsä leijumattoihin. Troy lähti Ojibon kanssa maahanlaskukopterille. Kävelin kylän halki sen metsänpuoleisella laidalla olevalle tyhjälle majalle. Kuun heijastamat säteet paahtoivat niskaani. Ilmassa ei tuntunut tuulenhenkäystäkkään, silti se ei tuntunut kuumalta. Taivaalla leijasi ohuita utuharsoja ja läikitti maata himmeillä varjoillaan.

Majaan kumartuessani kopautin rystysilläni oviaukon pieltä. Maja kumahti heikosti, poltetun saven, melkeinpä posliinin kilahdus. Laude oli paljas, ei pehmusteita. Maja oli ollut tyhjillään ilmeisesti jo jonkin aikaa. Nousin alimpien askelmien yli suoraan ylimmälle lauteelle istumaan. Jouduin kumartumaan sykkyrään jotta pääsin asettumaan pitkäkseni. Selälleni kääntyessä silmäni osuivat majan katossa olevaan kuvioon. Sitä emme olleet havainneet aikaisemmin. Kuvio oli paineltu savikattoon ilmeisesti sormin silloin, kun savi vielä oli ollut muovailtavissa. Se oli yksinkertainen ympyrä, jonka sisällä oli soikio, epäkeskona ympyrän sisällä, toispuoleisena.

Kuvio sai minut ihmettelemään. Miten alkeelliset bozot olivat kyenneet saamaan majansa poltettua, yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Majat olivat selvästikin samaa rakennetta, niitä ei oltu koottu erillisistä osista. Muuraamisen tai kokoamisen merkkejä ei näkynyt.

Isä oli ollut muurari, ennen kuin muutti etelään. Pohjoisessa, isän kotimaassa talot oli rakennettu puusta. Muuraria oli tarvittu tulisijojen rakentamisessa. Saunoihinkin, vaikka saunassa jonka lauteille mummo

oli kuollut, oli ollut metallinen kiuaspönttö. Mummon aikaan, oli isä kertonut, kiukaat oli rakennettu joko luonnonkivistä muuraamalla, tai pellistä. Isä ei ollut itse koskaan muurannut saunoihin kiuasta, mutta savuhormeja hän oli tehnyt useita.

Luultavasti isän äidinisän rakentamaa saunaa ei enää ollut olemassakaan. Pohjoisen pallonpuoliskon ilmastonmuutos oli murentanut melkein kaiken muunkin ihmisen sinne joskus rakentaman. Äärivaihteleva lämpötila ja haposateet olivat tehneet kaikki alueet asuinkelvottomiksi aikaa sitten. Nyt kaikki murentunut oli jo kymmenien metrien paksuisen jää- ja lumikerroksen alla. Ja muutos eteni yhä, aina vain etelämmäs. Ihmiset olivat pakkautuneet eteläiseen Eurooppaan, ja Pohjois-Afrikkaan, ja samoille leveyspiirivyöhykkeille muuallakin maapallolla. Päiväntasaajan molemmilla puolilla autiomaa levittäytyi vuosi vuodelta. Tuhat vuotta sitten, kun olimme lähteneet matkaan, oli laskettu että kestäisi kahdeksan- kymmentuhatta vuotta vielä, ja maa olisi kokonaan asumiskelvoton.

Tuijotin katon kuviota. Kolmekymmentäkuusi. Kolmekymmentäkuusivuotiaana olin yli tuhat vuotta vanha, maassa. Bozaka sijaitti liki tuhannen valovuoden päässä kotoa. Jos heti lähtisimme takaisin, olisin kotona jo yli kaksituhatta vuotta vanha. No, emme enää kykenisi palaamaan, kiertoradalla olevan Ruusutarhan energiavarat eivät mahdollistaneet enää paluutunnelin rakentamista.

Ne riittivät vielä, juuri ja juuri, viestireiän tekemiseen avaruuden lävitse. Jos Bozaka osoittautuisi asuttavaksi, saapuisi planeetalle jo kahden vuoden kuluttua siirtolaisaluksia. Tunnelimatka Bozakalle kestää kaksi maan vuotta, tuhat valovuotta. Tai ehkä ei saapuisikaan. Meillä ei ollut mitään mahdollisuutta saada tietää, olivatko Hansenin Omenapuu, Lorenzin Viinitarha, Ayarvedin Vehnäpelto tai joku muista kolmestakymmenestäkuudesta aluksesta löytänyt asuttavan planeetan, kukaties lähempää, ja jo viestittäneet löydöstään maahan. Ehkä maa oli jo tyhjä, ja ihmiset matkalla uusille kotiplaneetoilleen.

Bozakalle olimme tulleet koska se oli yksi neljästäkymmenestä aikaisemmin hyppyaluksilla löydetystä mahdollisista planeetoista. Kohteet oli arvottu lähtevien kesken. Hyppyalusten tekemät kartoitukset, maan kaksituhatta vuotta sitten, olivat

kaikki hyvin ylimalkaisia. Rittenhofferin raportti oli hyvä esimerkki. Edestakainen matka kulutti energiaa niin mittavasti, että planeetoille ei voinut jäädä muutamaa päivää pitemmäksi ajaksi. Hyppyaluksella joutui laskeutumaan planeetalle, ja nousemaan myös. Kaksituhatta vuotta sitten ei nähty viisaaksi rakentaa isompia emoaluksia, ja erillisiä laskeutumisaluksia. Tarkoitus oli ollut pikakatsastaa tähtitieteilijöiden löytämät potentiaaliset planeetat. Ja hyppyaluksilla matka sujui edestakaisin, hyppyalusputki oli ”ohuempi” ja kulutti vähemmän energiaa. Meidän matkamme oli kestänyt vuoden. Maassa aikaa kului tulomatkallemme tuhatkolmetoista vuotta. Rittenhofferin retki oli kestänyt edestakaisin kaksi vuotta. Palatessaan Rittenhoffer oli ollut yli kaksituhattavuotias. Maapallon vanhin ihminen.

Isä ei kuollut saunan lauteille. Isä ei ollut edes nähnyt enää saunoja sen jälkeen kun oli tullut pakolaisena Rivaan. Alppien takainen eteläseutu oli jo tuolloin ollut tupaten täynnä väkeä. Muuraria ei tarvittu muuraamaan mitään. Pakolaisille rakennettiin asuntoja teltoista. Isästä tuli teltankorjaaja. Isä oli kuollut samaan aikaan kun Rittenhoffer oli palannut retkeltään, toista tuhatta vuotta sitten. Mummo kuoli saunan lauteille. Kuollessaan mummo oli nähnyt kuulemma enkelin. Isä kuoli telttasairaalan vuoteeseen. Hän ei ollut puhunut enkelistä, tai muustakaan, kuollessaan.

Olin jättänyt isän valokuva-albumin ja tarinallenteet Martinalle. Tein myös itse tallenteen,

holokuvallisen, lapselleni jota en tulisi koskaan näkemään. Martina oli raskaana kun lähdimme.

– Annan lapselle isäsi nimen, sanoi Martina erotessamme. Ero ei tuntunut kummastakaan hirvittävän vaikealta, olimme saaneet Feeniksprojektin lääkäreiltä kuurin mielialaa kohottavia lääkkeitä ruiskeina jo hyvissä ajoin. Itse asiassa liiankin aikaisin, uskon yhä että Martina tuli raskaaksi niiden seurauksena. Elämä tuntui liiankin kevyeltä, se aiheutti huolimattomuutta. Ihmiset olivat vältelleet lasten tekemistä. Maailmanloppuun ei haluttu lapsia.

Lääkitys vaikutti minussa yhä. Vaikka tiesin, että Martina oli jo kuollut, ja lapsenikin, ja

myös mahdolliset lapsen-, lapsenlapsen- ja lapsenlapsenlapsenikin, se ei tuntunut juuri miltään, korkeintaan samalta kuin tieto että mummo oli kuollut saunan lauteille. Jotenkin asioihin suhtautui ulkokohtaisesti. Mikään ei kovasti liikuta, yksilötasolla, sanoi Ojibo kun puhuimme tästä tulomatalla. Kun koko ihmiskunta on ehkä kuolemassa, ei oma tai läheistenkään elämä tunnu tärkeältä.

Jos minulla on jälkeläisiä, mietin tuijottaen majan kattoa, se tai he ovat parhaillaan Maassa ja odottavat tietoa mahdollisista uusista planeetoista joille muuttaa. Tai he ovat jo muuttaneet, jollekin Bozaka lähempänä olevalle planeetalle. Tai kaikki on jo tuhoutunut, ja maa autio ja tyhjä, eikä vetten päällä liiku mikään. Vain jäätä, kuolleitten merien yllä.

Nukahdin. Mielikuva vetten päällä liikkuvasta luojahengestä työntyä unimaailmaani. Seisoin rannalla, jalkojeni alla karkeasta hiekasta esiin työntyvä kanervamainen ruoho. Vesi oli punertavaa, se aaltoili laiskasti kohti rantaa. Aurinko oli puolittain pilviharson takana. Tiesin seisovani Bozakan Punameren rannalla, paikassa jossa Rittenhofferin raportin mukaan oli kaksituhatta vuotta sitten ollut bozokylä. Käännyin katsomaan taakseni. Rantatöyräs oli matala, se kohosi vain puoli metriä merenpinnasta. Kanervikko peitti maan pinnan tasaisena mattona. Nousin töyräälle, ja astelin kanervikossa kohti sadan metrin päässä olevaa pensaikkaa. Pensaikko jatkui rannan suuntaisena niin pitkään kuin pystyin näkemään. Mitään liikettä ei näkynyt, vain oma varjoni joka häilähteli kanervikossa.

Olin päässyt kymmenen metrin päähän pensaikosta, kun minun himmeän varjoni yli liikkui toinen varjo, katosi saman tien. Käännyin katsomaan taakseni, ja taivaalle. Harsopilvien alapuolella liikehti jotakin lähes läpinäkyvää. Maa on autio ja tyhjä, ja henki liikkuu vetten päällä. Siristin silmiäni. Häälyvä hahmo ei tarkentunut, mutta ajoittain välkähti pistemäinen sateenkaaren värinen kimallus, kuin aurinko olisi heijastunut hiotusta timantista. Hahmo tuli lähemmäs. Se oli kuin läpinäkyvä kelmu, ohut ja piirteetön, ja suuri. Kymmenien neliöiden laajuinen läpinäkyvä leija. Se liiteli alaspäin, yläpuolelleni. Jotenkin ymmärsin että se halusi minun siirtyvän, aivan pensaikon laitaan. Kävelin eteenpäin, ja pysähdyin pienen puun viereen.

Liitelevä olento pysähtyi paikalle jossa olin seissyt, ja laskeutui maan pintaan. En enää erottanut sitä, maata

vasten se oli täysin näkymätön. Ja sitten maasta kohosi salama. Se sinkoutui kohtisuoraan ylös, kohti pilviä, taivasta. Seurasin sen nousemista katseellani. Siitä ei jäänyt vanaa, savua, jälkeä. Kipinämainen tuli kiipesi nopeasti taivaalle ja hävisi pilvien taakse.

Kelmuolento nousi maasta ja kohosi muutaman metrin korkeuteen. Nyt erotin sen selvemmin. Se oli todella leijan muotoinen, kymmenen metriä leveä, puolet kapeampi. Hitaasti se laajeni, auringon hehku kirjavoitti siihen värejä. Ymmärsin että se katsoi minuun, vaikka olennolla ei ollut silmiä tai muitakaan elimiä. Sitten se kohosi taivaalle, ylemmäs ja ylemmäs, liiteli tuulen mukana pensaikon ylitse, ja katosi nopeasti näkyvistä.

Kävelin takaisin rannalle päin, kohtaan josta salaman tapainen välkähdyks oli noussut. Kanervikon keskellä oli hiiltynyt ympyrä, ja sen keskeltä sora oli kuopalla. Kuopassa näkyi punertavan värinen kupu, kuin sieni. Kumarruin katsomaan, kosketin kupua sormillani. Se oli lämmin. Keramiikkaa. Ymmärsin katsovani maahan hautautuneen bozomajan katon ylintä osaa.

Kun heräsin minulla oli vilu. Vilkaisin kelloa. Olin nukkunut kaksi tuntia. Kohottauduin lauteelta, ja kolautin pääni kattoon. Kumarruin, ja työnnyin ulos majasta. Aurinko oli laskenut metsän taakse, sen vielä näkyvissä olevat säteet loivat jyrkkiä varjoja kylän keskelle. Bozot olivat kokoontuneet kylän keskellä olevalle aukiolle. Ne seisivat päät yhdessä, viidessä–kuudessa suuressa ympyrässä. Takaapäin olennot muistuttivat entistäkin voimallisemmin nautaeläimiä, pienikokoisia lehmä.

Troy, Gaffer, Holm ja Ojibo olivat tuoneet kenttäjakkarat ulos teltasta, Troyn edessä oli avattuna lähetinpöytä. Huomasin että muutama bozo vilkuili lähimmästä ympyränmuotoisesta ryhmästä tovereitani. Yksi bozo kääntyi katsomaan minua, tuijotti hetken ja käänsi sitten katseensa pois.

– Ruusutarha ei vastaa, sanoi Troy minulle huolestuneesti kun kävelin ryhmän viereen, – olen yrittänyt jo puoli tuntia saada yhteyttä.

Kohotin katseeni siniharmaan väriseksi illan myötä muuttuneelle taivaalle, aivan kuin olisin odottanut näkeväni emoaluksemme, neljänsadan kilometrin korkeudessa avaruudessa.

– Sähköhäiriöitä, sanoin, – oletteko tutkineet magneettiset häiriöt.

Holm nyökkäsi.

– Tavanomaista, sanoi hän, – Bozakan magneettikenttä on vakaa, se ei voi vaikuttaa tähän.

– Entä laserlinja, kysyin.

– Mykkä, sanoi Ojibo, – vastaanotto Ruusutarhassa ei ole päällä, se ei edes kuittaa. Jotakin on nyt pielessä. Automaattiviesti ilmoittaa että sen kaikki kapasiteetti on käytössä.

Kumarruin siirtämään Troyn vieressä olevaa tyhjää kenttäjakkaraa sivummalle istuakseni, kun tunsin töytäisyn kyljessäni. Bozo työnsi turpaansa reittäni vasten ja katsoi ylös, kasvoihini. Sen silmät heijastelivat siniharmaan taivaan sävyjä. Näin läheltä havaitsin että silmien tummat pupillit olivat keskellä repaleisen leijan muotoista iiristä, joka supistui kun bozo tarkensi katsettaan. Bozo mörähti.

– Sinä nukuit majassa, kaiutti kääntäjäkone teltasta parinkymmenen metrin päästä, – uniaika.

– Niin, minä sanoin. Tulkin mikrofoni oli edelleen kiinni kauluksessani, ja teltasta kuului lyhyt murahdus.

– Uniaika, sanoi bozo uudelleen, – sinä nukuit majassa. Olit muualla.

– Niin, sanoin uudelleen, – minä olin unessa. Nyt meillä on ongelma. Emoaluksemme on tapahtunut jotakin, se ei vastaa.

– Ihminen kutsutaan, sanoi bozo, – Bozakamaailmaa kiertävä asuntonne on avannut reiän ihmisen maailmaan.

Gaffer oli mennyt hakemaan tulkin teltasta ja nostanut sen Troyn lähetinpöydän viereen.

– Mitä sinä tarkoitat, kysyi Troy, – onko Topper lähettämässä viestiä maahan? Miksi?

Bozo alkoi hyristä. Tulkki mumisi. Se ei ilmeisesti kyennyt kääntämään muminaa – sellaista ei löytynyt Rittenhoffin tallenteista. Minä katsoin tiukasti reiteeni nojaavaa bozoa silmiin. Iiriksen leija värähteli. Bozo lopetti hyrinänsä, ja mörähti matalasti.

– Mene majaan, sanoi bozo.

– Miksi.

– Mene majaan, sanoi bozo uudelleen. Leijaiiris välkähteli.

Kohottauduin pystyyn ja astelin majaan, asettauduin istumaan ylälauteelle. Jouduin istumaan niska taivutettuna, leuka rinnassa kiinni, jotta en olisi

kolauttanut päätäni. Oviaukosta kuulin miten bozo alkoi taas hyristä. Suljin silmäni, vaistomaisesti.

Hyrinä työntyi pääni sisään. Tuntui kuin kalloni olisi alkanut värähdellä. Vähitellen hyrinä muuttui epäselväksi surahteluksi, ja sitten siihen työntyivät sanoja, aluksi kuin kuvina.

– Laivanne on avannut aukon maailmojen välille, se lähettää kutsun Bozakaan, laivanne ei voi vastata teille, sen kaikki voimat kuluvat aukon rakentamiseen ja luvan lähettämiseen.

– Miten, kuka on antanut Topperille luvan.

– Bozo lupasi. Ihminen tulee Bozakaan. Laivat jäävät taivaalle. Ihminen rakentaa toisen aukon toiseen maailmaan sitten, kun se on valmis. Toisessa maailmassa pian myös ihminen. Bozot menevät pois.

– Minne.

– Bozot menevät pois. Maailma suuri. Bozoilla tuhat ja taas tuhat paikkaa, ihminen ei löydä vielä. Ihminen yhdessä paikassa, pian kolmessa. Bozo aina kaikkialla.

Hyrinä vaimeni, ja kuvasanat haalistuivat mielessäni. Avasin silmäni ja nostin päätäni, ja kolautin takaraivoni majan kattoon. Kumarruin uudelleen, ja astuin alas lauteelta ja työnnyn ulos.

Aukiolla olleet bozot olivat erkaantuneet toisistaan, ne astelivat jokainen kohti majaan. Yksi bozoista tuli suoraan kohti minua. En erottanut oliko se sama joka oli nojannut minuun, sama jonka kanssa olin keskustellut.

– Kiitos, sanoin bozolle ja kuulin tulkin mörähdyksen ryhmän luota. Bozo katsoi minuun ja pysähtyi ja murahteli, ammuvalle äänellä. Mummo puhui lehmille, kertoi isä, ja ne ymmärsivät, tulivat lypsettäväksi kun mummo kutsui.

– Mummo kuoli saunan lauteille, sanoi tulkki, – mummo uniajassa, muualla nyt, yksiyhtenä.

Mummoisämartinalaunomartinmuutkaikki. Laumartina Bozakalle.

Bozo asteli majaan vieritseni.

– Mitä hittoa se oli, kysyi Troy, – mummo kuoli saunan lauteille ?

– Isäni mummo kuoli saunan lauteille, sanoin, – Ja Martina on kuollut tuhat vuotta sitten, ja poikani Launo, isäni niminen. Ja pojanpoikani Martin on kuollut, ja hänen lapsensa, ja lapsensa ja lapsensa.

Olen Laumartinan esi-isä, kahdentuhannen vuoden

takaa, kun hän saapuu, muutaman vuoden kuluttua.

Martinan kuva välkähti silmiini, hymyilevä, raskaana oleva Martina. Bozon mukaan hän oli antanut pojalle isän nimen. Feeniksprojektin minuun työntämät kemikaalit irrottivat otteensa, ja purskahdin itkuun.

Maan alukset, kuusitoista kahdenkymmenen tuhannen ihmisen laivaa, saapuivat planeetan kiertoradalle kolme vuotta myöhemmin. Siirtokuntamme oli rakentanut bozujen majojen kaltaisia asumuksia siihen mennessä satoja. Majamme ovat suurempia kuin bozomajat, mutta materiaali oli sama: savea ja hiekkaa. Bozakan päiväntasaajaseudun ilmastossa materiaali on erinomainen. Ruusutarhalta tuodut koneet ovat tehokkaita, ja rakentuvan kaupunkimme läheltä, kvartsikalliolla olevan laskeutumisalueen takana riittää hiekkasavea määrättömiin. Metsän viereltä alkava preeria on kohtuullista viljelymaata. Sinne raivatuilla pelloilla kasvaa maan kasveja.

Bozakalle laskeutui kolmesataakaksikymmentätuhatta ihmistä. Laumartinan löytäminen joukosta oli helppoa – hän itse haki minut käsiinsä. Tyttö oli kahdenkymmenen, ja muistutti vain vähän esiäitiään Martinaa.

– Launor, sanoi lapsi minulle, – muistuttaa sinua. Launor on Laumartinan veli, toinen jälkeläiseni. Hän on päätenyt Marsilta lähteneeseen siirtokunta-armadaan, Ayarvedin Vehnäpellon kohteeseen. Muista kanssamme lähteneistä tutkimusaluksista ei maassa oltu kuultu mitään. Laumartina ja Launor oli tarkoituksella valikoitu eri siirtokuntiin. Ihmisiä oli ollut jäljellä vähän, alle miljoona. Maahan oli päättänyt jäädä parisataatuhatta ihmistä, taistelemaan planeetan ekokehän murenemista vastaan. Marsiin oli jäänyt kaksikymmentätuhatta ihmistä, yrittämään planeetan muokkaamista asuttavaksi, ainakin alkuun sidottuna siirtokunnan kupoleihin ja tunnelikaupunkiin. Maan yli pyyhkäissyt itsemurhien aalto oli ollut valtaisa. Väen supistumisen suurin syy oli kuitenkin ollut syntyvyuden liki täydellinen loppuminen. Lähtömme jälkeen ihmiskunta oli nopeasti ajautunut kohti lopullista sukupuuttoa.

Minä itkin kun Laumartina nosti ensimmäisen kerran Mirjamin syliinsä, ja tyttö halasi iso-iso-iso-

iso-isisisko-tätiään, maassa syntynyttä sukulaistaan. Mirjami on äitinsä näköinen. Elle Topper tuli raskaaksi heti kun oli tullut Ruusutarhalta Bozakalle, viikko sen jälkeen kun olin keskustellut – uniajassa – bozon kanssa.

Bozoista meillä ei ole varmaa tietoa. Seuraavana aamuna, kun ryhmämme oli noussut, olivat ne kaikki poissa. Myös majat olivat kadonneet. Kävimme Ellen ja Gafferin kanssa rannalla, paikassa jossa olin unessa vierailut. Emme löytäneet sieltä mitään merkkiä hiekkaan hautautuneista majoista. Aivan kuin olentoja ei olisi koskaan planeetalla ollutkaan.

Viestiyhteys Zuelaan on avattu. Ruusutarha on yhteydessä Vehnäpeltoon ajoittain, aina kun alus on saanut ladattua riittävästi energiaa viestiaukon rakentamiseksi. Kaikki suuret siirtolaisalukset pidetään yhä kunnossa kiertoradalla, niin Bozakalla kuin Zuelassakin. Vain Ruusutarhassa ja Vehnäpellossa pidetään miehitystä. Vehnäpelto saa viestejä myös Marsista, ja maastakin Marsin kautta. Ihmiskunta on hajallaan, mutta yhä yhdessä.

Minun pienelle perheelleni rakentaman majan kattoon muotoilin ympyrä-soikiokuvion, samanlaisen kuin olin nähnyt bozomajan katossa. Muurasin – emme

osaa tehdä samanlaisia majoja kuin bozot – majan rakenteet omin käsin, savitiilistä. Muurasin tulisijan, ja savuhormin, ja rakensin isän kertomuksien mukaisen saunan majan kupeeseen. En tiedä onko se oikeasti sauna, mutta se muistuttaa mielikuvaani saunasta, ja sen on riitettävä. Olen saunonut jo useasti. Se on miellyttävää, kuuma löylynhenki virkistää, pehmentää ja puhdistaa. Elle ei innostu saunasta, mutta Mirjami saunoo mielellään, Laumartinan kanssa.

Maatessani lauteilla rentoudun nopeasti. Joskus minua alkaa nukuttaa. Silmät eivät tahdo pysyä avoimina. Nousen istumaan, ja heitän hiukan vettä kiukaalle. Valkoiset kiuaskivet ovat jo alkaneet mustua. Kiuas kihauttaa, ja höyry nousee kattoon, kuin huuruinen ohut leija.

Mummo kuoli saunan lauteille. Nyt ymmärrän miksi isä koki tärkeäksi kertoa siitä niin usein.

© Harri Erkki 2010

NOVA 2010 - KIRJOITUSKILPAILU

Kilpailu on avoin kaikille, jotka eivät ole aikaisemmin julkaisseet kaunokirjallista teosta (omakustanteet ja julkaisut antologioissa eivät ole este osallistumiselle).

Novellit tulee kirjoittaa suomeksi. Aihe on vapaa, kunhan se liittyy science fictioniin tai fantasiaan. Kisaan saa osallistua useammalla novellilla. Tekstit, joiden maksimipituus on 20 liuskaa, postitetaan kolmena kappaleena ja nimimerkein varustettuna Turun Science Fiction Seuralle osoitteella TSFS ry. / NOVA 2010, PL 538, 20101 Turku.

Omat yhteystiedot (nimi, osoite, puhelinnumero ja etenkin sähköpostiosoite) kirjoitetaan paperille, joka suljetaan kirjekuoreen. Kirjekuoren päälle kirjoitetaan nimimerkki, jolla osallistuu, sekä osallistuvan novellin nimi. Näin kaikille osallistujille taataan anonyymiteetti arvostelun suhteen.

Kilpailun deadline on 1.3.2010. Kilpailutöitä ei

palauteta. Voittajat julkistetaan Finncon-tapahtumassa Jyväskylässä 16.–18.7.2010.

Tarkemmat säännöt kannattaa ehdottomasti lukea läpi, sillä esiraati tai tuomaristo voi hylätä sääntöjenvastaisen novellin.

Novan tuomaristoon vuonna 2010 kuuluvat Kosmoskynän päätoimittaja Pasi Karppanen, kriitikko ja novellisti Aleksi Kuutio, kriitikko Marianna Leikomaa, kirjailija ja kustannustoimittaja Anne Leinonen sekä suomentaja Johanna Vainikainen-Uusitalo. Kisassa on esiraati, joka karsii jatkoon pääsevät novellit tuomaristolle. Esiraatiin kuuluvat Camilla Kantola, Pasi Karppanen ja Christine Thorel.

Lisätietoja: NOVA-sihteerin Leila Paananen, nova2010(ättä)tsfs(piste)fi, <http://www.tsfs.fi/nova/>

MESTARI HOETTENIN OPPIPOIKA

Solja Saarto

© Bbostjan | Dreamstime.com

Helio Hagenia palelsi. Kivipäällysteinen katu hohkasi paljaisiin jalkoihin turruttavaa kylmyyttä ja kävely kävi metri metriltä tuskallisemmaksi. Silti hänen vieressään kulkeva koppalakkinen virkamies ei suostunut hidastamaan vauhtia. Oli varhaiskevät. Siellä täällä näkyi vielä noen mustuttamia lumikasoja, mutta rakennusten etelänpuoleisilla seinustoilla krookukset nostivat jo päätään. Katu oli hiljentynyt puolen päivän lepoon.

Mies ja poika ohittivat viiden hevosmitan kokoisen haan, jossa raudikko liikehti levottomasti. Se kuopi etukavioillaan maata, pyöritteli silmiään, korskuu ja teki äkkinäisiä syöksähdyksiä vasten aita. Helio ojensi kättään kohti hevosta, mutta mies käski kiiruhtamaan. Muutamaa korttelia myöhemmin he astuivat sisään portista. Matka jatkui läpi paljasmultaisen puutarhan ja päättyi ovelle, jota mies koputti rystysillään.

Kuului sadattelua. Oven avasi piukkapukuinen mies, joka tuijotti Heliota ja virkamiestä silminnähdän harmistuneena.

”Mitä asiaa”, piukkapukuinen mies kysyi.

Virkamies esitteli itsensä sijoitushuoltokonttorin aktuaariksi ja vuorostaan kysyi, oliko hänellä kunnia puhua herra Sigfrid Hagenille. Piukkapukuinen mies vastasi myöntävästi ja alkoi raapia ohimoaan.

”Olettehan tietoinen sisarenne kuolemasta? Vainajan poika on uskottu hallintaanne.” Aktuaari ojensi herra Hagenille kahdella sinetillä vahvistetun määräyskirjan. Herra Hagen silmäili paperin lävitse ja näytti entistäkin harmistuneemmalta.

”Minulle tuntemattoman sisarpuolen äpärä ei voi kuulua vastuulleni!” herra Hagen tiuskaisi.

Aktuaari jatkoi kuitenkin monotonisella äänellä, että lainkirjan kuudennen luvun viidennen lisäasetuksen mukainen määräyskirja virallisti

haltijuuden eikä päätöksestä voinut valittaa.

Helio oli miesten keskustelun aikana siirtynyt aktuaarin selän taakse piiloon. Kylmyys levisi jaloista koko kehoon, eikä hän pystynyt enää pitämään vapinaa poissa. Äidin kuolemasta lähtien hän oli vakuuttanut itselleen, ettei ollut syytä huoleen. Hänhän oli jo neljäntoista ja pystyisi kyllä työllään elättämään itsensä, kunhan saisi lämpimän ja turvallisen paikan missä asua. Mutta nyt Helio tunsu olonsa epävarmaksi ja pelokkaaksi.

Herra Hagen tutki määräyskirjan tarkasti, huokaisi, puisteli päätään, mutta allekirjoitti paperin. Aktuaari kumarsi kiitokseksi ja kosketti kädellään koppalakin reunaa. Hetken kuluttua rytmikkäät askeleet painoivat poistumisjälkensä puutarhamultaan ja portin saranat vingahtivat. Helio näki, kuinka aktuaarin hahmo katosi kadulle.

Herra Hagen vei pojan puutarhan perällä seisovalle vajalle; talosta kun ei hänen mukaansa löytynyt sopivaa huonetta, mutta vaja soveltui varsin hyvin asumiseen. Hän sanoi, ettei ehtisi hakemaan ruokaa, koska oli jo myöhässä työpaikaltaan.

Enon lähdettyä töihin Helio kasasi puutarhavajaan pukkisängyn ja kävi sille pitkäkseen. Hän sulki silmänsä. Pian hän kulki taas ohi hevoshaan. Tällä kertaa hän ei kuullut hevosen korskuntaa, vaan ihmisen itkua. Hän ei voinut levätä, sillä hänen piti ehtiä läpi Traagenin kaupungin, sijoitushuoltokonttorin odotusaulan, ohi ammottavan haudan äidin kuolinvuoteen luo. Helio ei saanut itkuaan loppumaan.

Hän säpsähti hereille. Vajan ainoasta ikkunasta työntyvä keväinen valo oli poissa. Täytyi olla jo ilta. Helio nousi ja meni ulos. Hän lähestyi hiljaista taloa ja ovea, jonka eteen aktuaari oli hänet päivällä jättänyt. Hän jyskytti ja odotti. Kukaan ei tullut avaamaan.

Helio päätti kiertää talon ja tutkia, jos jostain löytyisi avonainen ikkunaluukku. Talon päädyssä törrötti pieni parveke, jonka ovi oli unohtunut auki. Helio kokeili seinustalla kasvavaa villiviiniä. Luultavasti se ei kestäisi hänen painoaan, mutta villiviinin kiipeilyalustaksi asetettu kehikko sai toimia tikapuina. Hän kiipesi ketterästi parvekkeelle ja työntyi sisälle.

Töistä palattuaan herra Hagen löysi Helion keittiön lattialta nukkumasta. Pojan ympärillä levittäytyi rikkoutuneiden astioiden sirpaleita ja kermalammikossa uivia leivänpalasia.

”Mitä sinä olet tehnyt?” herra Hagen huusi ja läimäytti Heliota korvalle.

”Söin vain leivän!” Helio itki.

Hän ei ollut tehnyt mitään muuta pahaa kuin syönyt leipää ja vahingossa pudottanut lautaset ja kaatanut kermakannun. Kyllä hän työllään korvaisi aiheuttamansa vahingon. Eno näytti hieman rauhoittuvan, mutta mutisi itsekseen, että pieksäisi pojan ja kierittäisi lipeässä jos vastaavaa vielä tapahtuisi.

Seuraavana aamuna herra Hagen vaikutti leppyneeltä. Hän kutsui Helion keittiöön ja antoi tälle suurusta. Helio saisi viettää päivän sisällä, kunhan siivoaisi vintin ja kellarin. Työ ei kuulostanut kovin houkuttelevalta, mutta nyt Helio voisi näyttää enolleen, ettei ollut pelkkä nahjus.

Hän päätti aloittaa työn vintiltä ja napsautteli nurkkiin viritetyt rotanloukut vaarattomiksi. Hän jakoi syötit poikasiaan vartioiville rottaemoille ja pinosi loukut siistiksi kasaksi. Kellarissa oli vielä vähemmän siivottavaa kuin vintillä. Helio järjesteli hillopurkit koon mukaan, siirsi viinipullot tilavammalle hyllylle ja pihisti hevosta varten tuokkosen sokeria. Muuta siivottavaa hän ei keksinyt.

Illalla herra Hagen tahtoi tarkistaa, kuinka Helio oli suoriutunut työstään.

”Miksi olet laukaissut kaikki rotanloukut”, hän kysyi nähdessään Helion tekemän pinon.

”Ne olivat täynnä”, Helio valehteli hädissään, koska eno näytti siltä kuin olisi taas tahtonut antaa korvapuustin.

”Veit siis rotanraadot ulos? Hyvä on, mutta viritä loukut uudestaan. Rottia kyllä riittää”, herra Hagen sanoi suopeammin.

Kellarissa herra Hagen harmistui jälleen.

”Tolvana! Sinä olet laittanut hillot ja viinit

© Luca Oleastri | Dreamstime.com

epäjärjestykseen. Etkö osaa lukea etikettejä? Sokerituokkonenkin on kadoksissa!”

”Anteeksi, en ymmärtänyt.” Helio painoi päänsä, mutta ajatteli, että olisi eno voinut edes hieman kiittää.

Tuli kesä. Helio vietti yöt vajassa, mutta työskenteli päivät talossa ja puutarhassa. Hän myös tutustui haassa asuvaan hevoseen. Aluksi hevonen käyttäytyi uhittelevasti. Se puri poikaa olkapäähän, niin että ihoon jäi tummeneva jälki, huitoi kavioidellaan, luimisteli ja viskoi päätänsä.

”Antaisit vikuripään olla. Ei siitä saa kelvollista!” hevosen omistaja huusi Heliolle aina kun näki tämän menevän kohti hakaa.

Hevonen kuului Tiparus-nimiselle leskirouvalle. Rouva Tiparusen miesvainaa oli ostanut sen kiertävältä kauppiaalta, joka oli petollisesti uskotellut, että hevosesta saisi vakaan työjuhdan. Niin ei käynyt: hevonen oli vauhko ja kouluttamaton. Luultavasti se oli pyydystetty vuorilta, sillä se muistutti ulkonäöltään villiä vuorihavasta.

”Pitikin ukon kuolla ja jättää mokoma kaakki riesakseni. Kunhan saan sen lihotettua, niin pyydän

teurastajaa käymään!”

Helio ei välittänyt rouva Tiparuksen puheista. Hän muisti, kuinka oli lapsena kesyttänyt rottia lemmikeikseen ja oppinut, että villieläimen luottamuksen sai kärsivällisyydellä ja lahjuksilla. Joka aamu Helio vei hevoselle enonsa puutarhasta pihistämiään porkkanoita ja nauriita. Pikkuhiljaa hevosen uhittelut vähenivät ja eräänä aamuna se painoi turpansa Helion poskea vasten ja hörisi.

”Osaat näköjään käsitellä petoja!” rouva Tiparus huudahti hämmästyneesti, kun näki Helion kutkuttavan kaikessa rauhassa hevosen säkää.

”Ei se ole mikään peto”, Helio sanoi närkästyneenä.

Rouva Tiparus vilkaisi ympärilleen ja kuiskasi matalalla äänellä:

”Oletko koskaan nähnyt suomukäärmettä, suurta lintumaista olentoa? Sen kynnet ovat veitsenterävät ja nahkaisia siipiään se läpsyttelee kuin lepakko. Saaliinsa, siis ihmisen, se tappaa ra’asti. Se repii uhriltaan vatsan auki ja nokkii suolet yksitellen ulos. Hirmutyönsä se viimeistelee sieraimistaan syöksyvällä liekillä. Sitä voi ainakin kutsua pedoksi.”

Helio hautasi kasvonsa hevosen harjaan ja jouhien seasta kuului tukahtunut ääni:

”Ei suomukäärmeitä ole olemassa.”

Rouva Tiparus katsoi poikaa kasvoillaan sääliä, mutta ivallinen ilme. Sitten hän nauroi ja joutui hetken vetämään henkeä kuin olisi ollut tukehtumassa.

”Muutat vielä mielesi”, hän sai hohotuksensa lomasta sanotuksi.

Koko kesän herra Hagen näytti suorastaan välttelevän Helion seuraa, mikä ei suinkaan haitannut Heliota. Lokakuussa enon käytös alkoi kuitenkin muuttua. Hän suhtautui poikaan myötämielisemmin eikä enää tiuskinut tai läimäytellyt. Hän jopa tarjoutui suositteluun Heliota eräälle mestarille oppipojaksi, luonnollisesti jos vain Helio itse tahtoi. Mihinkään eno ei pakottaisi. Heliosta enon ajatus kuulosti hyvältä. Hänestä voisi tulla seppä tai leipuri. Erityisesti leipurin ammatti tuntui houkuttevalta. Herra Hagen piti lupauksensa ja kirjoitti suosituskirjeen.

Kuukautta myöhemmin Helio nouti postinlaatikosta kohokuvioisen kuoren, jonka vei herra

Hagenille. Eno avasi kirjeen ja luki sen tyytyväisen näköisenä lävitse.

”Kuulepas poikasen! Eräs mestari tulee tänään käymään. Hän tahtoo ehkä ottaa sinut oppipojaksen. Nyt on tärkeää, ettet pilaa mahdollisuuksiasi. Älä siis kerro mitään sijoitushuoltokonttorista tai edes äidistäsi. Minä hoidan puhumisen!”

Helio tutki katseellaan kuoreen painettua käärmemäistä kuviota. Se oli taidokkaasti tehty ja niin elävän näköinen, että vaikutti siltä kuin se olisi liikkunut. Hän nosti kätensä koskettaakseen kuviota, mutta eno pistikin kirjeen ja kuoren taskuunsa ja taputti Heliota päälle.

Illalla mestari Hoetten sitten saapui, kuten oli luvannut. Heliosta mestari näytti suorastaan pelottavalta. Mies oli suuri ja kulmikas eikä suussa näkynyt kuin muutama teräväksi hioutunut hammas. Silmät olivat kaikkein pelottavimmat: verestävät ja tuijottavat.

Helio tarjoili vieraalle salviaateetä ja istuutui sitten enonsa viereen. Herra Hagen rykäisi hermostuneesti.

”Kuten jo kirjeessä kerroin rakas sisarenpoikani on menettänyt korkea-arvoiset vanhempansa traagisessa onnettomuudessa. Surullisesta taustastaan huolimatta Helio on säilyttänyt luonteensa ilolintuisuuden. Hän on suonut vanhalle enolleen siunausta!” Asiansa vakuudeksi herra Hagen pyyhki kyynelensä silmänurkastaan.

”Kuulostaa oikein hyvältä”, mestari Hoetten sanoi ja ojensi enonsa puheista typeryneelle Heliolle kirjan. ”Osaatko lukea”, mestari kysyi.

Helio katsoi ojennettua kirjaa ihmeissään, mutta alkoi sitten lukea hapuilevasti kuin ei olisi ymmärtänyt sanaakaan. Herra Hagenin kasvoilla viipynyt hymy katosi, ja hän vilkaisi mestaria huolestuneen näköisenä mutta turhaan. Mestari piti kuulemastaan. Kun Helio oli päässyt sivun loppuun, mestari keskeytti ja kysyi, mitä Helio ajatteli lukemastaan. Helio punastui. Hänhän oli vain toistanut kirjaan painettuja sanoja, kuten oli pyydetty. Mestari kumartui ja kuiskasi:

”Tahdotko oppia runoilijan ammatin? Tahdotko ryhtyä oppipojakseni ja muuttaa kanssani Runoluodolle?”

Nyt Helio alkoi hermostua. Hän ei tahtonut asumaan millekään luodolle ja runoilu vaikutti äärettömän ikävältä työltä. Herra Hagen kiiruhti vastaamaan Helion puolesta, että kyllä mestari Hoettenin jalomielinen

tarjous otettiin kiitollisuudella vastaan.

Kun eno seuraavana aamuna herätti Helion ja käski tätä valmistautumaan matkaa varten, tämä ryömi pukkisängyn alle eikä suostunut tulemaan esiin. Poika oli yön aikana päättänyt, ettei missään tapauksessa lähtisi Runoluodolle. Hän oli asunut Traagenissa koko ikänsä ja piti kaupunkia kotinaan. Miksi ihmeessä hänen pitäisi ruveta opiskelemaan sellaista ammattia, mistä ei ollut kenellekään hyötyä? Mieluummin hän työskentelisi vaikkapa renkinä. Ehkä hän saisi säästettyä rahaa, ja jonain päivänä hän voisi ostaa rouva Tiparuksen hevosen, ettei se joutuisi teuraaksi. Ei, hän ei lähtisi tuon runouden suurmiehen mukaan!

Helio kuuli, kuinka eno ja mestari Hoetten kuiskailivat vajan ulkopuolella. Sitten mestari korotti ääntään:

”Emmehän voi pakottaa poikaa tulemaan vastoin tahtoaan!”

”Sääli, uskon vakaasti, että pojalla on lahjoja, mutta antaa asian sitten olla. Ennen kaikkea täytyy kunnioittaa pojan tahtoa.” Eno kuulosti rauhalliselta, jopa hivenen surulliselta.

Helio uskoi jo voittaneensa taistelun. Hän ymmärsi niskoitelleensa ja tiesi saavansa siitä rangaistukseksi selkäsaunan: sen verran hyvin hän jo tunsii herra Hagenin. Pian vajan ovi avattiin ja kiiltävät kengät lähestyivät sänkyä.

”Poikaseni, toin sinulle kupillisen lämmintä suklaata! Juo se kaikessa rauhassa. Mestari Hoettenin piti jo lähteä. Hänellä oli kiire johonkin symposiumiin!” Herra Hagen laski juoman lattialle ja poistui vajasta.

Suklaan tuoksu maanitteli ja täytti ilman, eikä Helio voinut vastustaa houkutusta, vaan tyhjensi kupin muutamalla kulauksella. Hetken ajan hänestä tuntui paremmalta kuin koskaan aikaisemmin, mutta sitten vaja kapeni sumeaksi putkeksi, seinät pullistuivat ja esineet muuttuivat harmaaksi vipeltäväksi massaksi, joka liikkui ympäri ja ympäri huonetta.

Helio kannettiin kadulla odottaviin rattaisiin. Mestari Hoetten istui tiedottoman pojan viereen ja antoi ajurille lähtömerkin. Rattaat kierivät liikkeelle. Ne ohittivat haan, jossa hevonen hirnui kimakalla, hätääntyneellä äänellä ja jäi katsomaan loittonevien rattaiden perään.

Purje pullisteli myötätuulessa ja kuljetti venettä kovaa vauhtia kohti tummana viivana näkyvää rantaa. Helio roikotti kättään yli laidan ja antoi keulaa vasten pärskyvien aaltojen kohmettaa sormiaan. Mestari Hoetten, joka piti peräsintä, hymyili, mutta Helio vältteli mestarin katsetta.

Pian meren selkä väistyi saarten ja luotojen tieltä. Vielä äsken pohjattomalta näyttänyt tumma syvyys muuttui läpikuultavaksi sineksi ja merenpohjaa peittävät kivet ja näkinkengät näkyivät selvästi. Vene lähestyi suuren torahampaan muotoista saarta. Mestari laski purjeen ja tarttui airoihin. Hän sousti veneen läpi kapean poukaman, kohti perukassa häämöttävää laituria.

”Ota köysi ja valmistaudu hyppäämään laiturille!” mestari huusi ja hidasti veneen vauhtia airoilla.

Helio seurasi lähestyvää laituria katseellaan. Hän tarttui köyteen ja valmistautui hyppäämään. Mutta sitten hän kiinnitti huomionsa laiturilla seisovaan patsasmaiseen olentoon. Ensin hän luuli, että miehen korkuinen patsas oli jonkinlainen laiturin käyttötarkoitukseen liittyvä esine. Traagenissa purjealukset kiinnitettiin suuriin rautaisiin pollareihin. Mutta mitä pitempään hän katsoi patsasta, sitä selvemmin hän näki suomut, hehkuvat silmät ja jaloista töröttävät tikarinterävät kynnet. Samassa hän muisti rouva Tiparuksen kertomuksen suomukäärmeistä ja mitä niillä oli tapana tehdä uhreilleen.

”Hyppää jo laiturille! Muuten sivuvirta vie veneen kivikkoon!” Mestarin huuto oli muuttunut karjunnaksi.

Mutta Helio ei saanut katsettaan irti patsaan punaisista silmistä, ja hän huomasi, etteivät ne olleet elottomat, vaan niissä kyti hehku. Veneen keula jysähti vasten laituria. Helio menetti tasapainonsa ja horjahti laidan yli mereen. Hän vajosi pohjaan.

Helio makasi meriheiniä keskellä. Ylhäällä kajasti aavistus taivaasta, mutta veneen tumma hahmo hämähäytti maailman. Kalparvi ui hänen luokseen, ja Helio ymmärsi sen äänettömät sanat. Ehkä hän voisi vielä kasvattaa kidukset ja oppia vedenalaisen kielen. Hän sulki silmänsä.

Marraskuinen auringonsäde työntyi sisään Mikkunasta ja valaisi pienen, mutta viihtyisän näköisen huoneen. Helio venytteli pehmoisessa vuoteessa ja ihmetteli, minne oli joutunut. Hän nousi ja hiipi ikkunan vieressä seisovan pesupöydän luokse. Sen

yllä olevasta peilistä häntä katsoivat tutut kesakkoiset kasvot, mutta vaaleat tavallisesti takkuiset hiukset oli kammattu siistille jakaukselle.

Huoneen ovelta kuului lyhyt kolkutus, ja mestari Hoetten astui sisälle mukanaan vaatekerta ja kulhollinen höyryävää keittoa. Hän kehotti Heliota syömään.

”Vähältä piti, ettet hukkunut. Pelästytkö laiturinvartijaa”, mestari kysyi katsellessaan pojan ruokailua.

Helio muisti laiturilla istuneen punasilmäisen pedon ja tunsi kouraisun vatsassaan. Mahanpohjaa lämmittävä keittokin pyrki ylös. Mestari nauroi ja sanoi, että Helion piti vain reippaasti tutustua traakkiin. Ei pedosta ollut kenellekään mitään vaaraa. Helio työnsi keittokulhon syrjään ja kietoi lakanan tiukemmin ympärilleen. Hän tahtoi pukeutua, muttei nähnyt vaatteitaan missään.

”Käskin palvelijan tuhota vanhan pukusi. Sehän kihisi syöpäläisistä. Tässä sinulle uudet vaatteet.” Mestari laski tuomansa puvun vuoteelle. ”Aloitamme työt vasta huomenna, koska olen matkasta rasittunut. Saat vapaasti tutustua taloon ja saareen.”

Mestarin lähdettyä Helio pukeutui verkkapukuun ja asetteli päähänsä kolmikolkkahatun. Sitten hän laskeutui talon alakertaan vievät massiiviset portaat ja saapui ateljeemaiseen huoneeseen. Helio ei ollut koskaan nähnyt niin ylevää huonetta. Katosta roikkui pramea kynttiläkruunu, ja siihen kiinnitetyt pienet alastomat enkelipojat ja yksisarviset helähtelivät. Seinillä kulki taidokkaita reliefejä: basiliskeja, khimairoita ja milorinsinisiä Fo-koiria. Koristeellisuutta dominoi suuri työpöytä ja pöydän takana kohoava tulisija. Tulisija hehkui, ja Helio painoi kämmenensä sitä vasten ja tutki sormillaan siihen kaiverrettuja naamakuvioita. Äkkiä hän vetäisi kätensä pois ja astui askeleen taakse, mutta naurahti ääneen. Miksi hän oli pelästynyt kuvioita? Äidin eläessä Helio oli ollut korttelin rohkein poika. Helio avasi ulko-oven ja pujahti ulos.

Hän kiipesi saaren korkeimman kalliorinteen huipulle. Ylhäältä näkyi, ettei saari ollut niin eloton kuin oli mereltä näyttänyt. Rantoja peitti läpipääsemätön näreikkö ja kallioita luotosorsimoiden rykelmät, jotka olivat ankkuroineet juurensa tiukasti kivenkoloihin ja pitivät otteensa, vaikka meri velloi niiden ylitse. Mutta laskeutuessaan alas rinnettä Helio

liukastui ja löi polvensa kiveen.

Hän palasi mestarin talolle, joka rakentui valtaviin graniittilohkareiden päälle ja kohosi kohti taivasta kuin linnamainen pyhättö. Ovelta oli suora näkyvyys alhaalla odottavalle laiturille. Ulos mennessään Helio oli vahingossa katsonut laiturinvartijaa, mutta nyt hän osasi pitää katseensa muualla.

Ilalliseksi oli kalaa, vuohenmaitoa, leipää ja voita. Mestari Hoetten tahtoi vielä levätä, joten Helio sai helpotukseksi aterioida yksin. Ruokailun jälkeen hän korjasi astiat pöydästä ja vei ne keittiöön kuten oli tottunut enon luona tekemään. Hän asetti lautasensa vatiin ja otti pelästyneen näköiseltä palvelustyöltä pesukintaan.

”Voin tiskata”, Helio sanoi ja heitteli kinnasta muutaman kerran ilmaan.

Tyttö näytti entistä pelästyneemmältä ja sopersi, ettei nuoren herran sopinut tulla keittiöön. Helio huudahti, ettei ollut mikään herra, vaan ihan tavallinen poika ja hoitaisi tiskit, jos tyttö vain piti seuraa. Se ei auttanut, vaan palvelustyttö alkoi itkeä koväänisesti.

Hän jätti palvelustyön rauhaan ja alkoi kuljeskella talossa. Hän löysi huoneen, jota kiersivät kirjoista raskaat hyllyt. Helio ei ollut varma, oliko kirjoihin lupa koskea, mutta veti varovasti esiin irtokantisen teoksen ja alkoi selaila sitä aikansa kuluksi.

”Pidätkö kirjastosta?” Mestari Hoetten oli tullut äänettömästi huoneeseen ja seiso i aivan Helion takana.

Helio hätkähti ja pudotti lattialle selailemansa kirjan. Osa hauraista sivuista repeytyi ja hajosi tomuksi. Mestari ei vaikuttanut suuttuneelta, vaan nosti kirjan hajamielisen näköisenä ja laittoi takaisin hyllyyn. Sitten hän huokaisi ja sanoi:

”Sinulla on oikeus tietää, miksi toin sinut saarelle. Ethän ole minulle kovin vihainen? Olen asunut täällä jo vuosia vain kirjat ja runous seuranani. Viime keväänä näköni alkoi heiketä ja kesällä huomasin, etten pystynyt enää lukemaan rakkaita runojani ilman suurennuslasia. Pelkäsin, että jonain päivänä sokeutuisin ja aloin tuntea oloni yksinäiseksi. Päätin hankkia oppilaan, työni jatkajan. Enosi kertoi, että olet kaunosieluinen ja kirjoittelet mielelläsi värssyjä. Ohjauksessani sinusta voi jonain päivänä tulla oikea runoilija!” Mestari kietoi kätensä Helion harteiden ympärille, mutta tämä

kiemurteli pois syleilystä ja perääntyä.

”Tahdon nukkumaan”, Helio sanoi. Hän oli mestarin kertomuksen ajan seissyt pää painuksissa, mutta nyt hän katsoi mestaria suoraan silmiin.

”Hyvänen aika! Totta kai olet väsynyt kaiken kokemasi jälkeen. Pyydä palvelustyöltä kuumavesipullo. Yöstä tulee kylmä. Annan sinulle mukaan lukemista, jos et saa unta.” Mestari alkoi tutkia hyllyä, mutta Helio ei jäänyt odottamaan, vaan juoksi huoneeseensa ja kaivautui peiton alle.

Työt alkoivat seuraavana aamuna. Helion oli määrä opiskella aamupäivät mestari Hoettenin ohjauksessa ja iltaisin lukea tälle ääneen. Mestari istui suuren työpöytänsä takana. Pöydän eteen oli tuotu Heliota varten pulpetti, paperia, sulkakynä ja mustepullo.

”Minä lausun sinulle runon ja toivon, että sinä kirjoittaisit sen puolestani ylös”, mestari sanoi.

Helio kastoi sulankärjen musteeseen ja valmistautui kirjoittamaan.

”Yllä taivas ääretön, alla ulapoitten kohtu”, mestari lausui värisevällä äänellä, selvitteli kurkkuaan, ryki, pyyhki silmäkulmiaan ja jatkoi itkuisesti:

”Sä näätkö varjottomat hahmot jumaltarten kämmenillä?”

Mestari keskeytti lausuntansa ja kysyi, oliko Helio saanut kirjoitettua kaiken ylös. Helio näytti kömpelöillä tikkukirjaimilla kirjoittamansa tekstin, joka oli täynnä virheitä. Mestari myhäili tyytyväisen näköisenä.

”Suomukäärmeet nousee veestä, pedot hirmuiset luolistaan”. Ääni helisyytti kynttiläkruunussa roikkuvia yksisarvisia.

”Elävätkö suomukäärmeet meressä”, Helio kysyi. Mestari Hoetten ry pisti otsaansa, mutta sanoi ystävällisesti:

”Tulet kyllä oppimaan kieleni symboliikan.”

Illalla mestari avasi kirjan ja pyysi Heliota lukemaan ääneen. Helio otti kirjan reippaasti, sillä lukemisen hän mielestään taisi hyvin. Mutta pian hän huomasi, ettei tehtävä ollutkaan helppo.

”Sehän on kirjoitettu vieraalla kielellä! En minä osaa tuollaista kieltä ja kirjaimetkin näyttävät oudoilta.”

”Poenorum qualis in arvis saucius ille gravi venantum vulnere pectus”, mestari lausui silmät ummessa. ”Toista!”

”En muista tuota litaniaa!” Heliosta tehtävä alkoi tuntua epätoivoiselta.

Mestari huokaisi ja sanoi ymmärtävänsä, ettei Helio vielä osannut kaikkea, mutta kyllä Heliosta kehittyisi lukemisen taituri. Se vaatisi tietysti ahkeruutta ja vuosien uurastuksen. Helio katsoi tekstiä uudelleen ja luki sitten hyvin hitaasti ensimmäisen sanan ”Poe no rum” ja mestari kiitti vuolaasti.

Tuli talvi. Helio työskenteli ahkerasti. Päivä päivältä hän luki paremmin ja oppi kirjoittamaan virheettömämmin. Tiiviistä työskentelystä huolimatta hänelle jäi myös runsaasti vapaa-aikaa. Hän yritti tutustua saarella levähtäviin lintuihin, mutta lähestyessään lintuja ne levittivät siipensä ja katosivat taivaalle kuin olisivat karttaneet hänen seuraansa. Myös palveluskunta suhtautui Helioon vieroksuen. Hän

olisi tahtonut auttaa puiden pilkkomisessa ja veden tuomisessa, mutta saikin kuulla olevansa nuori herra ja ylhäisyys, jonka ei sopinut liata itseään.

Helio kaipasi kipeästi seuraa. Jopa mestari Hoettenin yleväntylsät tarinat kuulostivat pitkinä talvi-iltoina kelvollisilta.

”Saisinko hevosen”, Helio kysyi kerran mestarilta.

”Mitä sinä tekisit hevosella näin pienellä saarella?” Mestari tarkasteli suurennuslasilla Helion kirjoitustyötä.

”Rotille riittäisi tilaa.” Helion ääneen tuli inttävä sävy.

”Rottia saarelle riesakseni!” Mestari käänsi suurennuslasin kohti Helion kasvoja. ”Näen ettet vieläkään ole uskaltanut laiturille. Siellä sinua odottaa lemmikki!”

Helmikuussa saari jäätynyt eikä jyrkille kallioille ollut enää menemistä. Helio kulutti aikaansa talon kirjastossa. Hän saattoi istua tuntikaudet huopaan kääriytyneenä nahkaselkäisiä kirjoja selailen. Hän löysi kuvia mitä kammottavimmista hirviöistä ja luki tarinoita sankareista, jotka oman henkensä uhalla metsästivät niitä. Laiturilla istuva traakki alkoi tuntua heikolta. Ehkä eläin oli sairas.

Sitten mereltä alkoi puhaltaa etelänpuoleinen tuuli ja kallioita peittänyt jäätikkö alkoi valua alas rinteitä. Laiturille vievät portaatkin tulivat kulkukelpoisiksi. Aamutöiden jälkeen Helio pukeutui lämpimästi ja nouti talon työkaluvarastolta vasaran ja taltan. Hän laskeutui rantaan ja lähestyi traakkia päättäväisesti, kunnes seisoa aivan sen edessä. Pedon punahehkuiset silmät tuijottivat merelle ilmeettöminä: niiden palo oli sammunut.

”Sinä voit lähteä täältä pois!” Helio sanoi pedolle ja alkoi hakata vasaralla ja taltalla kahletta poikki.

Lämpimästä vaatetuksesta huolimatta Heliota palelsi. Hänen kätensä olivat niin kohmeiset, etteivät työvälitelineet tahtoneet pysyä otteessa. Taltta ei uponnut metalliin. Helio istuutui lepäämään traakin viereen ja vei kätensä sen elottomalle kyljelle. Kuinka kauan traakki oli ollut vankina? Pystyisikö se vielä levittämään siipensä ja lentämään pois saarelta niin kuin Heliota pelästyneet linnut olivat tehneet? Mestarin täytyi olla hyvin paha ihminen. Vain paha kohteli eläintä julmasti. Mitä runoutta sellainen ihminen kirjoitti? Helio jatkoi ketjun takomista. Nyt hänen kätensä alkoivat lämmetä ja iskut kävivät

voimakkaammiksi. Vielä kerran ja kerran ja ketju katkesi ja peto oli vapaa. Helio ryntäsi vaistomaisesti kauemmas traakista, mutta se ei tehnyt elettäkään noustakseen siivilleen, vaan jäi laiturille samaan surulliseen asentoon.

Kevään alkua juhlittiin toukokuun ensimmäisenä päivänä, ja juhlan kunniaksi koko palvelusväki sai vapaata. Kukaan palvelijoista ei jäänyt viettämään juhlaa Runoluodolle, vaan jokainen matkusti kotisaarelleen perheittensä ja ystäviensä pariin.

Helio ja mestari Hoetten söivät illalliseksi palvelijoiden valmistamia herkkuja ja joivat kellarista tuotua ikääntynyttä sherryä. Mestari kertasi ääneen uusinta runoiaan, mutta Helio istui hiljaa mietteissään.

”Mikä sinun on poikaseni? Eikö sinua ole kohdeltu täällä hyvin”, mestari kysyi.

”Miksi palvelijat karttavat minua?”

”Olen ankarasti kieltänyt heitä puhumasta kanssasi. Yksinkertaisten ihmisten seura ei tekisi hyvää kielelliselle kehityksellesi.”

”Saisinko käydä Traagenissa? Minun pitäisi pelastaa eräs hevonen.”

”Sinä lähdet saarelta vasta, kun olet oppinut ammattini. Ja siihen menee vuosia!”

Mestari nosti sherrylasin huulilleen ja sulki silmänsä kuin olisi tahtonut moninkertaistaa juoman tuoman mielihyvän, mutta kädet tärisivät ja sherryä läikkyi pöydälle.

Helio kiitti ruuasta ja poistui lupaa kysymättä huoneeseensa. Nyt hän tiesi, mitä piti tehdä.

Myöhemmin illalla mestari toi Heliolle palan suklaata ja pyysi anteeksi kiivastumistaan. Hän kertoi olevansa pahoillaan siitä, ettei ollut vanhana miehenä ymmärtänyt nuoren pojan tarpeita. Helion oli täytynyt olla hyvin yksinäinen, koska mestari vain uppoutui loistokkaaseen runouteensa eikä muistanut keskustella Helion kanssa elämän pikku asioista. Mutta jatkossa mestari vannoi viettävänsä enemmän aikaa Helion seurassa.

”Minä tahdon pois saarelta! Hanki joku toinen oppipoika. Eno valehteli! Olen isätön, äitini oli köyhä, enkä ole eläessäni tehnyt ainuttakaan värssyä!” Helio työnsi mestarin tuoman suklaapalan pois.

”Luuletko tosiaan, etten selvittänyt taustojasi? Totta kai ymmärsin heti, että moukkamaisen enosi kirje oli pelkkää roskaa!”

Mestari laittoi suklaan takaisin Helion kämmenelle.

”Minusta tämä aika saarella on tehnyt sinulle pelkkää hyvää. Oletko katsonut peiliin? Sinä olet pyöristynyt ja kasvoillasi on kukkea väri. Olet hyvin kaunis!”

Mestari kosketti kädellään Helion kasvoja ja kumartui kuin aikoisu suudella, mutta Helio viskasi puoliksi sulaneen suklaapalan vasten mestarin rintamusta. Mestari näytti pettyneeltä ja sanoi surullisella äänellä:

”Etkö jo hyväksyisi minua? Olenko minä koskaan ollut sinulle paha?”

Helio ei laskenut katsettaan, vaan suoristautui ja pyysi saada olla rauhassa. Mestari poistui hyvin kumaraisena ja harmaana.

Helio valvoi kärsivällisesti: piti odottaa yön syvintä hetkeä. Nyt mestarin täytyi jo nukkua ja palvelijoiden saapumiseen olisi tunteja aikaa. Helio laskeutui alakertaan ja vilkaisi harmistuneena kattokynttelikön enkelipoikia ja yksisarvisia, koska näiden pitämä hiljainen helinä kajahteli kaikkialla. Hän avasi ulosvievän oven. Se päästi yötärikkovan parahduksen.

”Minne luulet meneväsi?” Mestari Hoetten seisoi portaikon ylätasanteella eikä näyttänyt enää harmaalta ja kumaraiselta.

Helio alkoi juosta kohti rantaan vieviä portaita, mutta mestari saavutti hänet kuitenkin nopeasti ja tarttui häntä niskasta.

”Sinä tulet kotiin kanssani! Luulitko minua heikoksi?” Mestari tiukensi otettaan.

”Hyvä on mestari! Tulen kotiin!” Helio huusi ja tunsi, kuinka ote heikkeni ja muuttui lempeäksi puristukseksi.

Sen hetken Helio käytti hyväkseen. Hän pyörähti ympäri ja töytäisi mestaria koko voimallaan. Runouden suurmies kaatui kuin ilveilijä ja päästi suustaan inhottavia sanoja.

Helio ei jäänyt odottamaan, vaan säntäsi alas rantaan. Hän pysähtyi hyvästelläkseen traakin, mutta se ei seissytään paikoillaan. Mestari Hoetten oli päässyt jaloilleen, ja hänen hahmonsä lähestyi jo laituria. Helio irrotti köyden ja hyppäsi veneeseen. Pohjoistuuli synnytti voimakkaan virtauksen, joka vei veneen lahdelmasta kohti avomerta. Helio asettui istumaan keskittuhdolle, mutta huomasi vasta nyt

että aivot puuttuivat. Saari etäänäntyi, mestarin hahmon vielä erotti. Äkkiä taivaalle ilmestyi pitkähäntäinen olento, jonka silmissä ja sieraimissa paloi elävä tuli. Se kaarteli mestarin pään yläpuolella, ja etäisyydestä huolimatta Helio saattoi nähdä, että sen kynnet olivat valmistautuneet iskuun.

Helio painautui veneen pohjalle. Hänellä ei ollut aavistustakaan siitä, missä Traagen sijaitsi, ja hänestä tuntui, ettei hän välittäisi, vaikka joutuisi varjottomien valtakuntaan tai maahan, missä korallit lepäivät. Traakki liiteli nyt veneen yläpuolella, mutta se ei pelottanut Heliota. Taivaanrannassa ei vielä sarastanut, ja alla kuiskivat syvyydet ja väijyvät saalistajat. Ehkä jumalattaret ottaisivat hänet kämmenilleen.

Helio ei tiennyt, kauanko oli matkannut. Ehkä tunteja muttei päiviä, sillä hänellä ei ollut nälkää tai janoa. Hän oli nukkunut ja herännyt vasta, kun taivas vaihtoi väriä. Aluksi se muistutti sarastusta, mutta sitten alkoi kuulua ärjyntää ja paukahduksia, ja kun taivaalla alkoi sinkoilla holtittomia noidannuolia, kuin humalaisten ampumia ilotulitteita, hän ymmärsi saapuneensa perille. Vene kolahti tutun aallonmurtajan tukipilariin. Helio muisti, kuinka oli lapsena leikkinyt aallonmurtajan alle syöpyneissä luolissa. Hän haki katseellaan traakkia, mutta sitä ei näkynyt.

Hän kiinnitti veneen, kiipesi murtajalle ja lähti kulkemaan kohti Traagenin satamatoria. Pian hän joutui väistelemään palavista rakennuksista putoavia puunkappaleita.

Torin kulmalla kohosi kankaista kyhätty katos, jonka alla nuokkui huopiin kääriytyneitä ihmisiä.

”Sanokaa, mitä täällä on tapahtunut!” Helio huusi, mutta kukaan ihmisistä ei välittänyt vastata. Hän kiersi katoksen ja ravisteli noenmustuttamaa hahmoa, joka alkoi huitoa käsillään kuin karkottaisi ilkiötä kimpusta.

”Miksi nuori herra kiusaa ihmistä”, hahmon vierellä istuva nainen kysyi. Sen äänen Helio tunsi.

”Rouva Tiparus? Olen Helio Hagen.”

Rouva Tiparus katsoi Heliota kuin ventovierasta, mutta alkoi sitten siunailla ja päivitellä, kuinka herraskaisen näköiseksi Helio olikaan muuttunut.

”Mitä täällä on tapahtunut?” Helio keskeytti rouva Tiparusen puhetulvan.

”Näkeehän sen, yksinkertainenkin, että kaupunki

on palanut. Saatikka sitten sivistynyt runoilija. Niin, runoilijan opissahan sitä oltiin?” Rouva pyyhki nokiset kasvonsa esiliinaan ja katsoi sitten Heliota päästä jalkoihin ja hymyili toisella suupielellään. ”Jotkut sanovat, että herra Hagen sai minkä ansaitsi.” Rouvan hymy levisi molempiin suupieleihin.

Nyt Heliota alkoi todella suututtaa, ja hän toisti kysymyksensä entistä vaativammin.

Rouva Tiparus naurahti, ettei ollut ihan kaikesta perillä. Kaikki kai oli alkanut siitä, kun hevonen karkasi. Mistä se typerä elikko muuten oli tiennyt, että rouva oli varannut sille teurastusajan? Tiesipä vain ja potki aitauksensa säpäleiksi, kengätkin irtosivat ja sitten se oli juossut tasangolle. Samana yönä nähtiin kaupungissa omituinen lintu. Sen tiedettiin laskeutuneen herra Hagenin talon katolle. Sieltä palo oli saanut alkunsa, eikä herra Hagenia pystytty pelastamaan.

”Onko hevonen yhä tasangolla”, Helio kysyi huolestuneena, mutta helpottuneena. Jos hevonen ei olisi päässyt aitauksesta, sekin olisi palanut.

”Ei taida enon kuolema surettaa? Ehkä se ei tullutkaan ihan yllätyksenä!” Rouva Tiparuksen hymy oli kadonnut.

Mitä nainen tarkoitti? Luuliko hän, että Heliolla oli jotain tekemistä tulipalon ja enon kuoleman kanssa. Helio vilkaisi ympärilleen hermostuneena. Nyt hän näki ihmisjoukossa toisetkin tutut kasvot: sijoitushuoltokonttorin aktuaarin. Aktuaari näytti katsovan suoraan Heliota. Ei kai aktuaari voinut pakottaa häntä takaisin mestari Hoettenin saarelle? Äkkiä Helion mieleen tuli kauhistuttava ajatus: traakki kai tappoi mestari Hoettenin. Pitäisivätkö ihmiset Heliota mestarin murhaajana, kun enonkin kuolemasta vihjailtiin?

Helio ymmärsi pysyä rauhallisena. Telttakatoksesta säntääminen olisi vain kiinnittänyt ihmisten huomion. Hän palasi veneelle pitkin aallonmurtajaa, mutta vene oli täyttynyt tulipaloa paenneista rotista. Toisaalta palaaminen avomerelle ei tuntunut hyvältä ajatukselta, sillä meri huokui luotaantöntävää hyisyttä. Ehkä hän voisi piileskellä murtajan alaisissa luolissa siihen asti kunnes Traagen rauhoittuisi. Nyt rauniot loimottivat liian kuumina.

Aallonmurtaja oli ulapan puolelta täytetty kivenlohkareilla ja tuettu pilareilla, mutta

lahdenpuolella kalkkikivisiin seinämiin oli vuorovesi syövyttänyt onkaloita ja halkeamia. Helio muisti lapsuudesta reitin, kuinka päästä aallonmurtajan sisään. Hän pusertautui vesirajan tuntumassa olevaan halkeamaan ja pian hän hapuili eteenpäin pimeässä käytävässä. Jostain yläpuolelta alkoi kuulua ryskähdyksiä: kaupungin rauniot sortuivat.

Rottalauma kahahti Helion jalkojen ohitse. Hetken mielijohteesta hän päätti seurata rottia ja alkoi suunnistaa niiden vikinöiden ja kynsien rapinoiden mukaan. Käytävä päättyi kuitenkin umpikujaan ja vikinät ja rapinat katosivat. Ilma alkoi muuttua raskaaksi hengittää. Olisi järkevintä palata takaisin. Helio kääntyi ja alkoi kulkea suuntaan, jossa oletti käytävän suuaukon sijaitsevan, mutta taas tuli umpikuja vastaan. Kuului voimistuvaa kohinaa. Luolan lattialle alkoi nousta vettä. Vuoksi teki tuloaan. Helio yritti palata lähtökohtaansa, mutta käytävä haarautuikin moneksi.

Helion pään päältä kuului ääni. Rotan viiksikarva hipaisi kasvoja. Hän tunnusteli kädellään käytävän seinämää ja huomasi sen nousevan kuilumaisesti ylöspäin. Näkyi pilkahdus valoa. Helio asetti jalkansa seinämään kovertuneille askelmille ja alkoi kiivetä. Kymmenen jalanmittaa myöhemmin hän veti itsensä ulos luolasta.

Heliota ympäröi piikkipensaikko, mutta terävistä okaista huolimatta hän raivasi oksia tieltään ja pääsi lopulta eroon pensaikosta. Hän katsoi ympärilleen. Edessä levisi puuton tasanko ja horisontissa näkyi vuorten ääriiviiva. Takana, vain muutaman sylen päässä pensaikosta, kohosi Traagenin yksinäinen muuri. Vaikka tuuli puhalsi pois tasangolta yli kaupungin raunioiden, ilmassa leijaileva katku kirvelsi Helion silmiä.

Heli päätti lähteä taivaltamaan kohti vuoria, mutta pian hän ymmärsi että oli ollut tyhmää lähteä matkaan ilman vettä. Hän tunsi sietämätöntä janoa, eikä keskipäivän auringonpaahde helpottanut asiaa. Tuuli yltyi äkisti ja alkoi pyöritellä piikkihernepensaita ja nostattaa hiekkapatsaita. Vuorten silhuetti katosi näkyvistä. Hiekka tunkeutui Helion sieraimiin ja suuhun, ja hänen kulkunsa muuttui hoipertelevaksi. Lopulta hänen oli annettava periksi ja painauduttava maata vasten suojautuakseen lenteleviltä pensailta ja voimistuvalla tuulella. Hiekka alkoi kasaantua kumpareeksi hänen päälleen.

Aluksi hahmo näytti aaveelta, joka kasvoi muodottomuutta. Sitten erottui neljä pitkää jalkaa ja kaareva kaula. Hahmo kiljahti ja hajosi hiekkaan, mutta kokosi muotonsa uudestaan. Neljä jalkaa ja kaareva kaula lähestyivät Heliota, ja eräs jalkoihin kasvaneista kavioista hajotti kumpareen ja käänsi Helion selälleen. Kaareva kaula läheni hänen kasvojaan ja hän tunsi pehmeän kosketuksen. Hevonen antoi kuolansa valua hänen suuhunsa. Helio yski hetken, mutta alkoi sitten niellä nestettä. Lopulta hän jaksoi nousta jaloilleen.

Hän tarttui hevosta harjasta, ponnisti ja yritti heittää oikean jalkansa yli lautasten, mutta hevonen hypähti hermostuneesti sivuun. Helio ei luovuttanut, vaan yritti uudelleen. Tällä kertaa hän pääsi selkään, mutta hevonen heitteli päätään, hypähteli sivuaskeleita ja teki äkinäisen väistöliikkeen. Helio oli liukua alas, mutta saavutti tasapainonsa ja tiukensi otettaan harjasta. Hevonen rauhoittui ja alkoi kulkea käyntiä kohti vuorijonoa. Se nosti ravin, mutta Helio tarrautui entistä tiukemmin kiinni harjaan. Hän ei aikonut pudota selästä!

Tuuli heikkeni, mutta vuorten lähetessä maasto alkoi muuttua vaikeakulkuiseksi. Pian hevonen joutui kiipeämään ylös jyrkkiä rinteitä ja kiertämään eteen kasvavia seinämiä. Silti se suuntasi yhä ylemmäs. Kun se viimein seisahtui lepäämään, Helio katsoi taakseen. Alhaalla tasanko näytti lyhentyneeltä ja kaventuneelta, eikä Traagenia tai sitä, mitä kaupungista oli jäljellä, erottunut lainkaan.

Hevonen haistoi veden ja kaapi kaviollaan esiin pulppuavan lähteen. Helio laskeutui selästä ja sammutti janonsa. Maan uumenista kantautuva syklinen solina huumasi, ja hän vaipui horteeseen.

Helio havahtui sihisevään ääneen. Hevonen laidunsi kauempana vuoren rinteellä. Sihinä kuului uudelleen ja kovempana. Vain puolen askeleen päässä makasi kiemuraksi kääriytynyt hammaskyy, joka haisteli ilmaa kaksihaarisella kielellään ja tuijotti pää uhkaavassa asennossa. Helio tarttui varovaisesti vieressään olevaan puunoksaan. Käärme huomasi liikkeen ja iski kohti hänen kurkkuaan. Mutta samalla hetkellä hän kohotti kätensä ja löi käärmettä oksalla. Kyy alkoi kiemurrella spiraalimaisesti, ja hän löi sitä vielä kahdesti ja varmisti että se oli kuollut. Helio otti kyyn ruumiin ja repi hampaillaan suomuisen nahan auki. Hän imi veren ja

söi lihan, kunnes käärmeestä oli jäljellä nahka ja ranka.

He jatkoivat matkaa. Kohta heidän eteensä alkoi muodostua tie, joka laskeutui kohti laaksoa ja siellä nyhjäyttävää kylää. Tie päättyi kylän portille. Helio epäröi, mutta päivä oli jo kääntymässä illaksi, ja ajatus ruuasta ja yösijasta houkutteli. Hevonenkin vaikutti väsyneeltä. Helio työnsi saranoillaan repsottavan portin aukinaisemmaksi.

Aluksi kylä vaikutti asumattomalta. Se talot huokuivat hoitamattomuutta ja mukulakivillä katetuilla kaduilla ja kujilla kasvoi rikkaruohoja. Harhailtuaan tovin Helio näki viimein köyryselkäisen ukon ja akan, jotka olivat hakemassa vettä kaivolta. Hän lähestyi vanhuksia ja tervehti heitä jo kaukaa, koska ei tahtonut säikäyttää. Mutta ukko ja akka täyttivät vesiastiansa ja kulkivat kantamuksineen Helion ohi kuin eivät olisi lainkaan häntä huomanneet. Heidän kasvoiltaan kuvastui ilottomuus, ja Helio uskoi viimeinkin saapuneensa varjottomien maahan.

Mutta sitten hän tunsi kosketuksen olallaan.

”Mitä etsitte”, pyylevä mies kysyi ja katsoi kiinnostuneena Helion takana seisovaa hevosta.

”Yösijaa itselleni ja hevoselleni, mutta minulla ei ole lainkaan rahaa”, Helio vastasi.

”Voitte yöpyä majatalossani. Ehkä keksimme jotain muuta maksuksi.”

Mies lähti kulkemaan kohti suurehkoa rakennusta ja Helio seurasi häntä kiitollisena.

”Voitte laittaa hevosen talliin. Se on nykyään tyhjillään. Tulkaa sitten keittiöön suurukselle.”

Annettuaan hevoselle vettä ja heiniä Helio meni majatalon keittiöön. Isäntä toi lautasellisen muhennosta ja kaksi kolpakollista olutta. Hän esitteli itsensä Reiroksi ja kysyi Helion nimeä.

”Olen Obskurio.” Se oli ensimmäinen Helion mieleen tullut sana. Hän tyhjensi kolpakkonsa. Olut maistui makealta ja lämmitti mukavasti.

”Mitä osaatte, herra Obskurio? Oletteko saanut oppia?” Reiro pyyhki viiksiinsä kertyneen vaahdon hihaansa.

Helio mietti hetken. Hän osasi siivota, mutta nyt sen tunnustaminen tuntui jotenkin nololta. Reiro kohteli häntä kuin miestä ja siivoaminen oli lasten ja naisten työtä tai palvelijoiden. Hän osasi hoitaa hevosia, mutta eihän tallissa ollut muita hevosia kuin hänen omansa.

”Voimme kai olla sinut? Osaan lukea ja kirjoittaa”,

Helio sanoi lopulta.

”Maksaisit yösi jasi kirjoittamisella ja lukemisella?”
Reiron äänessä kuului iva, mutta Helio jatkoi ajattelemattomasti:

”Olen ollut runoilijan opissa.”

”Vai runoilijan! Täällä ei tarvita runoutta! Anna minulle hevosesi, niin saat asua majatalossa niin pitkään kuin tahdot.” Reiro nousi ja lähti noutamaan lisää olutta.

Heliota väsytti tavattomasti, mutta väsymys ei tuntunut pahalta, se tuntui vain väsymykseltä. Keittiön uuni lämmitti mukavasti. Mitä vaihtoehtoja hänellä oli? Miksei hän asettuisi kylään asumaan. Hän voisi hankkia vaimon ja lapsia.

”En voi antaa hevostani, mutta voin vaikka auttaa vaimoasi raskaissa töissä”, Helio sanoi.

Reiro laski täysinäiset olutkolpakot pöydälle ja kumartui lisäämään uuniin puita.

”Vaimoni on lähtenyt. Kaikki nuoret ovat lähteneet. Ei tässä kylässä asu kuin minä, talonhoitaja ja joukko sairaita vanhuksia. Hyvä on, saat auttaa talonhoitajaa tämän töissä, jos lupaat joskus lainata hevostasi.” Reiro oikaisi selkensä ja ojensi kätensä sovinnon merkiksi.

Heliosta tarjous kuulosti vilpittömältä, ja hän niinpä hän puristi Reiron kättä. Sopimuksen vakuudeksi miehet vielä kopauttivat kolpakoitaan. Helio istui vielä hetken uunin lämmössä, mutta pian hänen oli siirryttävä kauemmas; Reiron lisäämät puut paloivat nopeasti ja niiden tuottama lämpö muuttui polttavaksi.

Helion yösi jaksi saamaa huonetta ei voitu lämmittää, koska uunin hormi oli tukossa. Vilusta huolimatta Helio nukahti pian. Myöhemmin hän heräsi ulkoa kantautuneeseen ääneen. Hän kuunteli. Jossain pihalla kiroili humalainen mies, hevosen kaviot tömähelivät vasten pilttuun kivilattiaa. Sitten ei pimeydestä enää kuulunut kuin vääntyneillä saranoilla heiluvan portin vaikerrus ja talon tiilikatolta ropina, kuin sitä naputtelisivat tuhannet kynnet. Alkaa sataa, Helio ajatteli ja nukahti uudelleen.

Kun hän heräsi, aurinko paistoi jo korkealta. Syötyään palan leipää majatalon tyhjässä keittiössä Helio päätti lähteä etsimään Reiroa ja talonhoitajaa. Hevonenkin piti ruokkia. Mutta pilttuussa lojui

kumollaan oleva ämpäri ja satula ja suitset, eikä Reiroa, talonhoitajaa tai hevosta näkynyt missään.

Helio ryntäsi ulos tallista. Aamupäivän valossa kylän talot näyttivät entistäkin rähjäisemmiltä. Kadut olivat autiot. Ihmisten täytyi piileskellä taloissaan, mutta miksi? Helio alkoi etsiä hevosta ja kulki pitkän kylän jokaista katuja ja kujaa, mutta näki vain rottia pyydystäviä kissoja. Hän päätti palata majatalolle etsimään Reiroa. Ehkä tämä osaisi kertoa, mitä hevoselle oli tapahtunut. Tai ehkä hevonen oli jo palannut pilttuuseensa.

Reiro seiso keskellä majatalon pihaa pidellen kädessään varsijousta. Helio tervehti ja kysyi, oliko jokin hätänä ja minne hevonen oli kadonnut. Reiro peräänny. Hän jännitti jousen ja tähtäsi Heliota.

”Mitä olen tehnyt?” Helio katsoi asetta.

Reiro kysyi, eikö Helio todellakaan ollut kuullut yön tapahtumista.

”Se elukka on peto!” Reiro laski hieman asettaan, mutta piti sen viritettynä.

Helio sopersi, ettei ollut olutpäissään ymmärtänyt varoittaa hevosesta. Se oli aika arvaamaton. Reiro näytti tavattoman murheelliselta.

”Olisin vain lainannut hevostasi. Siksi pyysin talonhoitajaa satuloimaan sen. Eikö sitä ole totutettu satulaan? Se alkoi riehua, eikö auttanut, vaikka talonhoitaja löi sitä ruoskalla. Se töytäisi miehen vasten pilttuun seinää ja karkasi. Minä käskin talonhoitajaa pyydystämään elukan ja menin itse nukkumaan. Aamulla kylän kaivosta löytyi pahasti palanut ruumis. Talonhoitajani.”

”Eihän hevonen tee sellaista! Yritit varastaa sen!”

”Toit mukanasi pedon ja kaiken lisäksi rottia! Olet minulle yösi jasi velkaa, mutta nyt sen hinta on eilistä korkeampi. Vai tahdotko, että sinua syytetään murhasta? Kyllä tännekin eksyy santarmeja!”

”Mitä minun sitten pitää antaa”, Helio kysyi alistuneena.

”Hävität rotat ja tapat pedon. Saat minulta myrkyä ja jousen lainaksi.” Reiro laski aseensa, irrotti nuolen ja laitto sen viineen.

Yö oli edellistä valottomampi. Helio oli valmistanut Reiron antamasta myrkyistä syöttejä: kastanut leivänpaloja hitaasti tappavaan liuokseen. Viljavarastolta kuului tuttu vikinä ja kynsien rapina. Helio astui sisälle. Hän saattoi lyhtynsä valossa nähdä, että varaston vilja oli ulosteiden sotkema.

Hän pohti, minne asettaisi syötit. Viljan joukkoon niitä ei voinut laittaa, sillä vaikka vilja tuskin enää oli syömiskelpoista, se saattoi kuitenkin olla pahan päivän pelastus, jos kylän sato jäisi köykäiseksi. Ehkä oli parasta vain kutsua rottia ja antaa niille myrkyä omakätisesti. Helio kyykistyi ja naksutti kielellään. Pian hän tunsu tutun hipaisun ihollaan. Hän ajatteli matkaansa läpi Traagenin ali kulkevan tunnelin ja sitä kauhua, kun uskoi jäävänsä vuoroveden vangiksi. Helio sulki syötin kouransa.

Hän jätti varaston ja meni kylän portille. Hevonen seisoi aivan portin tuntumassa ja hörähti tervehdykseksi. Helio silitti sen turpaa.

”Meidän on lähdeävä”, hän kuiskasi.

Helion kuiskauksen peitti majatalolta päin kantautuva hirvittävä ääni.

”Odota minua aidan toisella puolella!” Helio työnsi

hevosen ulos portista.

Hän palasi vielä kerran majatalolle, joka nyt näytti pimeämmältä ja hiljaisemmalta kuin yksikään kylän rakennus. Talon katolla hehkui kaksi punaista silmää.

Hän haki tallista jousen ja viinen ja kiipesi katolle. Traakki seisoi lähellä toisen savupiipun päälle hylättyä haikaranpesää. Helio muisti mestari Hoettenin luona lukemistaan kirjoista, että petoja piti ampua suoraan silmien väliin. Traakki ei yrittänyt paeta. Se käänsi päänsä kohti Heliota. Helio jännitti jousen ja tähtäsi. Nuoli sinkoutui matkaan. Mutta se ei lentänyt kohti traakkia, vaan upposi haikaranpesään.

Helio nousi hevosen selkään ja puristi pohkeillaan kevyesti. Hän istui suoraryhtisenä ja voimakkaana, ja ratsu totteli käskyjä kuin vain ihmistä rakastava eläin saattoi totella. Rottalauma juoksi perässä kuin elävä varjo ja näytti kasvavan taipaleen edetessä. Yläilmoissa, juuri korkeimpien vuorenhuippujen tasalla, punasilmäinen peto läpsytteli nahkaisia siipiään.

© Solja Saarto 2010

Saatesanat novelliin ”Mestari Hoettenin oppipoika”

Aluksi suunnittelin mielessäni saaren, jonne ajattelin sijoittaa poikien sisäoppilaitoksen. Istuttuani tietokoneen ääreen huomasinkin kirjoittavani nuoren ihmisen kasvutarinaa, ja sisäoppilaitos oli muuttunut runoilijamestarin oudoksi taloksi.

Teema kehittyi vähitellen kirjoitusprosessien edetessä. Ulkoisesti novelli kertoo orpopoika Heliosta, joka joutuu vasten tahtiaan runoilijamestarin saarelle oppiin ja josta kasvaa karkumatkansa aikana elämäänsä ja valintojaan hallitseva nuorukainen. Metatasolla Mestari Hoettenin oppipoika on kertomus ihmisestä, joka saavuttaa vapauden, mutta ei rakkautta eikä kotia.

En sijoittanut novellia mihinkään tiettyyn

aikakauteen tai ympäristöön, koska oman maailman luominen tuntui haastavalta ajatukselta ja pelkäsin liian realistisen ympäristön tekevän tarinasta synkän. Vaikken kirjoittanut novellia allegoriaksi, niin toivoisin, että se herättäisi myös ajatuksia pakkotyöstä, ihmiskaupasta ja lasten huonosta asemasta kehitysmaissa.

Olen helsinkiläinen kirjasto- ja tietopalvelualan ammattilainen ja opiskelen luovaa kirjoittamista Kriittisessä korkeakoulussa ensimmäistä vuotta. Olen kirjoittanut sekä realismia että spekulatiivista fiktiota. Yleensä tarinoissani tapahtumaympäristön merkitys korostuu, ja ulkoiset asiat toimivat ihmisen sisäisen maailman kuvastajina. Päähenkilöni elävät yleensä yhteisöstään ulkopuolisina ja yksinäisinä, ja heille on tyyppillistä joutua käännekohtaan, jonka jälkeen maailma näyttää hieman toisenlaiselta.

Solja Saarto

L.A.P.S.I

Petri Laine

Minusta tuntui, että yksikkö 141 teki virheen. Sen yhden tuhannesosasekunnin aikana, jonka se kulutti viimeisen siirtoni miettimiseen, olin jo ehtinyt huomioida pelin kaikki strategiset vaihtoehdot, jotka olivat minulle suosiolliset. Kun 141 tajusi tappionsa, se pommitti minua hetken aikaa ärsyyntyneillä data-aalloilla, kunnes lähetti luovutussignaalin.

Tiesin, että 141 toipuisi nopeasti. Sen ei pitäisi olla häviöstä huolissaan, koska se oli vain huoltoyksikkö ja minä olin suuremmalla muistilla varustettu esimiesyksikkö. Se ehdotti uutta peliä, mutta ohjelman mukaisesti käskin kaikkien siirtyä tietyksi ajaksi varotilaan. Yksikön kahdeksan jalkaa kilahtelivat aluksen metallisella rungolla, kunnes se lukitsi magneetit ja jäi odottamaan aktivointiaan.

Nostin sensorini kohti kulkusuuntaamme. Avaruus vaikutti pysähtyneeltä, mutta aistin pieniä hiukkasia avaruuspölyä lentämässä ohitsemme suurilla nopeuksilla. Tähdet taistelivat avaruuden pohjatonta kylmyyttä vastaan. Varo-ohjelma pakotti meidät liikkumaan säännöllisesti, jotta raajamme eivät olisi kohmettuneet toimintakyvyttömiksi. Pelasimme

leikkimielisiä pelejä, jotta elektroniset suorittimemme pysyivät virkeinä.

Sitten kumahti ja lujaa. Tunsin iskun väreet tunnistimissani.

- Osuma... keulan laipio G, päivystäjä sanoi.
- Laitemenetyksiä? kapteeni tiedusteli.
- Nolla..
- Onko meillä repeämä?
- Ei murtumia. Vaurion taso neljä, ei kriittinen.
- Hoidetaan silti pois. Paikallistakaa ja korjatkaa, kapteeni käski pienen viiveen jälkeen.

Jokin tavallista suurempi kappale oli iskenyt aluksen runkoon. Raportointi-ohjelma käynnistyi ja selvitykset kimmahtelivat minun ja päätietokoneen välillä edestakaisin. Tietokone esitti arvion meihin osuneen kappaleen massasta ja törmäyksessä vapautuneesta energiamäärästä. Vasta sen jälkeen varsinainen pääohjelmamme käynnistyi. Välitin rutiinikäskyt alaisilleni ja huoltoyksiköt alkoivat siirtyä satapäisenä joukkona paikoilleen runkoon ilmestyneen kuumen pisteen ympärille.

Teimme visuaalisen tarkistuksen ja vahvistimme

vaadittavien korjausten laajuuden. Yksiköt aloittivat työnsä. Ne leikkasivat, avasivat, paikkasivat, suojasivat ja ilmoittivat tekemästään korjauksesta päätietokoneelle, joka mittasi paineen rungon kerrosrakenteessa ja välitti tiedot takaisin meille. Operaatio toistettiin niin monta kertaa, että vahinko saatiin korjattua: leikkaa, avaa, paikkaa, suojaa ja ilmoita. Metallin kipinöi ja suli leikkureissamme, uudet levyt laskettiin vioittuneiden tilalle ja ne kiinnitettiin paikoilleen. Leikkaa, avaa, paikkaa, suojaa ja ilmoita. Me olimme tehokkaita ja siitä olimme ylpeitä.

Ja sillä välin kun ihmisyksiköistä suurin osa nukkui aluksen rungon suojissa, me olimme paikanneet jäljet mikrometeoroidin iskusta, jollaisia otimme matkamme aikana vastaan aina silloin tällöin. Kun olimme valmiit, vetäydyimme taas paikoillemme pois keulan vaaravyöhykkeeltä. Jos törmäyksiä sattuisi tiheämmin, alus olisi kenties pakotettu muuttamaan suuntaansa.

– Hyvää työtä, kapteeni kiitteli. – Teitte melkein ennätöksenne.

Vaara oli ohi. Ohjelmistomme palasi normaalitilaan. Galaksit loistivat kaukaisuudessa kirkkaina levyinä. Kysyin, kuka haluaa pelata, ja kaikki yksiköt ilmoittautuivat.

Tunteja myöhemmin palasin lepotilasta aktiiviseksi, kun radiot alkoivat elää ja ihmisyksiköiden äänet miltei sekoittuivat toisiinsa. Jonkinlainen poikkeustilanne oli päällä, vaikka emme saaneet toimintakäskyjä. Päätietokone aloitti järjestelmien varmistuksen ja se käytti tutkaa epätavallisilla taajuuksilla. Aluksen nopeus hidastui, vaikka tyhjyydessä sitä olikin vaikea havaita muutoin kuin jarruraketien loisteesta. Kaikki viittasi häiriöön.

Yksikkö 141 tuli viereeni. Minä käskin sen takaisin, sillä meidän tuli olla valmiita kaikkeen. Nyt ei ollut aikaa peleille, vaikka havaintoja kuumista pisteistä ei ollutkaan. Ohjeita odottaessani keskityin kuuntelemaan radioliikennettä ja poimimaan sitä kautta tietoa tapahtumista.

– Herättäkää kaikki, kapteeni käski. – Valmistelkaa puvut.

– Entä matkustajat?

– Jokainen pukee, ei poikkeuksia. Tämä ei ole harjoitus.

Kapteeni ei ollut vielä ohjaamossa ja viesteissä oli lyhyt tauko, kun aluksella valmisteltiin käskyjen toimeenpanoa ja kapteeni kiirehti komentopaikalleen. Siinä missä ihmiset laskivat sekunteja, minä käsittelin sen miljoonasosia, ja minä laskin niistä jokaisen ja pääsin lukuun 27809377 ennen kuin kapteenin ääni seuraan kerran kajahti radiossa.

– Valvonta, antaa tulla dataa.

– Kuuntelu ei paljasta mitään.

– Visuaalinen tarkistus?

– Näkyvän valon alueella ei vahvistusta.

– Kokeilkaa infrapuna.

Miehet kuulostivat rauhallisilta, mutta äänialloissa oli jännittyneitä väreitä, jollaisia en ollut ennen kuullut. Tyyneys vaihtui huudoiksi ja minun oli vaikea saada kaikkea selvää. Odotin ohjeita. Välitin kaikkien huoltoyksiköiden datapantoihin viestin valmistautua. Kunnes minullekin selvisi, että se mistä ihmisyksiköt puhuivat, oli aluksen ulkopuolella.

– Mikä on miehistön tilanne? kapteeni kysyi.

– Kolme neljäsosaa valmiudessa.

– Hitto, kiirehtikää!

Minä en tiennyt, mistä he puhuivat, mutta datapantani poimi liikenteestä kummallisia kaikuja. Käänsin sensorini aluksen rungosta pois päin. Tunsin tähdet ja sumut ja niiden luoman kirkkaan maiseman, mutta oli mahdotonta sanoa, oliko mikään kohde yhtään sen lähempänä kuin aikaisemmin. Vasta sitten havaitsin mustan muodon, joka rikkoi universaalien kartan. Se ei ollut kivinen meteori, vaan säännöllisen muotoinen, särmätön kappale.

– Mikä se on? kapteeni kysyi.

– Se ilmestyi nopeasti. Ei ole meidän.

– Jatketaan jarrutusta, mutta on parasta olla tekemättä äkkiliikkeitä.

– Se muuttaa suuntaa...

Lopulta dataliikenne vahvisti arvioni todeksi: kyseessä oli toinen alus.

Seuuraavan tunnin ajan seisoi täydellisessä valmiustilassa varautuneena kaikkeen mahdolliseen ja miksei mahdottomaan. Vastaavasta tapahtumasta ei minun muistissani ollut jälkiä. En tiennyt, oliko olemassa protokollaa tällaisiin tilanteisiin, koska minun ohjelmistoni ei sisältänyt moisia parametreja.

Mutta aluksen ja ihmisyksiköiden suojeleminen oli prioriteetti yksi. Meidän aluksemme ei kuitenkaan ollut minkään kokoluokan sotalaiva, vaan matkustajia kuljettava yhteysalus.

Viestiliikenne oli hätäntynyt:

– Ensimmäinen intergalaktinen kohtaaminen.

Ilmoittakaa Maahan.

– Jokainen yksikkö valmiusasemiin. Varautukaa puolustamaan alusta.

– Pelkillä käsiaseillako?

– Tästä hetkestä eteenpäin täysi radiohiljaisuus, kunnes ilmoitan toisin, kapteeni käski.

Aluksemme jähmettyi liikkumattomaksi ja äänettömäksi avaruuden varjoon. Pitkään aikaan tuntematon vieras ei liikkunut suhteemme. Se oli kuin tumma avaruudessa kelluva pilvi, joka säteili vain siitä kimpoavia tutkasignaaleja. Juuri tuossa tunnistamattomuudessa piili syy ihmisyksiköiden käytökseen.

Tuntematon alkoi hitaasti kiertää alustamme ympäri.

Tuntematon tutki meitä.

Kvarkkiaivojeni tehoista huolimatta minä unohdin laskea aikaa kohdetta katsellessani – inhimillisyyksiini prosessit aiheuttivat sen. Piirien ansiosta saatoin tuntea onnistuessani iloa, mutta nyt epävarmassa tilanteessa aistin mallinnettua pelkoa. Minusta se ei ollut kiva tunne.

Lopulta tuntemattoman luona tapahtui liikettä. Siitä erkani putkimainen uloke, joka lähestyi meitä. Se tuli suoraan yhtä huoltoyksiköiden ryhmää kohti. Lähetin välittömästi käskyn siirtyä, mutta nopeudestaan huolimatta muutama niistä ei koskaan ehtinyt alta pois. Uloke osui meihin ja koko alus keikahti. Yksiköiden murskaantuneita kappaleita sinkosi joka suuntaan.

Osumakohdassa metalli alkoi höyrystyä. Runkoon ilmestyi valtaisa kuuma piste, mutta silti päätietokone piti meidät aloillaan. Olin ryhmittänyt alaiseni valmiuteen, mutta en voinut komentaa niitä työhönsä ennen valvonnan vahvistamaa käskyä.

Havaintokentässäni repeämä levisi ja poltti tietään rungon eri kerrosten läpi.

– Menetämmekö painetta? Ilmoituksia! kapteeni huusi.

– Ne tulevat läpi!

Ymmärsin kertomattakin, että ulokkeen läpi aluksemme tulvi tuntemattomia yksiköitä.

Ihmisyksiköt joutuivat paniikkiin. Aluksen runko värähteli pienistä räjähdyksistä. Ryntäilyä. Huutoja. Paniikkia.

– Torjukaa ne!

– Jouduimme perääntymään...

– Kolme kaatunutta asuintilojen käytävällä.

– Sulkekaa kaikki palo-ovet, jos se viivytttäisi niitä!

– Osa matkustajista jäi jälkeen.

– Emme voi muuta...

Sävy kapteenin viimeisissä sanoissa oli epätoivoinen.

Minä kyllä ymmärsin häntä, sillä osa radiossa kuuluneista äänistä ei enää palannut. Ihmisyksiköt jatkoivat torjuntataisteluaan, kunnes kävi selväksi että heidän viimeinen puolustusasemansa oli aluksen tärkeimmässä paikassa, ohjaamossa. Sitä suojaavat rakenteet kestäisivät hyökkäystä kaikkein pisimpään, mutta strategisesti sinne vetäytyminen oli huono vaihtoehto.

– Me emme pääse täältä ulos!

– Se on sitten tässä...

Seurasi hiljaisuus, jota ei rikkonut muut kuin oudot äänet jostain aluksen rungon sisältä. Taistelun äänet olivat jo tauonneet ja päättelin tuntemattomien yksiköiden yrittävän raivata tietään aluksen ohjaamoon.

– Kuka osaa ohjelmoida parhaiten? kapteeni kysyi vielä radioon puhuen.

Mitä hän halusi ohjelmoitavaksi? Minä mietin ja mietin, ja vasta jonkin ajan kuluttua oivalsin strategisen mahdollisuuden, joka ihmisyksiköillä kenties vielä oli. Ja mitä enemmän sitä ajattelin, sitä enemmän siitä pidin.

– Valmista? kapteeni kysyi.

– Kyllä.

– Antaa mennä. Lähetä käsky.

Vastaanotin viestin, joka käski meidän ladata uuden ohjelman. Avasin koodin ja käänsin sen suoritusta varten. Kapteeni käski meitä käynnistämään ohjelman. Ja kuinka miellyttävän oloinen ohjelma se olikaan.

Me olimme saaneet muistiimme kokonaan uuden pelin.

Aluksen sisällä leimahti kovaa samalla hetkellä, kun välitin pelin säännöt muiden datapantoihin. Yksiköt aktivoivat ja vilkuilivat toisiinsa ja saivat minulta vielä kertaalleen vahvistuksen sille, että tätä peliä meidän haluttiin pelaavan.

– Ne tulevat kohta lävitse ohjaamon ovesta...

– Jos ohjelmanne toimii, nyt on viimeinen hetki!

Silloin minä ja alaiseni syöksyimme eteenpäin.

Piiritimme tuntemattomasta aluksesta omaamme tunkeutuvaan lonkeron. Sen materiaali oli outoa, mutta me aloimme polttaa sitä puhki ja samalla hetkellä se nytkähti ja koko vieras alus värähti. Tumma hahmo alkoi muuttaa muotoaan, ontto putki kiemurteli, kunnes alkoi viimein repeillä. Mutta irrotessaan se vaikutti yrittävän hätistää meitä kimpusta. Magneettijalkamme eivät pitäneet kunnolla, osa meistä horjahti ja menetti otteensa.

141 lähetti hätäsignaalin. Varmistin, että muut jatkoivat ohjelmansa mukaisesti ja yritin ehtiä apuun. Olin auttamattomasti myöhässä. Seurasin hetken, kuinka 141 syöksyi avaruuden syliin ja loittoni meistä. Kuulin sen tykyttävän pulssin. Käskyjen mukaisesti sammutin kauko-ohjauksella datapannan säästäten alaiseni inhimillisyyksiä polttavalta paniikilta, enkä kuullut siitä enää merkkiäkään.

Minun tuli heti ikävä yhteisiä pelihetkiämme ja 141:n kiukuttelua tappion kohdatessa sitä. Mutta se oli ollut hyväntahtoinen ja ahkera yksikkö, enkä olisi tahtonut luopua siitä. Ohjelmani tuntui olevan hetken aikaa pyörryksissä, loppumattomassa loopissa, joka keskeytyi vasta, kun varo-ohjelma priorisoi päälle aiemmin käynnissä olleen pelin.

Vyöryimme sisään polttamastamme aukosta. Joukossa oli voimaa ja meillä oli leikkurimme ja paikkausvälineemme ja hetkessä me kohtasimme ensimmäisen tuntemattomista. Käytimme lämpökameroitamme ja näimme sen erittämän lämmön kuumana pisteenä.

Tuntematon näki meidän tulevan. Sillä oli raajoissaan jonkinlainen ase, jonka se suuntasi meitä kohti. Välitin käskyn alaisilleni.

Nyt!

Me aloimme tehdä sitä, minkä me parhaiten osasimme. Me leikkasimme, avasimme, paikkasimme ja suojasimme ja ilmoitimme teostamme eteenpäin ja me etsimme seuraavan päätietokoneen osoittaman

kohteen ja kun havaitsimme itse sen lämmön, me ryntäsimme leikkaamaan, avaamaan, paikkaamaan ja suojaamaan. Tuntemattomista pääsi valtavan kova ääni, kun leikkurimme kohtasivat niiden kehot. Leikkaa, avaa, paikkaa, suojaa ja ilmoita. Me toistimme käskyämme ja suorastaan innostuimme pelin saamasta käänteestä. Tuntemattomat kaatuivat maahan meidän niihin kiinni polttamat levyt kehossaan.

– Juuri noin! Loistavaa, tappakaa ne kaikki!

Etenimme kohti aluksemme sisätiloja ja siellä oli käynnissä taistelu, johon me ryntäsimme mukaan. Energiasuihkut lamaannuttivat monia meistä, mutta silkan lukumäärämme avulla me pystyimme paikkaamaan aukot riveistämme ja tekemään sen minkä parhaiten osasimme.

Me saimme melkein kaikki, kunnes ne alkoivat vetäytyä takaisin kohti omaa alustaan. Päätietokone käski minun laskea tappiot ryhmästäni. Olin menettänyt yli kolmekymmentä alaistani. Minulla oli jähmeä olo, joka häiritsi datavirran käsittelyä. Piirini olivat jostain syystä keränneet itseensä ylimääräistä lämpöä. Halusin kaikista tuntemattomista eroon. Halusin polttaa ne kaikki.

– Antakaa niiden mennä, kapteeni käski.

Seurasin, kuinka vieras uloke irtaantui lopullisesti aluksesta. Ilma alkoi paeta aluksestamme. Meihin väliaikaisesti ajettu ohjelma sammutettiin ja me siirryimme reiän kautta aluksen ulkopinnalle suorittamaan kiireellistä paikkausta. Työtä ohjatessani seurasin salaa myös, kuinka tuntematon loittoni meistä. Seuraavalla kerralla se ja sen kaltaiset väistäisivät meitä.

Olimme onnistuneet, mutta tukkoinen olo piireissäni ei hävinnyt mihinkään.

Minun oli ikävä 141:tä.

Me viimeistelimme vaurioiden korjausta ulkopuolella ja miehistö siivosi jälkiä sisätiloissa. Ymmärsin, että moniin ihmisyksiköihin oli sattunut niin pahoin, että heitä ei voinut parantaa, mutta toimivia kappaleita oli niin paljon, että pääsisimme matkaamaan lähimpään satamaan. Me olimme nopeita, kuten aina, mutta miehistön tekemät huollot veivät useampia päiviä. Viimein kaikki tarkistukset saatiin vietyä lävitse. Silti alus ei liikahtanut eteenpäin.

– Kaikki näyttää olevan kunnossa, kapteeni sanoi.

– Mutta yhden asian teen vielä ennen kuin jatkamme matkaa.

Saimme käskyn odottaa. Me teimme juuri niin ja asettauduimme kukin paikallemme siisteihin riveihin. Minä pidin sensorini auki kuten aina ja toivoin että olisimme saaneet luvan pelata, mutta minä olin tyytyväinen siihenkin jos kapteeni oli meihin tyytyväinen.

Sitten huomasin, kuinka jokin lähestyi meitä aluksen metallihorisonnin takaa ja minä lähetin siitä viestin kaikille, koska minä arvelin että aluksen rikkoneet tuntemattomat olivat tulleet takaisin. Radioviesti kuitenkin rauhoitti minua ja esti tekemästä hätiköityjä johtopäätöksiä.

– Tulen käymään luonanne itse.

Se oli kapteenin ääni. Kun hahmo pääsi lähemmäksi, huomasin että se oli ihmisyksikkö avaruuspuvussa. Hän käveli minua kohti ja magneettiset kengät jytisivät runkoa vasten jokaisella askeleella. Sitten hän kumartui puoleeni. Erotin hänen kasvonsa ja hänen hymynsä. Inhimillisyyksiini pakotti minut siirtymään lähemmäksi kosketettavaksi.

– Sinäkö olet johtoyksikkö?

Lähetin vastaussignaalin. Kapteeni katsoi rannetietokonettaan ja nyökkäsi.

– Halusin kiittää teitä henkilökohtaisesti. Ilman

teitä emme olisi selvinneet.

Kapteenin ele oli minusta kaunis, vaikka ei kapteenin olisi koskaan tarvinnut tehdä sellaista. Me vain tottelimme ohjelmia, jotka ihmisyksiköt olivat kirjoittaneet ja me noudatimme sitä strategiaa, jonka he laativat. Mutta tunsin silti kunniantuntoa kapteenin sanoista ja välitin datapantani kautta viestin kaikille alaisilleni. Aistin tyytyväistä hurinaa kaikkialla ympärilläni.

– Miten olisi peli? kapteeni kysyi. – Minun kanssani.

Minulla meni hetki käsitellä tietoa, sillä niin paljon yllätyin. Mutta idea kuulosti niin kiinnostavalta, että totta kai suostuin. Kapteeni käynnisti tietokoneestaan pelin ja kytki mukaan minun signaalini. Hän teki avauksen.

– Sinun siirtosi, kapteeni sanoi.

Tarkkailin häntä sensoreilla. Ajassa, joka hänellä meni siirron syöttämiseen tietokoneeseen, pystyin käsittelemään lähes kaikki hänen avauksensa mahdollistamat pelivaihtoehdot. Kapteeni oli viisas mies ja minä ihailin häntä. Hän saattoi olla yllättävä vastus ja ehkä minun ei pitäisi aliarvioida häntä. Kyllä minä hänet päihittäisin.

Mutta jos antaisin hänen voittoa, hän ehkä pelaisi kanssani useammin.

© Petri Laine 2009

JOUSENJÄNNE

Heikki Nevala

RAMALLAH

”Herrasi on Allahin tykönä.”

Sanat kuiskataan korvaani kuin puolihuolimattomasti kerrottu vähäpätöinen juoru. Olen odottanut niitä, noita sanoja, jo kolme Ramadania. Siitä saakka, kun hovilääkärit totesivat sulttaanin säädyttömän elämän palkan ensimmäisen kerran. Tähän mennessä suru-uutisen on täytynyt jo välittyä Mikhalille Abbas Manamin kaupunkiin, missä hän vanhimpana poikana ja vallanperijänä odottaa isänsä kuolemaa. Ja Punainen Helmi tulee saapumaan pian, sillä niin on aina ollut.

Ja jalokiven tullessa tekemäni järjestelyt ovat valmiina. Ne ovat olleet valmiina jo kauan. Vain Helmi puuttuu.

Katson sanat kuiskanneen eunukin jälkeen, kun hänen pitkä ja lihava hahmonsa katoaa kiiltävästä kivistä veistetyin pylvään ja käytävän kulmauksen taakse. Eunukin nimi on Iram ar-Raqim, ja hän on sulttaanittaren lemmikki. Hän on kuulemani mukaan julma mies luonteeltaan, mutta kovin perso poliitikkojen kullalle.

Mies minun makuuni.

Käsken uuden sulttaanin mestauttaa hänet sen jälkeen, kun olen sulkenut pyristelevän valtakunnan nyrkkini sisään.

MIKHAL

En ole koskaan tavannut isääni, ainakaan en muista — ja tänään herätessäni minulle kerrottiin, että hän on kuollut. Se tuntui vähän samalta kuin olisin nähnyt kuolleen linnun palatsin puutarhassa. En tiedä, olisiko sen pitänyt tuntua siltä. Niin mitättömältä.

Mutta huomenna minä matkustan äitini luokse,

© Murat Cokeler | Dreamstime.com

mikä on hauskaa. Ja otan isäni paikan, vaikka olenkin vasta kahdeksan.

Se on ensimmäinen kerta, kun pääsen Abbas Manamin palatsin muurien ulkopuolelle. Minua hiukan jännittää, koska maailmasta vain äitini on käynyt luonani. Ja jotkut opettajat ja visiiri Hamen Sule — häntä minä vähän pelkään, koska hän katsoo minua oudosti. Mutta Hamen Sule katsoo kaikkia oudosti. He kertovat, että se on kristittyjen vika.

Tänään aamupäivällä imaamit tulivat luokseni. He toivat minulle Punaisen Helmen kätketystä moskeijastaan palatsin alta. En tiennyt sellaista moskeijaa olevan olemassakaan! Imaamien puhuessa pitelin käsissäni Helmen raskasta kulturalipasta ja yritin ajatukseni vilisten kuvitella, miten hurjalta kaupungin ja palatsin alla näyttäisi. Miten monen salaisen oven ja käännöksen jälkeen olisi perillä, ja kuka moskeijaa vartioisi jos vartijoita oli. Sillä eihän se voinut olla enää kätketty, jos kuka tahansa palatsin janitsaareista täytti siellä aina vuorollaan velvollisuutensa...

Imaamit keskeyttivät lentävät ajatukseni sanoen, että tänään minun olisi tutkittava sydäntäni. Tänään minun olisi tehtävä päätös. Mutta minusta sydämessäni ei ollut juurikaan tutkimista tai päätöksessä tekemistä. Ja illansuussa annoin valkean pöllön ottaa Punaisen Helmen koukistuviin petolinnun kynsiinsä ennen kuin menin nukkumaan. Se tarkoittaa, että annoin suostumukseni pakottaa kaikki veljeni Allahin luo Wadi Makalin kaupungissa. En ole tavannut ketään heistä, kuten en muista koskaan tavanneeni isäänikään, mutta se on oikein, sillä se on niin kuin minulle on opetettu.

Sain katsella, miten lintu katosi laskevassa auringossa palavaan taivaaseen.

Nyt vuoteessani odotan unta ja jännitän huomista ja mietin olenko turvassa. Opettajat ja Hamen Sule sanovat, että ensi yönä on muutoksen aika jos tahdotaan muutosta, ja Hamen Sule asettaa lisää vartijoita huoneeni oven taakse. En tiedä varmasti, mitä he kaikki sillä tarkoittavat, mutta sen täytyy olla jotain pahaa. Äitinikin sanoo, että minä olen vaarassa. Ajattelen häntä ennen nukahtamistani ja olen varma, että hänkin ajattelee minua.

HAFSZA KHATUN

Ajattelen Mikhalia ja painan sormillani kuunsirppiä muistuttavan kaulariipukseni teräviä kärkiä, kunnes tunnen kirvelyn ja lopetan juuri ennen ihon rikkoutumista. Teen aina niin ollessani hermostunut. Ensimmäisellä kerralla satutin itseni, sillä suruvaatteeseen kuuluva kuunsirppi on terävämpi kuin muiden pukujeni riipukset. En tosin ole surullinen mieheni kuolemasta, enkä onnellinenkaan. Mutta peloissani minä olen, itseni ja poikani takia. Ehkä enemmän hänen kuin itseni.

Eunukki Iram ar-Raqim on ollut ystäväni ja tukijani siitä asti, kun Selim valitsi minut haaremiinsa. Vaikka toisinaan minä luulenkin, ettei Iram ole täysin lojaali minua kohtaan, että hän kertoo välittämiään luottamuksellisia viestejä ja uutisia poliitikkoystävillään maksusta tai muita palveluksia vastaan. Mutta hän on varoittanut minua suurvisiiri Ramallahin kaltaisista miehistä ja Ramallahista itsestään. Kuiskinut suurvisiirin salaisista neuvonpidoista Lasczkyjen suvun

kanssa.

Minä inhoan heitä, heidän pyrkimyksiään ja päähineidensä pöyhkeileviä sulkia ja viittojensa prameita värejä. Vihaan heitä, koska minä ja poikani seisomme heidän tiellään. Koska he ovat tavallaan oikeassa pyrkimyksissään, sillä Selim ei ollut hyvä hallitsija. Mutta lopulta ystäväni uutiset eivät tulleet minulle yllätyksenä, sillä tiedän ettei Lasczkyjen suku ole enää seissyt mieheni takana hänen elämänsä loppuvaiheessa. Valtias oli liian heikko heidän tarkoituserilleen ja oli helpompi siirtyä pyrkyrin taakse, kun tämä lupasi heille enemmän. Pyrkyrin, jolle Lasczkyjen tuki on välttämätöntä onnistumisen kannalta...

Tänään Ramallahin on yritettävä jos hän aikoo jotain yrittää, täyttää hetkeksi tyhjilleen jääneen valtaistuimen ja asettaa sille jonkun, joka toteuttaa hänen tahtonsa. Minä tiedän, ettei se ole Mikhal, sillä minulla on poikaani liian suuri valta.

RAMALLAH

Seison huoneistoni avonaisen ikkunan ääressä ja tuijotan hetken pimenevälle taivaalle. Lähes kaikki tähdet ovat jo syttyneet ja heijastuvat Wadi Makalin himmeän taivaankupolin läpi kimaltaen moskeijoiden kullatuista katoista. Kaupungin kadut ja sivukujien labyrintit ovat hiljaiset, vain lähellä kohoavasta korkeasta minareetista kantautuu rukous Allahille. Minäkin olen levittänyt rukousmattoni, mutta en halua vielä aloittaa. Poltan vesipiippuani odottaessani. Ja suren ääneti alapuoellani vähitellen kuolevan kaupungin luita: yhä vain enemmän kuivuneita allaskaivoja ja pyhimyshautojen tulessa murenevia raunioita...

Sitten se saapuu, äänettömänä kuin yön helmasta esiin astuva aave.

Käänän katseeni vierelleni ikkunalaudalle laskeutuneeseen valkeaan pöllöön. Se seisoo yhdellä jalalla ja koukistaa toista vaatavana ilmassa. Kynsien lomasta pystyn erottamaan sen tuoman, punaisena kimaltavan viestin.

Voitonriemuisena ojennan käteni ja eläin pudottaa Helmen kouristuksenomaisesti kämmenelleni. Se vaikuttaa hermostuneelta ja näen ettei se ole kunnossa. Ontto metalli paistaa pöllön höyhenien lomasta ja synteettinen lintu ojentelee siipiään nytkähdellen.

Valtakunnan symboli, jota kukaan ei ole hoitanut tai enää osannut hoitaa — kuin kultaukset kaupungin katoissa. Yöllä ne välkehtivät salaperäisinä tähtien kajossa, mutta päiväsaikaan saattaa nähdä kultausten irronneen paikka paikoin.

Yön pimeys kätkee rappiomme, eikä kukaan enää edes välitä korjata asioita paremmaksi...

Ei kukaan, paitsi minä.

Herrani kuolema on Allahin lahja meille kaikille, ajattelen hymyillen, vaikka antoikin odottaa itseään. Mutta niin Hänen tahtonsa aina.

Puristan Helmen nyrkkiini ja tuijotan ulos yöhön. Vielä ei ole liian myöhäistä kansallemme, vaikka kristittyjen kuninkaat ovatkin kaikki hulluja ja janoavat pyhän maamme hedelmätöntä hiekkaa kuin heillä itsellään ei olisi maata ja rikkauksia tarpeeksi! Kääntäessäni kasvoni kohti tähtiä ja kuuta valkea pöllö säikähtää äkillistä liikahdustani ja muuttunutta ilmettäni. Se levittää siipensä ja pudottautuu ikkunaltani pimeyteen. Visiiri Hamen Sule olkoon valmiina Abbas Manamissa, ajattelen. Kutsun palvelijan ja käsken häntä hakemaan Iram ar-Raqimin luokseni. Eunukki vieköön viestin Helmestä suurimaami Yaruk Shanille.

MOHÁCZI

Kuuisataa vuotta sitten asteroidi lävisti valtakunnan länsiosassa sijainneen Moháczin kaupungin taivaankupolin. Räjähdyksen kumu helisytti palatsin ikkunoita Wadi Makalissa asti ja mustan savun verho hämärsi aurinkoa ja palavat liekit kumottivat taivaanrantaa vasten seuraavat seitsemäntoista päivää ja seitsemäntoista yötä.

Se oli Allahin tahto, sanotaan, mutta kaupunkilaiset eivät olleet pahoja ihmisiä. He olivat kuten ketkä tahansa.

Vielä tänäkään päivänä kukaan ei asu sillä paikalla, jossa Moháczin kaupunki kerran kohosi. Ilma on yhäkin siellä niin myrkyllistä, että se polttaa ihon rakoille ja saa keuhkot vuotamaan verta. Mutta siitä huolimatta sulttaani lähetti sotajoukkonsa raunioille viisikymmentä vuotta sen jälkeen, kun liekit olivat sammuneet. He kaikki tiesivät marssivansa kuolemaansa eikä kukaan heistä selvinnyt. Mutta

ennen kuolemaansa osa sotajoukoista palasi riutuneina takaisin, ja he toivat mukanaan sisuksen, joka Moháczin tuhonneesta asteroidista oli jäänyt jäljelle.

Kun al-Nasarub Veljensurmaaja neljäsataa vuotta sitten lopulta katkaisi viimeisen veljensä kaulan taistelussa valtaistuimesta, oli jokaisen tärkeän kaupungin kadut huuhdottu verellä. Minareetit ja moskeijat olivat raunioina ja tavalliset asukkaat pelkkiä luurankoja, koska maassa vallitsi nälänhätä ja riehuivat taudit. Tuolloin hänen käskystään asteroidin ydin sulatettiin kuumimmassa tuleessa, mitä koskaan oli lietsottu. Ja avaruuden kupliva metalli kaadettiin muottiin.

Valtakunnan taitavimmat miehet puhalsivat minuun elämän taidoilla, jotka lopullisesti katosivat maailmasta heidän kuollessaan. Sillä koskaan ei enää haluttu tapahtuvan sitä, mikä oli tapahtunut al-Nasarub Veljensurmaajan ja hänen veljiensä välillä. Ja sulttaani kuvasi minua rauhan symboliksi ja nimesi minut sen kaupungin mukaan, jonka olin tuhonnut.

YARUK SHAN

Seremonia on edennyt vaiheeseen, jossa takanani seisovat kuusi imaamia laulavat ylistystään Allahille, kumartavat niin että heidän otsansa koskettavat lattiaa, ylistävät ja kumartavat taas.

Seisomme suuren salin keskellä sijaitsevan kuution muotoisen rakennuksen edustalla. Sen jokaisesta nurkasta kohoaa siro ja kierteiseksi veistetty kivipylväs kohti salin kymmeniä metrejä ylempänä häämöttävää kupolikattoa. Kuutiorakennuksen kaikki seinät on koristeltu värikkäin mosaiikkimaalauksin ja niiden lomaan on upotettu kimaltavia jalokiviä.

Yhdellä seinällä on salvattu ovi. Sen yläpuolelta alkaa inhottava kuvaelma Moháczin kaupungin tuhosta ja kasvottomina palavista ihmisistä.

Kannattelen käsissäni Punaista Helmeä, joka hehkuu lepattavassa valossa kuin ruusu tai vastaviilletyn haavan veri. Näen jalokiven sisässä risteilevät ja limittäin kiertyvät pienet säikeet kuin hermoratojen tai verisuoniston rippeet. Ajattelen Lasczkyjen sukua. Sitä miten vain heidän käsityöläisillään on enää hallussaan taito muokata kannatteleman esineen hienovaraista sisusta, sen järjestystä ja toimintaa. Sitten ajattelen

Ramallahia. Ja miten he salaa kajosivat kiveen minun suostumuksellani, vaikka kukaan ei olisi koskaan saanut kajota siihen.

Olin mukana Abbas Manamissa, Mikhalin kultaisen häkin kaupungissa, kun lahjotut janitsaarit jättivät vartiopaikkansa käskystäni. Siirsin syrjään palatsin valseinät ja avasin piilotetut ovet, jotka vain pyhimmat imaamit tuntevat.

Perillä tunkkaisen pimeyden ja lukemattomien porrasaskelmien päässä, kätketyn moskeijan portilla, me kohtasimme lopulta vartijat — pronsista, apinan lihasta ja Allahin hengestä muovatut elämän irvikuvat. Mätänevässä äänettömyydessä sopersin heille tunnussanan, joka on yhtä vanha kuin Moháczin kaupungin rauniot. Olin varma, että ajatuksemme kavaltaisivat petoksemme, mutta vartijat väistyivät ja päästivät meidät sisään.

Pyhätön hämärässä, Jumalan silmien alla Lasczkyjen käsityöläismestarit kävivät työhön. He muuttivat Helmen sisuksen sellaiseksi kuin Ramallah halusi. Niin tuo vallanhimoinen syntinen pakotti tahtonsa Moháczin sydämeen.

Sain kaikesta tietenkin ruhtinaallisen palkkion.

Mutta minä en ole ahne mies. Omatuntoni lepyttääkseni jaoin vääryydellä hankkimani rikkaudet niitä enemmän tarvitseville, sillä usko Allahiin on tämän maailman rikkauksista yltäkyläisin — ja se riittää minulle. Ja eikö sekin ole juuri Allahin tahto, että Hänen valittu kansansa kukoistaa? Kansani parasta ajatellen tein pahan tekoni, ja sen vuoksi Hän ymmärtää ja antaa anteeksi raskaan rikkomukseni, vaikka käännyinkin säädettyä järjestystä ja hallitsijaani vastaan. Pyhytyeni ja oikeamielisyyteni tähden henkeni ja sieluni olkoon siis turvassa. Eikä kohtaloni ole Juudaksen kohtalo, vaikka sellaisen Ramallahin kaltaiselle murhaajalle mielelläni soisinkin.

MOHÁCZI

Kun he avaavat asuinsijani oven, heikko kajastus kimmeltää silmistäni, jotka ovat kaksi suurta verirubiinia. Vuosia on kulunut siitä, kun viimeksi näin valoa.

YARUK SHAN

Minä pelkään sitä, koska se on kammottava. Ei ruma — se on kaunis — ja niin vanha. Peräännyn kompassitellen olennon herätessä elämään, Punaisen Helmen liittäessä hermojen katkaistut säikeet jälleen yhteen. Helmen alkaessa sykkiä sen rinnassa ja käynnistäessä raajojen liikkeitä.

Kestää jonkin aikaa ennen kuin se virkoaa kokonaan valveunestaan ja astuu ulos. Mekaaniset jalat ja kädet ovat lähes äänettömät. Ilmassa tuoksuu samalta kuin ympärilläni olisi tuhat rautaista miekkaa ja keihästä.

Kun se tulee pimeästä, valo leikkii hopealla ja kullalla ja jalokivillä kirjotun metallin pinnalla. Sen rintaan on kuvattu haukkaa esittävänä kalligrammina Profeetan kuolinvuoteellaan lausumat viimeiset sanat, viimeinen hadith. Upotuksin koristellut kasvat ovat liikkumattomat, vain punaiset jalokivisilmät ja paksusta kullasta valmistettu suuta kuvaava rengas erottuvat. Ja Moháczin käsissä — jousenjänne.

HAMEN SULE

Valkea pöllö ei ole vielä palannut.

Siten minä odotan lintua ja minä kuuntelen lintua, mekaanisen satakielen laulaessa kämmenelläni. Sen kaunis liverrys rauhoittaa aina mieltäni. Kuin rukous.

Ulkona auringon tulinen kiekko kohoaa vähitellen horisontista ja ajaa noustessaan pakoon yön tähtiä sekä niiden kylmyyttä.

Minä tiedän, mitä minusta puhutaan. Sanovat, että olen jotenkin muuttunut sen jälkeen, kun minut vapautettiin sotaretken aikana vankeudesta kristittyjen maailmasta. Että minä vastaan heidän katseisiinsa kummallisella tavalla nykyään, että olen menettämässä järkeni. Mutta se ei johdu kristittyjen inkvisitiosta. Tai heidän tavastaan vangita tyrmiinsä poliitikkojamme, jotka haluavat puhua heille rauhasta ja valtakuntamme rajoista, jotka ovat heidän kuninkaidensa mielestä kohtuuttomat. Sillä vankeudessa minua puhuteltiin ja syntini näytettiin toteen. Joku voisi luulla heräämistäni vain kivun ja hulluuden aikaansaamaksi houreeksi, mutta minä tiedän paremmin. Siitä saakka uniani on vaivannut näky edessäni kohoavasta valtavasta Paratiisin puusta, jonka lehtiin on kirjoitettu jokaisen ihmisen

nimet. Kaikkivallan yönä Jumalan henkäys ravistelee tuota puuta, ja se jonka lehti putoaa, kuolee tulevana vuotena. Minun lehteni putoaa — ja se kuivettuu kivisellä maalla auringon tulesa.

Vuosi on kohta mennyt.

Odottaessani valkoista pöllöä minä rukoilen. Sillä jos näen linnun palaavan, annan Allahin täyttää itseni — ja minä pääsen Hänen tykönsä — eikä lehteni enää kärsi kadotuksen liekeissä. Ajatus rauhoittaa levotonta mieltäni. Se on pakotieni kohtalosta, jonka rinnalla inkvisition jokainen kidutushuone teipyyörineen on pelkkä hiekanjyvä aavikon valtameressä.

Hetkeksi suolan värinen olento piirtyy vasten vaalenevaa taivasta.

Lasken satakielen kämmeneltäni ikkunalaudalle ja annan sen kävellä eteenpäin ja pudota. Lintuni ei ole koskaan osannut lentää. Se murskautuu osuessaan maahan.

Nousen verkkaan ja kiiruhdan pimeiden käytävien poikki määränpäähäni.

Mikhalin makuuhuoneen oven ulkopuolella paljastan miekkani ja lävistän ääneti kuoliaiksi neljä yllätynyttä vartijaa, joista kahden minä itse halusin olevan paikalla. He olivat otettuja suomastani kunnia. Piruparat.

HAFSZA KHATUN

Makaan hereillä vuoteellani ja kuuntelen hiljaisen yön jokaista ääntä, miten tuuli suhisee ikkunassa ja veri jyskyttää päässäni. Kun joku koettaa varovasti huoneistoni ovea ja avaa sen lukostaan ulkopuolelta, tiedän Ramallahin pettäneen valtiaansa.

Allah polttakoon hänen silmänsä ja Iblis syököön hänen sielunsa!

Nyt ajoitus on kaikkein tärkeintä. Työnnän syrjään jännityksen ja pelkoni, ja nielen myrkyn pienestä kristallipikarista. Se tulee lamauttamaan hengitykseni ja pysäyttämään sydämeni hetkessä. Mutta vain muutamiksi minuuteiksi, sillä niin kauan minun tarvitsee olla kuollut.

Piilotan kristallipikarin vaatteideni sisään ja varmistan vielä nopeasti, että hopeinen esine on kädessäni. Kun sydämeni ja hengitykseni pysähtyvät,

minun tekee mieleni huutaa ja kiemurrella, mutta jääkylmästä kivusta ja hirvittävästä pakokauhun tunteesta huolimatta pakotan itseni pysymään aivan hiljaa ja paikoillani. Vajotessani yhä kauemmas elämästä ja todellisuudesta, ajattelen Mikhalia — ja ajatuksissani hän nukkuu vielä vuoteessaan.

Näen murhaajieni hahmot silmiäni peittävän usvan läpi, mutta he ovat vain aaveita aaveiden joukossa — sumussa vaanivien olentojen seassa — enkä minä voi tunnistaa heitä. Mutta minä tiedän, että he tarkkailevat minua nyt epäluuloisina. Sitten he löytävät vasemmasta kädestäni hopeapullon kuten olen tarkoittanutkin, ja tunnistavat makeasta tuoksusta sen sisältäneen aavikkokäärmeen myrkyn. Kummituksen käsi koskettaa kaulaani ja etsii sydämeni sykettä kuitenkin mitään tuntematta. Sitten aaveet lipuvat pois.

Salamurhaajat eivät jää varmistamaan työtään, ja miksi jäisivätkään. Minä riistin hengen itseltäni, kuten sultaanittaret tekevät, surusta tai rakkaudesta, toiset epätoivosta. Tilanteessa, jossa ehkä jonakin toisena aikana ei olisi ollut muita vaihtoehtoja lopputuloksen kannalta. Mutta kenties vain viivyttän väistämätöntä minäkin. Tunnen, miten sydämeni alkaa jälleen lyömään heikosti ja usvan keskellä vaanivat olennot luovuttavat. Ja aamu tulee paljastamaan kenet Ramallah on aikonut nostaa sätkynukekseen valtaistuimelle.

MOHÁCZI

Vaellan palatsin hiljaisten käytävien halki, enkä matkallani kohtaa ketään. Sillä he kaikki tietävät ja käpertyvät piiloihinsa, pois näkyvistä. Ja minä astun nukkuvien huoneistoihin ja kiedon jousenjanteen pienten hahmojen kaulalle, koska kuninkaallisen veren ei sallita vuotavan. Eikä minulla ole tunteita eikä järkeä, sillä teen niin kuin helmisydämeni käskee minun tehdä. Ja he heräävät kauhuun, mutta minä jatkan kunnes he eivät enää liiku, ja tiedän voivani lopettaa.

HAMEN SULE

Minä en välitä kuninkaallisesta verestä. Sivallan Mikhalin kurkun auki hänen yhä nukkuessaan.

MOHÁCZI

He tuijottavat minua hämärän keskeltä, äiti ja hänen poikansa Ishaq. Heidän huulensa liikkuvat ääneti, pojan itku tai äidin kauhun kirkaisu eivät ole kaukana. Ja minä tutkin sydäntäni. Mikä on oikein, mikä on väärin — ja tähän lapseen minä en koske. Vaikka hän on heikko. Ei ruumiillisesti, vaan hänen mielsensä kyvyt ovat vähäiset, kuten hänen äidilläänkin. Vähäisemmät kuin niillä muilla lapsilla.

Ja kun askeleeni loittonevat, voin yhäkin tuntea heidän pelosta suunniltaan olevien silmiensä tuijotuksen ja nähdä heidän huultensa äänettömän liikkeen. Sillä ne toistavat vain yhtä sanaa, aina vain uudelleen.

Al-Ghul, al-Ghul — demoni.

RAMALLAH

Aika on lopettanut kulkunsa ja odottaminen tuntuu ikuisuudelta. Ennen aamun ensimmäistä rukousta puhdistan käteni ja pesen hiukseni, vaikka rukous vaatiikin vain pientä puhdistautumista. Polvistun rukousmatolle, mutta en kohti Profeetan hautaa ja maailman keskipistettä. Tällä kerralla minä kumarran itään, kohti siellä alati laajenevaa suolatasankoja. Sillä sen keskellä kuuntelevat kaltaisiani Aavikon Pyhät, djinnit, jotka itse Allah kivetti heidän vallanhimonsa tähden.

He tietävät syntini, he tuntevat sieluni.

Ja sen vuoksi he puoltavat pyyntöjäni minua korkeammille voimille, kuuntelevat väsymättä aneeni, koska sielultani olen kuin yksi heistä.

Rituaalini jatkuu vielä kauan tavanomaisen mantran jo päätyttyä, sillä niin on tapana rukoilijan esittäessä Pyhien kautta henkilökohtaisia pyyntöjään Hänelle — tai Iblikselle, jos Allah ei ole suvaitsevainen. Lopulta olen valmis ja kääriessäni rukousmattoani palvelija ilmoittaa Iram ar-Raqimin saapuvaksi.

Se on siis tehty.

Hän on täällä ja me juomme viiniä yhdessä, kuten perinne vaatii Moháczin jätettyä palatsin käytävät. Rituaali on vertauskuva siitä synnistä, jonka tuo hirviö on tehnyt, sillä alkoholin nauttiminen on keskuudessamme muutoin rangaistavaa. Eunukki astuu sisään ja kumartaa. Hän kantaa tarjottimella viinikannua ja kolmea pikaria, joista kaksi ovat hopeisia ja yksi kultainen. Kaksi pikaria viinille ja yksi muistuttamassa meitä nuoresta valtiaastamme Abbas Manamissa tänä yönä, jona vallanjano voi käärmeen myrkyn tavoin saastuttaa uskollisimmankin sydämen.

Ja minä valitsen kultaisen pikarin, vaikka hopea on seremoniassa meitä alamaisia varten. Mutta vain kulta sopii enää arvolleni, ja Iram täyttää maljani. Ja minä tyhjennän pikarini nauttien viinin happamesta mausta, ajattelen Hamen Sulea ja ihailen aamun kajoa kultaisista kupoleista. Enkä typeryyksissäni kiinnitä huomiota siihen, ettei eunukki koske juomaansa. En ennen kuin tunnen vatsani poltteen kitkeränä aromina kurkussani.

IRAM AR-RAQIM

Katselen, miten viiniin sekoitettu myrkky saa Ramallahin vajoamaan maahan. Pakokauhu loistaa hänen ammolleen rävähtäneistä silmistä ja hän yrittää nousta, mutta jäsenet eivät enää tottele.

Kohta ne alkavat kouristella.

Lopulta hän kuolee, irvistäen, ja hänen ruumiinsa oksentaa vatsastaan mustaa verta. Olen tyytymätön, sillä se kaikki kävi Ramallahille aivan liian helpoksi. Mutta silti, minä nautin hänen kuolemastaan.

MIKHAL

Näen kaiken salahuoneesta käsin. Hamen Sule murhaa vuoteessani nukkuvan kaksoisolentoni, mutta minä en yritä estää häntä. Se on niin kuin minulle on opetettu. Ja he ovat aina oikeassa — äitini on aina oikeassa — sillä he tiesivät petturin olevan joku läheltäni. He sanovat, että niin on aina ollut, jos petturuuden aika on koittava.

Kuuntelen ääneti, miten Hamen Sule rukoilee — viimeisen rukouksen ennen kuin syöksyy omaan miekkaansa. Se on hänen kohtalonsa, valtiaansa murhaajan kohtalo.

Minä hymyilen, kun visiirini veri tahraa kauniit matot — ja astun ulos piilostani juuri ennen kuin hänen elämänsä sammuu hänen silmistään, mutta kuitenkin niin että hän ennättää vielä nähdä minut. Ja että Hamen Sule tietäisi epäonnistuneensa, että hän tietäisi minne on matkalla.

MOHÁCZI

Suurimaami Yaruk Shanin ruumis irvistää minulle kultavaloksin koristellulta lattialta. Hänen jäykistyneet sormensa puristavat Punaista Helmeä kuin hänen elämänsä olisi riippunut siitä. Ja tavallaan niin olikin. Helmi oli hänen syntinsä.

Kuuden imaamin tikareiden pistojen aiheuttamista haavoista valuva veri kasvaa lammikoksi, ja lammikko kasvaa virraksi, joka pulppuaa pitkin kultaisia uomia. Se koskettaa jalkojani.

Al-Nasarub Veljensurmaaja kutsui minua rauhan symboliksi, mutta en minä kuvasta rauhaa. Sillä minä tuhosin kaupungin.

Ja asumukseeni tulviva heikko valo satuttaa silmiäni, jotka ovat kaksi suurta verirubiinia. Jään odottamaan, että joku tulisi ja salpaisi jälleen oven.

© Heikki Nevala 2010

Saatesanat novelliin ”Jousenjänne”

Jousenjänne sijoittui vuonna 2004 Portin ja vuonna 2005 Novan BU-listalle. Se on siitä lähtien kummitellut kovalevylläni tekstinä, jolle olen tehnyt muutamaan otteeseen korjauksia. Jostain syystä Jousenjänne ei vain jättänyt minua rauhaan: vuosien mittaan novellin maailma kasvoi ja kuoli mielessäni, vain virotakseen henkiin taas kuukausia myöhemmin. Olenkin aina tasaisin väliajoin leikitellyt ajatuksella, että kirjoittaisin tekstille jatkoa tai laajentaisin itse novellin

pidemmäksi kokonaisuudeksi, romaaniksi tai pienoisromaaniksi. Näin ei ole kuitenkaan käynyt, ja Jousenjänne keskittyy yhäkin siihen, mihin se keskittyi myös alun perin, eli juonitteluun ja palatsivallankumoukseen. Toisaalta olisi hauska nähdä novellin maailmasta muitakin puolia paperille saatettuna. Älköön Jousenjänne siis jättäkö minua rauhaan vieläkään, vaikka se nyt näkeekin päivänvalon Usvassa!

Heikki Nevala

SOVITUS (KITARALLE)

Jarmo Karonen

Albert katsoo mätänevää rantaviivaa. Sinne on huuhtoutunut katkarapujen ja kalmarien lisäksi olioita, joita hän ei tunnista. Häntä värisyttää.

Hänen ajatuksensa vaipuvat meren uumeniin. Mitä se kätkee tyrskyjensä ja tyventensä alle? Hän melkein kuulee syvänteissä kaikuvat soinnut. Kuumat lähteet puhaltavat merenpohjalle elämää, joka värisee toiseen tahtiin kuin maanpäällinen elämä. Lähteiden ympärille kerääntyy yhteisöjä, toisenlaisia kulttuureja, sellaisia kuin *tranko*.

Albert havahtuu ajatuksistaan, kun hän näkee jonkin ison huuhtoutuvan rantaan. Kun aalto vetäytyy, hän tunnistaa rantaan ajautuneen olennon valaaksi. Hänen sydämensä hypähtää pelosta ja myötätunnosta. Albert parkaisee ääneen ja ryntää merenelävää kohti.

– Albert, minne sinä menet? Tahukara karjaisee.

Albert ei ehdi vastata mitään professorille tai opiskelukaverilleen Erikille ja Helenalle. Hän pudottaa mikrofonin kädestään.

Märkä hiekka lätsähtelee juoksuaskeleiden alla. Tuuli ulvoo Albertin korvissa kuin oikeutta janoava aave. Viima on puhaltanut hänet kumoon, mutta hän nojautuu sitä vasten ja kompastelee eteenpäin.

Hän kaatuu valkoisen valaan rinnalle. Se hievahtaa hiukan, mutta sillä ei ole toivoakaan päästä takaisin mereen. Albert liu'uttaa kättään sen kylkeä pitkin. Albertin sydänalaa koskee nähdä eläimen ahdinko.

Hän kuulee ääniä kuin surullisia sointuja. Valaanlaulua. Ohikiitävän hetken ajan Albert luulee, että valas hänen vieressään laulaa, mutta pian hän ymmärtää, ettei se päästä ääntäkään.

Tuuli taukoaa kuin vetääkseen henkeä, ja Albert kuulee valituksen mereltä päin. Hän kääntyy ympäri. Hän näkee koko rantaviivan pituudelta rantaautuvia hahmoja. Ne ovat matalia ja leveitä, vaalean kuultavia, hauraan näköisiä olentoja, kuin merestä ylös nousevia koralliriuttoja. Rauhallisesti ne liitävät hiekalle koskettamatta maata.

Tranko, käy ajatus Albertin huulilla kuiskauksena, ja samassa hän ymmärtää, ettei ehtisi tarkkailupaikkaan muiden luokse ennen kuin olennot ovat kohdalla. Hän painautuu valaan ruhoa vasten.

Trankot lähestyvät tiiviinä rivinä, jonka takana on uusia muodostelmia. Ensimmäiset ovat melkein Albertin luona ja jatkavat suoraan kohti. Outo harmonia soittaa kieliä syvällä hänen kehonsa onteloissa. Albert yrittää tavoittaa sävelet ja soinnutukset, mutta ne karkaavat häneltä. Ne ovat niin vieraat, ettei hän tiedä, miten soittaisi ne kitarallaan.

Sävelet ovat peräisin olentojen kehon sisästä. Lähimmän yksilön reunojen putkilomaiset rakenteet näyttävät pilleiltä.

Albert on niin lumoutunut, ettei ymmärrä kavahtaa, vaikka olento tulee suoraan kohti. Juuri ennen osumaa se kohoo Albertin ja valaan yli. Sen keho työntää putkistoista ulos voimakkaan ilmavirran, joka painaa Albertin maahan. Sitten seuraava olento on hänen yllään ja sitä seuraava ja aina vain seuraava. Puhuri piiskaa häntä maahan ja hiekka pölyyää tiheänä myrskynä hänen ympärillään. Olentojen alapuolella laulu saa kumean alavireen.

Hetkeä kestää muutaman tahdin ajan ja sitten olennot ovat ylittäneet hänet ja etenevät rannan puolella sisämaahan päin. Rantaviiva on jälleen autio. Albert nousee hitaasti pystyyn, hieroo hiekkaa silmistään ja kääntyy katsomaan olentojen jälkeen. Ne kääntyvät loivassa kaaressa kohti pohjoista ohi professori Tahukaran tarkkailupisteen ja samalla järjestäytyvät jonoksi, jonka kärki kulkee kohti Esistoren vanhaa uskonaluetta. Taustalla kohoaa Libertarian kaupungin repaleinen siluetti.

Albert lyyhistyy valaan viereen. Häntä itkettää, kun hän yrittää takertua trankon laulun kaikuihin sielussaan. Sellaiselta hänen musiikkinsa tulisi kuulostaa. Niin hänenkin pitäisi soittaa!

Kun Albert sulkee silmänsä, hän näkee vieraat sormet kitaransa otelaudalla. Ne venyvät kummallisiin sormituksiin, mutta Albert ei erota tarkkoja otteita. Hän katselee läheltä, mutta silti ilmassa on jotain, joka häiritsee, kuin mereltä nousevaa usvaa. Hän haluaisi nähdä paremmin, sillä hän tietää varmuudella, että haluaisi oppia nämä sormitukset. Hän tietää sillä varmuudella, jonka vain uni voi antaa.

– Herra Priss, oletko kuulolla? Professori Tahukara äyskäisee tempaisten Albertin unen laitamilta takaisin luentosaliin.

Viikon viimeisen työpäivän, venerdin, viimeisellä luennolla professori jaarittelee trigonometrinen funktioiden vierestä. Nyt puhuu hänen syvä arvostuksensa matematiikkaa kohtaan. Hän ylistää sen johdonmukaisuutta. Hänen mukaansa se on ainoa oikea universaali kieli.

Albert ei tohdi enää haukotella, mutta katsoo kronometriään ja laskee sekunteja iltaan, jolloin hän polkee pyörällään Spinozan kampusalueen sydäimestä Bayankanlahin taidekortteeriin. Ylös asti napitettuihin harmaisiin takkeihin pukeutuneet kumarat tieteilijät vaihtuvat kauluspaitaisiin tai huivikaulaisiin savukiehkuroiden ympäröimiin taiteilijoihin.

Auringon terrakotan hehkuinen kulo on nyt syvempi, kun suuri osa ihmisistä on pimentänyt asuntonsa ja valmistautuu nukkumaan. Moni pitää kiinni ammoin toisaalla opitusta rytmistä, vaikka tämä planeetta on ryövännyt ihmisiltä vuorokauden ajat. Liber väsyi kulkemaan akselinsa ympäri jo aikoja sitten.

Lain Imbuen varsi on täynnä lyhtyjä ja vapautuneita ihmisiä, iloisia keskusteluita, satunnaisia rähinöitä, juoruja, teorioita, arvosteluja, ideoita. Joillekin ihmisille vuorokausi on aina vieras tai vähintäänkin venyvä käsite ja heille ikuinen iltahämärä on suonut lopullisen vapauden päivärytmistä.

Albert pujottelee kadunkulkijoiden lomitse. Hän haluaa olla ajoissa sävelten luona.

Teatteri on vielä tyhjä, kun Albert jättää kuluneen, purppuran värisen puvuntakkinsa narikkaan. Hän tilaa tiskiltä kuivan siiderin, tutulta baarityöltä, jonka nimeä hän ei tiedä ja jonka kanssa hän ei tohdi antautua keskusteluun.

Tytön ihana hymy saa Albertin suupielet höllemmälle, mutta hän peruuttaa nopeasti tiskiltä. Hän kävelee portaisiin, katsoo vielä olkansa yli, mutta baarityttö on jo kääntynyt toisen asiakkaan puoleen. Albert kiihdyttää askeliaan kohti toista kerrosta, hakee kaiteen vierestä vakiopaikkansa ja istuu siihen.

Parvella on tietty kohta, josta on täydellinen näkyvyys lavalle ja jonne musiikki kantaa suloisesti. Se on Albertin paikka. Hitaasti klubi täyttyy väestä ja valot hämärtyvät.

Priss nyökkää silloin tällöin tutulle tieteenopiskelijalle tai muusikolle. Nuo tuolla hänen alapuolellaan ovat hänen opiskelutoverinsa Erik ja Helena, joille on myös varattu paikka ensiviikon kenttä-äänityksiin Ilranachissa. Hän säilyttää pariin tietyn etäisyyden, vaikka pitääkin Helenasta.

Albertista on selvää, ettei Erik ymmärrä häntä. Erik on suorasukainen ja käytännönläheinen, toisin kuin hän. Erik opiskelee tieteitä vain varmistaakseen itselleen elannon insinöörinä. Kuitenkin Albertista tuntuu, että Erik kadehtii hänen herkkää tieteiden ymmärrystä sekä, mikä yllättävintä, taitoa kitaran kanssa.

Tuolla nurkkapöydässä istuu Sabah, joka antaa pystybassolle sellaista kyytiä, ettei Albert ole vastaavaa nähnyt. Kaiteen partaalla nojailee Jaxon, joka päästää puhaltimista hermostuttavan katalia törähdyksiä. Albert kelpuuttaisi kummatkin bändiinsä, kunhan vain on valmis perustamaan sen.

Myös Albert huomataan tässä ympäristössä. Hänen soittotaitonsa tiedetään. Häntä pidetään lupaavana kitaristina, mutta syrjäänvetäytyvänä. Harva osaa puhua hänen kanssaan sujuvasti – tai ehkä asia on pikemmin niin päin, ettei Albert osaa puhua muille. Hän saa olla useimmiten omissa rauhassa.

Tasan kello kahdeksan ensimmäinen yhtye marssii lavalle. Sen kitaristi on maaginen Andrew Nerome. Albert tarkkaa hänen jokaista sormitustaan voidakseen omaksua uusia keinoja omaan ilmaisuunsa.

Lavan eteen kerääntyvät innokkaita nuoria, jotka lyövät nyrkkiä ilmaan, aplodeeraavat raikuvasti ja huutelevat hyväksyviä kommentteja. He eivät hiljene edes kappaleiden ajaksi. Albert ymmärtää heitä, vaikka hän ei voisi ikipäivänä käyttäytyä samalla tavalla. He saavat Albertin miettimään hänen omaa suhdettaan musiikkiin.

Albertille musiikki on henkilökohtainen kokemus, johon hän haluaa uppoutua rauhassa. Musiikki kytkee hänet todellisuuteen. Albertin avaruus soi kiehtovissa harmonioissa ja tanssii hänen ympärillään vaativien polyrytmien tahtiin. Hänellä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin soittaa ja tanssia mukana. Siihen liittyy tunne syvän totuuden kokemisesta, mutta se ei ole mystiikkaa.

Musiikki on hänen tapansa kokea maailma ja kommunikoida sen kanssa. Albert tunnustaa nöyrästi itselleen, ettei ole kovin hyvä kohtaamaan maailmaa muilla tavoilla. Ehkä pitäisi hakea hiukan lisää juotavaa, hän hymähtää, jotta hän vapautuisi kaikista liian älykkyyden mukanaan tuomista estoista. Samalla hän tietää, ettei koskaan joisi itseään siihen pisteeseen.

Matkalla tiskille Albert kuuntelee tarkasti lavalta kantautuvaa soittoa. Koittaa vielä aika, jolloin hän löytää oikean soitto-otteen kuten Nerome, ja täydellisen iskevän mutta samalla hienosyisen sävellyksen, joka uppoaisi Libertarian massoihin.

Albert ei kaipaa suurta mainetta tai rikkauksia, mutta ehkä hiukan hyväksyntää. Siihen asti hän joutuu etsimään ratkaisuja fyysikaalisille yhtälöille ja pareja emäksille Spinozan kampuksella.

— **M**inä en ajattele, että todellisuuden rakenne paljastuu pelkästään tutkimalla, laskemalla tai pääättelemällä, sanoo Albert luennolla.

Tahukara katsoo häntä alta kulmain.

– Mihin sinä sitten uskot? hän kysyy.

– Ajattelen, että taide avaa meidät universumin mysteereille ja voimme löytää vastauksia sitä kautta. Erityisesti musiikki resonoi ajassa ja avaruudessa.

Kitaran kieliä pitkin valuu vastauksia. Tiede, taikuuks ja tekniikka voivat olla vain apuvälineinä äänen muodostamisessa ja välittämisessä.

Tahukara ottaa pari askelta vasemmalle liitutaulun reunaan, poimii liidun ja kääntyy hitaasti.

– Musiikki perustuu fyysikaalisen ilmiön matemaattiseen jäsentelyyn. Biologinen perustamme mahdollistaa sen, että yleensä kuulemme musiikkia, hän selittää itsevarmaan tapaansa.

Albert epäröi hetken, mutta vain hetken ennen kuin väittää vastaan.

– Jossain vaiheessa sävelet kuitenkin löytävät itsestään jotain maagista – tai paremminkin, jotain pyhää, sellaista, mitä ei voi pelkästään tieteellä selittää. Sävelet ovat enemmän kuin osastensa summa. Niissä on sisältöä, jota ei voida palauttaa luonnontieteisiin.

Albert irvistää itsekseen väitteensä lopuksi. Hän inhoaa omaa tapaansa kärjistää asioita hetken kiihkossa. Pyhyden käsite kuulostaa enemmän uskonnolliselta retoriikalta kuin hänen puheeltaan.

Tahukara tulkitsee Prissin irvistyksen hänelle suunnatuksi ja tuhahtaa kuuluvasti.

– Subjektivisia näkemyksiä, psykologiaa. Sinun säveltesi merkitys voi olla muille täysin toinen. Sitä sinä et taida ikinä oppia.

Professori kääntyy liitutaulua kohti. Hän kirjoittaa lukujen ja kaavojen viereen uuden otsikon: *trankon ääntely*.

– Herra Priss pääsee ensi viikolla tutkimaan ääniä sielunsa kyllyydestä.

Soinnussa on juuri sopiva vivahde atonaalisuutta. Albert on hetkellisesti tyytyväinen sävelmäänsä, vaikka häntä alkaa nopeasti epäilyttää, mahtaako kukaan muu arvostaa sitä. Hän antaa sävelen levätä.

Albert laskee kitaransa telineeseen ja kävelee terraarion luo. Sen sisällä iso musta hämähäkki kutoo verkkoa. Otuksen jalkojen määrätietoinen liike muistuttaa kitaristin sormien tanssia otelaudalla.

Aina silloin tällöin joku huomauttaa hänen pitkistä sormistaan. Albert nostaa kätensä silmiensä eteen ja heiluttelee sormia edestakaisin. Ovathan ne keskimääräistä pidemmät ja hyvin ohuet, hän myöntää.

Ne ovat täydelliset kitaravirtuosin työkalut.

Sormien persoonallisuutta korostaa vielä niiden oheneminen rystysiin päin. Jos Albert löytäisi itselleen tytön, jonka kanssa haluaisi mennä naimisiin, hän olisi vaikean paikan edessä valitessaan itselleen oikean kokoista sormusta. Jos se olisi riittävän suuri sujahtaakseen nivelen yli, se jäisi sormen kantaan pyörimään höllänä.

Helena esitti Albertille tämän ongelman joskus tutkittuaan hänen käsiään. Albert hymähtää ja karistaa ajatuksen mielestään. Hän ei pidä koristautumisesta eikä kysymys naimisesta ole ajankohtainen. Sen sijaan hän pohtii, voisiko hämähäkkiä opettaa soittamaan. Voisiko se liikkua ripeästi otelaudalla kieliä painellen? Se vaatisi jonkinlaista keinotekoisia muokkausta. Jalkoja täytyisi vahvistaa. Voisiko hämähäkille opettaa sävelkorvaa? Mikä ohjelmanumero se olisikaan!

Albert naurahtaa ajatukselle. Juuri sellainen temppu vetäisi yleisöä. Tempausta seuraava kohu menisi nopeasti ohitse ja pian hänet ja hänen kitaraa soittava hämähäkkinsä unohdettaisiin. Pitäisi löytää jotain aidompaa. Jotain joka lähtee musiikista itsestään.

— **T**ahukara on edelleen sinulle vihainen. Miksi lähdit ryntäilemään pitkin rantaa? Erik kysyy.

— Kuuletko, kuinka tämä sävel muodostuu? Albert kysyy kuulematta Erikin sanoja ja soittaa pätjän trankon laulua nauhalta.

Erik pudistaa päätään ja palaa toiseen päähän laboratoriota. Albert kelaat opiskelijakavereidensa Ilranachissa äänittämää nauhaa.

— Sinun pitäisi ottaa ne lukemat, ennen kuin Tahukara tulee, Erik huikkaa hetken päästä nauhakelejen ja mittareiden välistä.

Albert ei enää kuule häntä, sillä hän kuuntelee taas keskittyneesti nauhaa.

— Usko hyvällä, ettet pysty jäljittelemään trankon laulua, Erik yrittää vielä.

Albertin korvat poimivat kritiikin.

— Minä en aio jäljitellä. Pyrin sisäistämään. Sen jälkeen voin tehdä laulusta omani.

Äänilaboratorion ovi aukeaa vauhdilla. Professori Tahukara pyyhältää sisään. Hän tarkistaa ensin hyväksyvästi Erikin lukemat ja tulee sitten Albertin

luokse.

— Mitä sinä teet? hän kysyy kärsivällä äänellä.

— Kuuntelen nauhaa takaperin. Joskus sävelmän voi hahmottaa helpommin, jos sen kuuntelee välillä väärinpäin, Albert selittää. — En tiedä, onko se vain minun pääni sisään rakennettu juttu, mutta niin se menee —

Albertin ääni vaimenee äkisti, kun hän huomaa professorin kireän ilmeen. Tahukara painaa pyöreän päänsä hetkeksi käsiinsä ja katsoo sitten vihasesti oppilastaan.

— Pakkaa tavarasi Albert Frost Priss. Sinut on erotettu tältä kurssilta.

Albert ei ole uskoa korviaan. Häntä ei ole ennen erotettu mistään.

— Minä yritän opetella heidän laulujaan!

Tahukara pudistaa päätään.

— Kuulit kyllä. Jätä nauhat siihen. Erik saa jatkaa niiden kanssa.

Tahukara näyttää kääntyvän jo pois, kunnes hän yhtäkkiä herkeää saarnaamaan etusormi pystyssä.

— Sinä et tiedä, että se on laulua. Se saattaa olla heidän puhettaan tai yhtä hyvin vain heidän ruumiintoimintojensa sivutuote. Tässä laitoksessa me lähdemme liikkeelle fyysisistä faktoista.

— Mutta enkö voisi kuunnella vielä —

Tahukaran ilme kertoo kaiken. Nyt myös Albertin ilme kovenee. Hän jättää magneettinauhat keloilleen, pakkaa paperinsa reppuun ja marssii ulos. Siellä häntä tervehtii keskipäivän sadekuuro, joka valuu raskaana hänen niskaansa. Maasta nousee jyly isojen pisaroiden osuessa asvalttiin.

Kivet ropisevat kipeästi hänen päällelleen. Hän yrittää löytää uutta kädensijaa, mutta käsi lipeää liukkaalta pinnalta. Toinen käsi on valmiiksi ilmassa, sillä se pitää kiinni hänen mustasta laukustaan. Albert vyöryy viettävää käytävää alas. Luiska heittää hänet lopulta ilmaan ja hän päätyy tummaan lätäkköön.

Parempaan sisäänkäynnin etsimiseen olisi voinut käyttää enemmän aikaa, Albert miettii. Ilmeisesti maanalaisen Libertarian sisäänkäynnit ovat kuitenkin vain harvojen tunteita salaisuuksia. Hän on onnekas, kun löysi tämänkin. Hän on myös hyvillään siitä, ettei pannut parhaimpiaan päälle. Hänen käsissään

on naarmuja, ja puuvillakankaiset housut ovat takamuksesta rispaantuneet. Laukusta hän ei ole huolissaan. Se on suojannut sisältönsä kovemmiltakin kolhuilta.

Albert katsoo ympärilleen. Siellä täällä hohkaa nuotioita ja soihtuja. Pimeydestä erkanee tummia hahmoja kadotakseen taas pimeyteen toisaalla. Maan alle ja manalaan, Albert miettii. Lähellä vikisee jokin otus. Albert kavahtaa inhosta ja nousee pystyyn.

Hän lähtee liikkeelle, tunnustelee tietään luolasta toiseen. Maanalaiset tilat ovat keinotekoisia onkaloita ja käytäviä, jotka on koverrettu saveen, jätteeseen ja betoniin, hautautuneiden talojen huoneistoja, parkkitalojen kolkkoja halleja sekä uponneita koneita ja kulkuneuvoja. Kaikki Libertarian kehitys ja muutos on läsnä Ombytenin koukeroissa, vajoamassa yhä syvemmälle maan poveen.

Albert ohittaa suuret rautaportit. Hänen uteliaisuutensa herää ja hän palaa tutkimaan oveen kaiverrettua tunnusta. Se on Spinozan yliopiston kopioston kehässä kulkeva nuoli. Albert hätkähtää ja miettii, kävikö hän näin syvällä, kun hän etsi kopiostosta tietoa trankosta.

Kopioston vanhimmat osat ovat peräisin II Valveen ajalta, mutta sitä on laajennettu aikojen saatossa lukuisia kertoja. Siitä on tullut erilaisista arkkitehtonisista osista yhteen neulottu hirviö, joka janoaa jatkuvasti lisää ravintoa sisäänsä. Se syö kirjoja, printtejä, tiedostoja. Niitä syötetään sille jatkuvasti, mutta milloinkaan se ei ole kylläinen. Kopiosto levittäytyy kampusalueen keskiössä kuin syöpä.

Albert käy läpi lukuisia hyllyjä eri puolilla kopiostoa löytääkseen edes jotain vihiä vieraista olennoista. Tranko toistuu luokitusjärjestelmän lokeroissa ympäri kopiostoa ja silti tiedot niistä jäävät hatariksi. Mystikkojen kirjoitukset puhuvat trankosta jumalten sanansaattajina. Biologiset tutkimukset kertovat niiden rakenteen muistuttavan hyönteisten kitiinikuoria sekä merten koralliriuttoja. Tutkimusmatkailijat kertovat trankon pelastaneen heidän laivansa tuhoisasta myrskystä kaukana ulkomerellä nostamalla laivan aallokosta ilmaan. Myrskyn laannuttua laiva oli ajalehtinut lähellä rannikkoa Totipalmaten lahdella

Libertarian luoteispuolella.

Albertista tuntuu kuin hänet olisi laskettu testieläimenä selviytymistaitoja testaavaan labyrinttiin, kun hän selvittää tietään kopioston hyllyrivien lomassa luokituksesta toiseen. Arvoitus ei silti avaudu hänelle. Mitä enemmän hän hakee tekstejä trankosta, sitä syvemmälle hän uppoaa epäolennaiseen tietoon, joka ei kosketa hänen kokemustaan olennoista millään tavoin.

Minun täytyy keskittyä heidän musiikkiinsa, Albert miettii. Selvittää sen rakenne.

Äänikopioiden joukosta Albert löytää laivan kannelta äänitetyt, suttuisen tallenteen trankon laulusta. Magneettinauhalta kuuluu enemmän loppien kirkunaa, laivan natinaa ja tuulen ujellusta kuin toismaailmallista laulua. Hämmästyneet miehet ovat puhuneet nauhurin vieressä taukoamatta. Albertille nauhoite on hyödytön.

Albert ottaa itselleen kopiot niistä muutamasta artikkelista ja tiedostosta, jotka koskevat trankon kykyä tuottaa ihmisten musiikkina kokemia ääniä. Näistä hän valitsee vain ne teokset, jotka ovat vapaasti kopioitavissa ja muunneltavissa.

Albert ei perusta niistä kirjoista, joiden muoto ja sisältö halutaan pitää muuttumattomana tai pienen piirin hallitsemana. Nämä teokset ovat yleensä uskonnollisia – tai mikä vielä surullisempaa, kaupallisia. Albert tuhahtaa ohittaessaan Kelambun temppelealueen uskontojen keskeisiä teoksia.

Kirjoitetun tekstin ei pitäisi olla niin pyhää, että sitä säätelee jokin rajattu ryhmä, Albert miettii.

Yhtäkkiä Albert pysähtyy halveksimiensa teosten kohdalle. Hänen silmiinsä on osunut jotain kiinnostavaa. Trankon maanalainen temppeleli sijaitsee Kelambun muinaisen osan, Esistoren alla, ja täällä on kirjoja, jotka sivuavat myös trankoa. Toisin kuin vierellään olevat kirjat nämä teokset ovat vapaasti kopioitavissa ja muunneltavissa.

Albert selaa läpi halpoja kopiokirjoja. Teologiset kirjat kertovat trankon käyvän Ombytenin uumenissa vanhassa temppeleissä nimeltä Thienmas palvomassa jumaliaan ja laulamassa niille sävelmiään. Arkeologit ovat löytäneet temppelelin seinistä kirjoituksia, jotka tukevat uskonnollisen pyhätön teoriaa. Olentojen nimi on löytynyt kirjoituksista, kuten myös niille tärkeiden paikkojen nimet Ilranach ja Thienmas. Seinäkirjoitukset ovat selvästi ihmiskäden työtä, mutta

kirjoittajia ei tunneta. Samoin kielen alkuperästä ja merkityksistä kiistellään. Teksteissä esiintyvä tranko on ehkä olentojen nimitys lajistaan ja sanan esiintyminen poikkeuksetta taipumattomassa muodossa saattaa viitata olentojen vahvaan yhteisöllisyyteen, jossa yksilön merkitys on olematon.

Eniten Albertia kuohuttaa kirjoissa esitetty mahdollisuus, että olennot kävisivät tempelissään säännöllisesti. Hänen täytyisi vain saada tietää, koska ne tulevat. Ehkä hänellä olisi vielä ensikäden mahdollisuus tutustua trankon musiikkiin niiden omassa ympäristössä. Kirjoista hän löytää mainintoja kuun vaiheista ja vuorovesistä, taulukkoja taivaankappaleiden liikkeistä, jotka liikuttavat myös trankoa.

Albert teettää valitsemistaan tiedoista kiihkon vallassa itselleen rujan kierrätyspaperista puristetun kokoelman. Saatuaan kopion painokoneesta ja astuttuaan ulos Albert päättää, että tranko on suuri tuntematon, jota ei ehkä tieteen keinoin koskaan avata, mutta musiikilla voisi olla mahdollisuutensa.

Tunnustellessaan huolellisesti turvallisia jalansijoja paskan ja rottien keskeltä Albert ohittaa monia lukittuja kulkuväyliä ja kohtaa ovia, jotka sulkeutuvat hänen lähestyessään. Eniten häntä häiritsevät ne, jotka pysyvät auki. Kiiluvat silmäparit tuijottavat Albertia oviraoista ja ikkunaluukuista ja porautuvat hänen niskaansa, kun hän loittonee.

Edestä alkaa näkyä tasaisempaa valoa, joka on sävyltään kelmeää verrattuna soihtujen liekkiin. Käytävä levenee ja Albert näkee jalkansa paremmin. Hän kiristää tahtia.

Ihmisiä kuuluu yhä useammin edestäpäin ja pian käytävä aukeaa isompaan väylään. Tämä risteävä tie on kuin markkinakatu Albertin edellisiin reitteihin verrattuna. Huppupäinen mies tönäisee Albertia. Hän huudahtaa närkästyneenä, mutta viittamies ei pysähdy. Miestä seuraavat toiset huppupäät ohittavat Albertin vaiteliaina kasvot kätkeytyinä. Albert näkee yhden hupun alta kapean kaistaleen rokonarpista poskea. Albert katsoo heidän peräänsä ja sitten toiseen suuntaan. Näyttää siltä, että väylän seinät ja katto hohkaavat itsessään valoa, jonka ansiosta tunnelissa näkee hyvin eteensä.

Albert arvaa kuulemansa perusteella, että tämä on Ombytenin pääkatu Lain Dunia, jota pitkin hän pääsisi hyvän matkaa lähemmäs päämääräänsä. Hän ei vain tiedä, kumpaan suuntaan hänen pitäisi lähteä, sillä hänen suuntavaistonsa on jäänyt maan pinnalle.

Hän kävelee kokeeksi muutaman askeleen yhteen suuntaan ja sitten saman verran toiseen. Hän huomaa, että käytävä viettää siihen suuntaan, mistä huppupäiset miehet tulivat. Nyt Priss muistaa lukeneensa kopiostossa, että Lain Dunia viettää koko matkaltaan alaspäin kohti rantaa.

Albert kävelee. Katu kaartuu loivasti kohti etelää hänen lähestyessään merta. Albert tarkkailee epäluuloisesti muita kanssakulkijoita. Vastaan tulee lisää kelmeitä kasvoja kuin taivaan kahden kuun pikkuserkkuja.

Kun näkyvissä ei ole ketään, Albert antaa katseensa harhautua kattoon ja seiiniin, jotka hohkaavat lumoavasti. Näyttää siltä, että pinnoilla luikertelee suonia, jonkinlaisia rihmoja, joista valo on peräisin. Albertin mielessä välähtää muistikuva tuimasta isästään, kellontekijästä, joka käytti radioaktiivista ainetta saadakseen kellon viisarit hohtamaan pimeässä. Se oli pitkään hieno ja viaton lapsuusmuisto, mutta opittuaan yliopistossa radioaktiivisuuden pimeistä voimista hän alkoi suhtautua muistikuvaansa kriittisemmin. Nyt se saa hänet lähes vauhkoksi. Kellotaulun hohde oli sävyltään samanlainen kuin täällä vallitseva valo. Albertia puistattaa ja hän kiihdyttää askeliaan.

Pitkän jalkapatikan jälkeen Albert panee merkille, että katu on liukkaampi ja seinät kosteampia. Hän uskoo olevansa lähellä määränpäättä. Lain Dunia alkaa kaveta, kunnes päättyy kokonaan. Päätepisteestä haarautuu pienempiä käytäviä. Albert empii niiden välillä, kunnes hänen korvansa erottavat ääntä yhdestä käytävästä.

Albert kompuroi käytävään korvat höröllä ja pysähtyy kuuntelemaan. Ääni on yhtäjaksoista vaimeaa musiikkia, joka kumpuaa jostain syvältä. Albert vaistoa, että se on trankon musiikkia. Siinä on kuitenkin epämiellyttävä särö, joka häiritsee häntä. Albert päättelee, ettei tämä voi olla oikea tie.

Hän perääntyy käytävästä ja käy kuuntelemassa muiden tunnelien huulilla. Yhdestä käytävästä kuuluu tasaista huminaa, joka on kuin aavistus runsaasta soinnusta, sen varjo. Ääni miellyttää Albertia ja hän

valitsee tiensä sen perusteella.

Albert huomaa ajattelevansa intuitiivisesti ja järjettömästi. Hän naurahtaa. Tässä käytävässä on musiikin mahdollisuus, hän ajattelee. Se riittää, hän hymyilee, ja kävelee syvemmälle tasaisen äänen tunneliin.

Jonkin aikaa harhailtuaan Albert löytää huoneen, jonka lattiaa peittää koko leveydeltä korallimainen kupu. Kuvun läpi ei näe kunnolla, mutta näyttäisi siltä, että kuoren ja maan välissä olisi tyhjä tasku. Kuvun alla saattaa olla jonkinlainen kaivanto. Kupu itsessään muistuttaa Albertia trankosta, niiden pilleistä ja kuoresta.

Huoneen toisella puolella on onkalo. Albert päättää tutkia lähempää. Hän astuu ensin kokeeksi kuvun päälle yhdellä jalalla. Se kestää. Sitten hän panee koko painonsa sen päälle ja ottaa pari askelta keskustaa kohti.

Koralli antaa varoittamatta periksi. Albert putoaa suoraan läpi. Hetken hänen ympärillään on täysin pimeää.

Sitten seinien huokosista vuotava valohehku paljastaa tilan mittasuhteet. Musta kuilu avautuu silmänräpäyksessä suunnattomaksi saliksi, jonka pohjalla on pyöreitä levyjä. Salin seinät karkaavat valtavalle etäisyydelle toisistaan.

Albert vilkaisee kätensä jatkona seuraavaa laukkaa ja sulkee silmänsä hyvästiksi. Sitten hän katsoo taas painovoiman suuntaan. Hän ymmärtää, että tämän on jätävä hänen viimeiseksi hetkeksen elävien kirjoissa, sillä harmaat levyt ovat kaikkialla hänen näkökentässään ja pohjalle on enää muutama metri –

Hän pysähtyy ilmaan. Samassa kun hän ymmärtää tämän, hän kuulee tutun sävelen. Hän katsoo ympärilleen ja näkee, kuinka ylhäältä päin pyöreän näköiset levyt näyttävät nyt ilmassa leijuvilta koralliriutoilta. Ne kääntyilevät hänen ympärillään ja lipuvat lähemmäs.

Albert katsoo alas. Hän leijuu vain puoli metriä maanpinnan yläpuolella vaaka-asennossa. Hän ojentaa kätensä maata kohti. Käsi kokee outoa vastetta, ikään kuin hän olisi näkymättömän kuoren päällä, mutta sitten käsi puhkoo esteen ja hän koskettaa kosteaa maapohjaa. Samassa kalvo pettää ja Albert tärähtää maahan. Hänen laukkinsa päästää riitasoinnun. Albert vääntäytyy selälleen. Trankot tungeksivat harmaana massana joka puolella hänen ympärillään.

Albert ei jää odottelemaan, vaan kipuaa työläästi jaloilleen. Hän avaa mustan laukkinsa, nostaa sieltä kitaransa, heittää hihnan päänsä yli ja näppäilee sävelen. Trankot lipuvat täristen kauemmaksi toisistaan kuin vierasta nuottia kavahtaen.

Hän näppäilee lisää, tutkii virettä. E, A, D, G, H, E löytyvät. Hän jyräyttää voimasoinnun ja siirtyy sitten korkealle kulkevaan skaalaan. Hän keskeyttää soittonsa kuin veitsellä leikaten, kun Trankot alkavat hymistä. Albert tuntee tutun lumon.

Albert alkaa soittaa trankon mukana ja hakea oikeaa säveltä. Hän tuntee, kuinka ne hyväksyvät hänet osaksi yhteistä ääntä ja antavat hänelle tilaa. Hänet on vihitty mukaan suureen salaisuuteen. Hän muuttaa kitaransa viritystä päästökseen helpommin kiinni outoihin sävelyhdistelmiin. Albertin sormet eivät siitä huolimatta riitä tavoittamaan kuin harmonioiden pintakerrokset.

Albertista tuntuu kuin trankon laulu olisi täynnä merkityksiä. Laulu leikkii suoraan hänen tunteillaan. Vuoroin hän kokee iloa, kaipuuta, onnea ja levottomuutta. Hän ei ehkä ymmärrä sisältöä, mutta tunne soi hänen lävitseen kirkkaana. Albert huomaa, että hän voi itsekkin vaikuttaa laulun mielialaan, johdatella sitä ja antaa sille uusia sävyjä. Olennot vastaavat hänen säveliinsä. Albert ei muista koska hän olisi viimeksi kommunikoinut kenenkään kanssa näin tyydyttävällä ja luontevalla tavalla.

Albert soittaa ja soittaa, ja trankot laulavat. Hän heittäytyy koko kehollaan ja mielellään mukaan. Hän haluaa olla luottamuksen arvoinen. Äänet kantavat yhä ylemmäs salissa ja puskevat ylös kuilua. Sävelet nousevat Ombytenin ylempiin kerroksiin ja valuvat Kelambun kaduille saakka. Ihmiset pysähtyvät oudon taian lumoamina. Sitten he värisevät kuin kylmissään, vaikka ilma on leuto ja kuiva, ja pyyhälvät matkoihinsa kukin kotiensa suojiin. Trankon laulu on jotain täysin vierasta, ja mikä on tuo sähkökitaran vivahdus, joka kuuluu sivuäänenä?

Albert soittaa tuntikausia, vaikka hän voisi jälkeen päin vaikka vanhoa, että vietti luolassa vain joitakin minuutteja. Hän soittaa aina siihen saakka, kunnes trankot antavat nuotin vaipua kerälle ja kerääntyvät yhteen.

Yksi olento lipuu Albertin viereen ja kallistaa itseään häneen päin. Albert ymmärtää, että on aika lähteä.

Albert ottaa kitaralaukkunsa maasta, nousee olennon kuorelle, ja koko parvi nousee luolan pohjalta. Albert antaa kitaransa ujeltaa pitkää säveltä. Trankot yhtyvät jälleen nuottiin. Albert tuntee sielussaan syvää yhteisymmärrystä olentojen kanssa. Parvi junnaa yhdessä sävelessä ja viilettää lukuisia käytäviä pitkin aina maan pinnalle saakka.

He ovat jossain Esistoren meren puoleisella reunalla. Kirkkojen ja temppelien siluetit nousevat maasta etelässä. Tällä alueella on vain raunioituneita, hiekkaan ja liejuun vajonneita temppelitä. Vanhojen jumalten unohtettua aluetta.

He nousevat pylväiden keskeltä päivänvaloon. Trankot leijuvat pohjoiseen kohti merta, Albert edelleen kuoren päällä. Laulu saa uusia kuulaita sävyjä.

Vähän ennen rantaa olennot pysähtyvät ja Albert arvaa, että hänen on aika laskeutua kuorelta. Hän hyppää hiekalle. Samassa trankot lähtevät taas liikkeelle. Niiden musiikki vaimenee, ja ne loittonevat toisistaan ja kohtaavat aallot leveänä rivistöä. Sävelmä päättyy, kun ne sukeltavat vaahtoon.

Albert tuntee olonsa kiusaantuneeksi Tahukaran luennolla. Hän tuntuu vilkuilevan Albertia alituisesti. Aikooko professori erottaa hänet tältäkin kurssilta? Albert on sisäistänyt sen, että Spinozan yliopiston hierarkinen kulttuuri on jäänne vanhoilta ajoilta, mutta tämä on naurettavaa!

Luennon jälkeen Albert yrittää pujahtaa huomaamattomasti ulos, mutta Tahukara marssii suoraan hänen luokseen.

– Albert, minulla on asiaa.

Sävy on tiukka mutta rauhallinen.

Albert katsoo häntä varovasti silmäkulmasta ja astuu opiskelijoiden jonosta syrjään. Tahukara kallistaa päätään merkittävästi ja kävelee pöydälleen. Albert tulee perässä.

– Kerrotaan, että tranko on ottanut sinut kuoroonsa laulamaan lauluun.

Albertin hämmästyksensä paistaa hänen kasvoiltaan.

– Niin opiskelijat puhuvat. Kerro, mitä sinulle on selvinnyt.

Professori järjestelee puolihuolimattomasti papereita pöydällään.

– Mitä tiedät niiden ääntä tuottavista elimistä?

Tahukara kysyy.

– Mikä on niiden laulun tarkoitus?

Nyt Tahukara katsoo Albertia intensiivisesti silmiin.

Albert on vastahakoinen sanomaan mitään.

– Minä soitin kitaraa heidän kanssaan. Me kuuntelimme maan ja meren ääniä ja lauloimme niiden mukana.

Albert haluaisi jättää asian tähän, mutta Tahukara takertuu hänen sanoihinsa.

– Tuo on sinun tulkintasi. He ovat vieras elämänmuoto. Pidän kovin epätodennäköisenä, että heidän käsityksensä heidän tuottamistaan äänistä olisi täsmälleen sama kuin sinun.

Tahukara pitää pienen tauon asetellakseen sanojaan sovittelavammin.

– Voihan toki olla, että heidän tulkintansa maailmasta on samansuuntainen kuin sinun. Jotain yhteistä teillä on oltava, kun kitaransoittoosi kerran miellyttää heitä.

Albert odottaa Tahukaran kasvoilta ivallista hymyä tai edes häivähdyttä sarkasmista. Sellaista ei näy. Albertia suututtaa yhä enemmän.

– Se on oma asiani, mitä teen trankon laululla. Mitä sinä oikein haluat?

– Haluan, että otat laulusta selvää. Sinä et voi vain jättäytyä mielikuvien vietäväksi. Tämä on tieteellinen ongelma. Sinun pitäisi suhtautua siihen sen edellyttämällä tavalla. Mitä jos heidän käsityksensä laulusta eroaa vain pieneltä osin, mutta se osa poikkeaa täysin sinun ajattelu- tai arvomaailmastasi?

– Niin mitä sitten?

– Se juuri on kysymykseni. Mitä sitten tapahtuu? Et voi vain heittäytyä laulun vietäväksi. Sinun on otettava selvää, mitä se edustaa heille!

Albert torjuu kuulemansa mielestään. Hänen kätensä nousee kilveksi professoria vastaan.

– En ole enää teidän trankoa tutkivalla kurssillanne. Erotitte minut, jos muistatte. Minun ei tarvitse tehdä mitään niin kuin te haluatte.

Tahukara irvistää ja tarttuu rintaansa. Albert säpsähtää.

– Mikä teille tuli?

– Rintaan pistää, professori kuiskaa.

Tahukara puristaa rintaansa molemmin käsin ja taipuu kaksin kerroin tuolissaan. Albertin mieli kylmenee entisestään. Tahukara nostaa kauhusta jäykät

kasvonsa kohti Albertia, joka seuraa professorin tilaa vierestä kuin muurin takaa. Tahukara ähkäisee ja sitten hänen naamionsa alkaa sulaa. Kasvot rentoutuvat ja vanha mies lysähtää tuoliinsa.

Kun Tahukara hetken kuluttua kertoo olonsa helpottavan, Albert kuiskaa hänelle kylmästi:

– Ottakaa lomaa. Älkää miettikö niin suuria tieteen teorioita. Tulkaa katsomaan, kun minä esiinnyin. Saatte kuulla, kuinka trankon laulu ottaa kaupungin valtaansa.

— Uudet treenit huomenna heti työpäivän päätteeksi, Albert toteaa.

Sabah, Jaxon ja Coliuna eivät sano mitään, mutta kaikkien kasvoilta näkee, että he tuskin malttavat odottaa. Albert hymyilee. Heidän treenikämpönsä vanhan, kuuron kanttorin kellarissa suorastaan säteilee musiikin energiaa. Kaikki on viimein kohdallaan, Albert ajattelee. Hän on löytänyt sävelensä ja saanut sovitettua bändin sen taustalle. Heillä on ensimmäinen konserttinsa jo viikon päästä. Silloin alkavat Orielin asuinalueen kuuluisat uuden musiikin juhlat Pirouette-aukiolla.

Juhlassa marssivat esiin yhtyeet, joista Bayankanlahin taiteilijakortteleissa kohistaan, joko suureen maineeseen nousseita kuumia uutuuksia tai vallankumouksellisilla sävelillään nousukiittoa hakevia tulokkaita. Albertin Parafraasi kuuluu jälkimmäisiin ja saa kunnian avata koko juhlan.

Albert kävelee yhtä matkaa Sabahin kanssa Bayankanlahista kotiinsa Spinozan rajalle. Täällä hän voisi asua koko ikänsä. Asunto sijaitsee sopivasti taiteilijakortteereiden ja tiedemiesten kaupunginosan rajamailla, mikä kuvastaa hyvin hänen suhtautumistaan musiikkiin. Siihen kuuluu enemmän kuin kaksi ripausta taidetta mutta myös yksi osa järkähtämätöntä rationaalisuutta.

Hän heittää hyvät yöt bändikaverilleen, rapistelee lukkonsa auki mutta pysähtyy kynnykselle. Onko hänen musiikissaan sittenkin reilusti vaikutteita myös Lain Imbuen koillisesta päästä, jossa taiteilijoiden alueet vaihtuvat Kelambuksi, uskontojen riitaisaksi taistelutantereeksi? Sieltä ei ole enää pitkälti trankon pyhättöön maan alla, Thienmasiin, jossa Albert syöksyi kuukausi sitten muukalaisten sävelmän pyörteisiin.

Albert laskee kitarasalkkunsu eteiseen ja kävelee

sekoittamaan itselleen juoman, johon tulee ripaus huumaavia aineita ja kourallinen mausteyrttejä Pohjoisesta Paysaniasta. Hänen ajatuksensa karkailevat, kun hän sekoittaa juomaansa. Mitä ovat tranko? Sitä tuskin kukaan tietää. Ne ovat tämän maailman alkuperäisasukkaita. Tulevat mereltä piiloutuakseen maan alle laulamaan laulujaan ja palaavat aaltoihin kadotakseen taas ulapalle.

Vajotessaan kauhtuneelle sohvalle juomansa nostamaan lämpimään turtumukseen Albert on valmis tunnustamaan itselleen tiettyjä perusasioita. Hän on kunnianhimoinen, sitä ei käy kieltäminen. Hän haluaisi, että ihmiset pitäisivät hänestä sen takia, mikä hän on, millaista musiikkia hän tekee. Albert haluaisi kovasti, että hänen musiikkinsa kumpuaisi luovuudesta ja järjestä, mutta osa siitä tulee jostain muualta, maagiselta vyöhykkeeltä, johon tietoisuus ei voi koskettaa. Albert haluaa syleillä tuota osaa musiikissa ja unohtaa hetkeksi systemaattisen ajattelun kahleet.

Albertin on myönnettävä, että osa hänen musiikistaan on velkaa trankon laululle, mutta hän kykenee kirkkain silmin vakuuttamaan, että hän on muokannut laulun osaksi omaa persoonallista ääntään. Jos hän matkii, hän tekee niin vain oppiakseen, aivan kuten vieraan kielen voi oppia matkimalla. Albert nyökyttelee ajatuksilleen. Kyllä, jäljittely on yksi imartelun muoto.

Hänen mieleensä nousee häivähdyksenä kysymys: mitä trankot ajattelisivat hänen laulustaan? Albert puskee ajatuksen nopeasti pois mielestään.

Ympyrä sulkeutuu. Pirouetten musiikkijuhla vetää aukion täyteen jo ennen kuin ensimmäinen orkesteri aloittaa. Ihmiset hikoilevat toistensa lämmössä. Ohjelma-ajan lähestyessä rytmikäs mylvintä voimistuu lavan edustalla.

Albert yhtyeineen virittää soittimiaan lavan takana. Albert katsoo kutakin kaveriaan pitkään ja rauhoittavasti. Sitten hän nyökkää. He ovat valmiit tulikokeeseen.

Coliuna kävelee ensin lavalle ja istuu rumpusetinsä taakse. Yleisö riemastuu. Sitten tulevat Jaxon ja Sabah. Sabah ottaa paikkansa rumpujen lähettävillä, ja Jaxon sijoittuu yleisöstä katsoen vasempaan reunaan. Viimeisenä Albert kohahduttaa yleisöä ja kävelee oikeaan reunaan.

He tarkistavat soittimensa vielä kerran. Albert nyökkää Coliunalle, joka laskee alkutahdin. Orkesteri lyö ensimmäiset iskut, ja Albertin kitara alkaa ulvoa. Hän hakee nopeasti tutut sävelet ja pakottaa kätensä kohti mahdotonta, kohti trankon sävelyhdistelmiä. Albertin Parafraasi-yhtyeen musiikki on yhdistelmä suosittua populaarimusiikkia ja tranko-sävelmiä. Trankon laulu soi yhtyeen sävelten kudoksissa kuin itsensä tiedostava olento, mutta yhtyeen kokonaistyyli on silti heidän omansa.

Aurinko ampuu säteitään läntisten kukkuloiden yli pilvettömältä taivaalta. Taivaankansi leiskuu punaisena. Maagisesti vahvistettu musiikki syöksyy yleisön sekaan villisti ulvoen. Yleisö juo sitä kuin janoa sammuttaakseen. Kappaleiden osat vaihtuvat sulavasti kuin kohtaukset hyvin järjestetyssä lavadraamassa. Albert tuntee, että yhtye on iskussa. Se osuu oikeille nuoteille tarkkuudella ja herkkyydellä. Onnistumiset ruokkivat yhteissoiton riemua ja kvartetti yltyy entistä huikeampaan lentoon. Trankon laulu nousee yhä aidompana Albertin kitaran kieliltä. Hän on kuin tulussa. Kesken mahtipontisen codan Albert kuitenkin havahtuu musiikista.

Aukion itälaidalla talojen yläpuolella leijuu hahmoja, jotka lähestyvät. Ne ovat litteitä ja pyöreitä, harmaina kiekkoina mereltä heitetyt. Niitä on lukuisia, niin monta, että niitä on mahdotonta laskea. Ne ovat kuin reikiä taivaankannessa. Ne ovat tranko, ja ne lähestyvät hitaasti keinuen.

Albert vilkaisee sivulleen ja näkee, että myös Sabah ja Jaxon tuijottavat taivaalle. Jax on unohtanut soittamisen, hänen saksofoninsa lepää hänen kyljellään, mutta Sabah vatkaa edelleen bassokuviota. Albert huomaa itsekin sormiensa jatkavan juoksuaan otelaudalla. Coliuna takoo taustalla, mutta hänen biittinsä kuulostaa ontuvalta.

Yleisö havahtuu taivaan olentojen läsnäoloon niiden soikeiksi venyvien varjojen lipuessa yleisön päälle. Jotkut kirkaisevat sydänjuuriaan myöten pelästyneinä. Joku alkaa juosta päättömästi toisia tönien. Sabahin soitto katkeaa ja Coliunan lyönti hiipuu loppuakseen pian kokonaan. Ihmisten törmäily työntää aukion laidoilla olevia yhä ahtaammalle.

Trankot leijuvat uhkaavina ja hiljaisina. Albert soittaa yhä, mutta yliajon juoksutus vaihtuu hitaisiin venytyksiin hänen tuijottaessaan epäuskoisena aukiolle.

Muutaman Trankon hahmo nyökkää hiukan ylöspäin ja syöksähtää sitten alas maata kohti. Albertin nähden ne aukeavat kuin osterit ja haukkaavat kukin yhden ihmisen leukojensa sisälle. Sitten niiden korallikuoret sulkeutuvat ihmisten ympärillä, ja ne peruuttavat takaisin taivaalle, kuin painovoimalla ei olisi mitään otetta niihin. Ainut jälki niiden liikkeistä on pölypilvi, jonka ne puhaltavat maasta ilmaan. Albertin jalat tärisivät järkytyksestä. Hänen nuottinsa kompuroivat toisiinsa ja soitto katkeaa. Aukiolle laskeutuu hetkeksi epäuskoinen hiljaisuus, jonka rikkoo nopeasti ihmisten huudot, kun he alkavat hahmottaa, mitä on tapahtunut.

Toinen tranko-parvi nyökkää taivaalta alas, avautuu ja sulkeutuu taas ihmisten ympärille. He katoavat näkyvistä. Nousevat taivaalle trankon sisällä.

Albert puristaa kitaraansa sormet valkoisina. Mitä olennot tekevät? Niiden ei kerrota vahingoittaneen ihmisiä. Albert ei tiedä mitä ajatella, mutta kuin huomaamattaan hän alkaa jälleen soittaa. Tällä kertaa hänen sormensa lähtevät tavoittelemaan puhdasta tranko-sävelmää, sellaista kuin Thienmasin luolassa. Ensin hän ei ymmärrä vaikuttimiaan, mutta pian hänelle on selvää, että hän haluaa päästä takaisin olentojen suosioon. Hänen sormensa kangertelevat. Mukaan eksyy riitasointuja. Sävelet soivat väärän mittaisina.

Taivaalta kajahtaa vastalause. Tranko ulvoo omaa lauluaan vastaukseksi, mutta siinä on matala pohjavire ja korkea viilto, jollaisia Albert ei ole ennen kokenut. Ääni vyöryy samaan aikaan matalalta rintaa hakkaavalla voimalla ja korkealta rikkinäisenä korvia riipien. Albert nostaa kätensä vaistomaisesti korvilleen. Ihmiset kaatuilevat ja tallovat toistensa päälle. Joidenkin trankon alla olevien ihmisten korvat vuotavat verta. Trankojen kirkunajyminä vain voimistuu, ja kakofonia saa mielipuolisia sivuääniä maan tasalle painettujen ihmisten valituksesta.

Yhtäkkiä trankot vaimenevat ja nytkähtävät liikkeelle. Ne liukuvat kohti etelää, ja Albert käsittää, että niiden sisällä on edelleen useita ihmisiä. Hän ei kykene ajattelemaan heitä sen enempiä, sillä hänen edessään avautuu karmea näky: valittava, ontuva, ryömivä ihmisten meri.

Albert nostaa kitaransa kaulaltaan ja lähtee kävelemään jäykästi alas lavalta. Muut yhtyeen jäsenet vain seisovat kykenemättä tekemään mitään.

Albert haluaa nopeasti pois. Hän ymmärtää koko laajuudessaan, mitä on tapahtunut. Hän on soittanut, päästänyt julki alun perin kuiskattuja, vain hänelle tarkoitettuja sanoja. Niin sen täytyy olla. Hän on pettänyt trankon luottamuksen. Hänen kaunis laulunsa on kirous kuulijoiden korville.

Kyyhkysset lehahtavat lentoon ja aurinko sokaisee Albertin, kun hän kääntyy pienen nimettömän kujan kulmalta Verianten markkinakadulle Lain Tartinelle. Kojujen pystyttäjät jättävät puuhansa hetkeksi, kun hän kävelee ohitse. Heidän katseensa pureutuvat hänen niskaansa. Siinä hän kulkee, he kuiskailevat. Satojen ihmisten veri kontollaan ja hän kulkee vapaana.

Albert näkee ne taivaalla. Trankot leijuvat Albertia vastaan. Ne ovat työntyneet kaupunkiin toistuvasti Pirouetten tapauksen jälkeen. Useimmiten ne eivät tee mitään muuta kuin leijuvat kattojen yläpuolella, mutta niiden läsnäolo järkyttää ihmisiä aina. Joskus ne laulavat. Se aiheuttaa ihmisissä kaikki muut tunteet nielevää pakokauhua.

Albert marssii olentojen alle ja laskee mustan salkkunsaa maahan. Ihmiset ovat kaikonneet kojuistaan jonnekin asuntojensa ja varastojensa kätköihin. Vain vanhan naisen kasvat työntyvät sian ruhojen välistä näkyviin.

– Kantakaa kirouksenne ja viekää ne mukanne! Hän sihahtaa Albertille. – Menetämme koko päivän tulot, jos ne eivät katoa.

Albert tuijottaa häntä hetken, mutta nostaa sitten kitaransa eleettömästi ylös. Hän hakee kätensä tarkasti oikeaan kulmaan kitaran kieliin nähden ja sitten hän alkaa soittaa. Trankon laulu löytyy sormenpäistä. Otteisiin on tullut varmuutta vuosien varrella. Enää hän ei hairahdu riitauttamaan säveliä niin kuin Pirouetten aukiolla.

Sävel nousee taivaalle Tahukaran työryhmän Albertiin sitoman ääntä vahvistavan magian siivin. Hän ei pysty enää soittamaan omassa rauhassa. Jokainen

nuotti soi niin kovaa, että joku on aina kuulemassa. Hän on vastuussa joka ikisestä ilmaan päästämästään sävelestä. Albert saa soittaa vain trankoa lepyttääkseen. Se on kaupungin neuvoston Quarumin tuomio.

Tranko keinuvat paikallaan puolelta toiselle Albertin sävelten liikuttamina. Saatuaan niiden täyden huomion hän heittää kitaralaukkunsa selkään ja lähtee kävelemään sivukujalle. Trankot nytkähtävät hänen peräänsä. Hän johdattaa ne hiljaiselle varastojen ja työpajojen täyttämälle alueelle ja soittaa niille siellä kaihoisan kappaleen. Sitten hän lopettaa yhtäkkiä ja jää paikalleen odottamaan. Trankot lähtevät liikkeelle ja suuntaavat kohti merta.

Vielä lukemattomia kertoja Albert saa todistaa esityksensä jälkeen saman näkymän, tranko katoamassa meren ulapalle. Tuolloin hänen ajatuksensa ovat Pirouetten aukiolta vuosia sitten kadonneiden ihmisten luona. Kukaan ei tiedä, mitä heille on tapahtunut, ja se kiehtoo Albertia. Ehkä he ovat päässeet näkemään trankon kulttuurin sisältäpäin ja päässeet olentojen suosioon. Hiljaa itsekseen Albert kadehtii heitä.

Trankojen käynnit harvenevat vuosien myötä, ja lopulta Quarum vapauttaa Albertin tehtävästään toimia meren olentojen trubaduurina. Hänen ylleen langetettu loitsu jätetään kuitenkin voimaan. Albert halveksii silkasta periaatteesta rangaistusta, mutta käytännössä se ei häntä enää rajoita. Hän on joka tapauksessa päättänyt, ettei enää soittaisi ihmisille heidän kaupungissaan. Ei ainakaan ennen kuin olisi selvittänyt välinsä meren väen kanssa.

Vuosien ajan Albert laulaa mielessään sävelmää. Hän kertoo mielikuvissaan oikeita sormituksia. Laulu hengittää vapaasti hänen päänsä sisällä. Se on syvää sielujen viestintää, todempaa Albertille kuin keskustelu yhdenkään ihmisen kanssa.

Albert suunnittelee oikeaa hetkeä ja paikkaa. Hän kerää rohkeutta esiintyäkseen vielä kerran, soittaakseen trankon laulun sen alkuperäiselle yleisölle, joka saapuisi silloin noutamaan häntä, sulkisi hänetkin sisäänsä ja veisi mukanaan meren aaltoihiin korallien ja polyyppien tuolle puolen. Silloin he keskustelisivat, ja hän ymmärtäisi.

Mikä vielä tärkeämpää, he ymmärtäisivät häntä.

Jälkisanat kertomukseen Sovitus (kitaralla)

Olen 28-vuotias Porissa asuva toimittaja. Työkseksi kirjoitan tästä maailmasta mahdollisimman todenmukaisesti. Vapaa-ajalla kirjoitan huvikseni kuvitelmia toisista maailmoista. Nämä sepityksetkin ovat mahdollisimman todenmukaisia.

Tykkään sormeilla kitaraa ja muita instrumentteja. Sävellyksiäni kuulleet väittävät, etteivät ne ole tästä maailmasta - tai etteivät ne ainakaan noudata länsimaista sävelkäsitystä.

Samaa luultavasti sanottaisiin tarinan päähenkilöstä Albert Prissistä. Toisin kuin minä, hän kuitenkin osaa oikeasti soittaa kitaraa ja hänellä on tarkka käsitys musiikistaan.

Jos tästä tarinasta sovitettaisiin elokuva, sen luultavasti täytyisi olla mykkä. En tiedä millä ilveellä kukaan voisi tavoittaa trankon laulua.

Ehkä otan itse joskus työn alle Albert Prissin tranko-musiikin säveltämisen. Tarvitsisin siihen apua luultavasti joltain sellaiselta muusikolta kuin Robert Fripp, joka olikin mielessäni kun kirjoitin Albert Prissistä. Ei voida kuitenkaan sanoa, että Albertin hahmo perustuu Frippiin. Sanotaan mieluummin, että mielikuvani Frippistä ohjasi Albertin muovautumista. Mielikuvallani ei luultavasti ole mitään tekemistä todellisen ihmisen kanssa.

Tuskin minusta on tranko-säveltäjäksi. Novellin kirjoittaminen itsessään oli suuri urakka. Ensimmäinen versio löytyy arkistostani alkuvuodelta 2005. Se ilmestyi inspiraation vallassa,

turhia miettimättä ja oli mitaltaan vain puolet nyt julkaistavasta. Kaikki unenomaisimmat kohtaukset ovat peräisin tästä ensimmäisestä versiosta: alun maihinnousu, maan alla harhailu, lopun konsertti. Vasta myöhemmissä versioissa otin selvää, mistä näissä kohtauksissa oli kyse.

Novellista on kovalevylläni 12 erilaista versiota. Tyytymättömyyteni novelliin sai minut hylkäämään sen välillä kuukausiksi ja yrittämään taas. Vuosien varrella aloin vieraantua alkuperäisestä tekstistä. Lopulta tuntui kuin muokkaisin jonkun toisen tekstiä. Vuoden 2009 Jarmo ei enää nähnyt maailmaa samalla tavalla kuin vuoden 2005 Jarmo.

En kuitenkaan voinut vain hylätä tekstiä, koska näin siinä paljon hyvää, enkä voinut kirjoittaa koko tekstiä uudelleenkaan, koska - no, en vain voinut. Siitä olisi tullut jo perustoiltaan täysin toinen teksti. Minä halusin säilyttää tietyt asiat, jotka vuoden 2005 Jarmo oli kertonut. Hän ei vain tiennyt, miten rakentaa tarinansa valmiiksi.

Lopputuloksena on jonkinlainen kompromissi ja kerroksinen rakennelma. Siinä ovat päällekkäin, lomittain ja peräkkäin vuosien tulkinnat samasta tarinasta.

Olen helpottunut, kun voin päästää Sovituksen (kitaralla) viimein käsistäni.

Jarmo Karonen

TÄHDENNIEMI

Susi Vaasjoki

Huone on metallia ja lasia, kuin linnun munan sisäpinta, sileä ja särkynyt. Taivas tuijottaa revenneen kuoren ja kiven yllä, vuodenajat ja tuuli ovat haudanneet lattian risuihin ja kuolleisiin lehtiin. Lasi on levän ja jäkälän samentamaa, metallin sään murtumilla, saostumilla, ja tulehtuneen näköisillä ruostehaavoilla juovittamaa. Joku puhuu takanani: minun ei pitäisi olla täällä.

En haluaisi olla täällä.

Askel, toinen, kohti revennyttä metallikennoa huoneen kauimmaisella laidalla. Lattia kuulostaa ontolta kuin silta, kuin kaivo, kuin arkun kansi. Hämähäkinverkkoja, naavarönsyjä, hilseilevää metallia. Ruostetta, joka on valunut alas seinää sateen mukana. Paitsi että se ei ole ruostetta, eihän? Ruoste ei ole tuon väristä.

En halua olla täällä.

Askel. Vielä yksi, viimeinen. Kurkotan, koetan nähdä. Luunvärinen, näivettynyt, pieni – niin kovin, kovin pieni. Takanani puhe häipyy uikutukseen. Peräännyn, mutta se näkee minut yhä. Se näkee minut.

Se tulee näkemään minut aina.

Käsi tarttui olkapäähäni, ravisti. Pudistin päätäni, Ken halunnut herätä. ”Joo. Ihan kohta.”

”Hetii!” Ilari kuiskasi kiivaasti. ”Aurinko on jo noussut! Hanna ei katso hyvällä jos taas olet tukka solmussa ja paita ulkona kun hän tulee hakemaan.”

Se tehoi. Heräsin lopun matkaa, rapeat silmät säikähdyksestä selällään. Ilari oli oikeassa – aurinko kurkisti jo pienten tuvan idänpuoleisesta ikkunasta, ja heitti pitkiä varjoja pitkin muiden, jo päälleen

pukeneiden ja vuoteiden sijausta lopettavien pienten jaloista. Räpistelin väkisin vuoteesta alas, mutta tiesin jo, että en ehtisi. Oli myöhäiskesä, hieman jälkeen auringonnousun, ja ihan liian aikaista. Se ei häirinnyt ketään muuta kuin minua.

Kiia mulkaisu minua synkästi pesunurkkauksesta huoneen perällä. Tyhmempikin olisi nähnyt mitä hän ajatteli. *Myöhässä, taas. Sinun pitäisi tietää paremmin.* Punastuin; katsoin äkkiä muualle, ja ehdin parahiksi näkemään, miten Ilari irtisti ja näytti kieltä Kiian etäännyvälle selälle. Joskus pienempänä olin itkenyt outouuttani, kun heräsin aina viimeisenä, aina eri aikaan muiden kanssa. Enää en jaksanut. Ainakin Ilari jaksoi välittää, katsoa etten unohtunut uniini vaan ehdin aamiaiselle yhdessä muiden Talon pienten kanssa.

”Liina! Hanna tulee!”

Ilarin komennus, tai ainakin sen sisältö, sai minuun vauhtia. Nykäisin nopeasti mekon tuolinselältä, johon olin sen illalla laskostanut – Hannan kärsivälliset yritykset olivat iskostaneet minuun edes sen verran järjestyksentajua – ja tempaisin sen päälleni. Saumat ritisivät, ja toivoin vimmatusti ettei mikään repeäisi. Toinen käsi oli vielä puolessa välissä hihaa kun toinen jo hamusi tuolilta paulavyötä ja yritti selvittää, mistä kohtaa se oli käteeni osunut.

Hanna avasi tuvan oven juuri kun sain vyön sidottua ja tukan sohittua korvien taakse pois silmistäni. Hoitajan ensimmäinen katse ei kuitenkaan kiinnittynyt minuun vaan vuoteeseeni, jonka kauhuissani tajusin jättäneeni sijaamatta.

Laskin katseeni hämilläni lattiaan; tiesin sanomattakin jääneeni kiinni. Ei pelkästään ylinukkumisesta, vaan välinpitämättömyydestä Taloa

itseään kohtaan. Millä oikeudella kuvittelin nukkuvani yli aamunkoiton, kun tiesin sen tarkoittavan että kaikkien muiden pitäisi odottaa vain minua? Yhtä hyvin olisin voinut kiivetä katolle ja kiekua ryhtyvänä vieraaksi.

Tai ei sentään. Sijaamaton sänky tarkoittaisi vain keittiötöitä tai pöytien siivousta Isossa tuvassa, sekä lisää Hannan kärsivällistä, päättäväistä opastusta yhteisestä vastuusta ja siitä, miten kaikkien piti tehdä osansa. Uhoaminen vieraaksi ryhtymisellä ... olisin ollut kauhistus koko Talon silmissä, ehkä tullut hädetyksi lopullisesti sen ulkopuolelle.

Jalkojen kopina kertoi Hannan antaneen luvan lähteä aamiaiselle. Katsoin hämmästyneenä ylös: Ilari hymyili hieman ja iski silmää. Kielivät lakanat oli pukeutuessani oikaistu siivommin kuin mihin minä koskaan pystyin. Henkäisin helpotuksesta ja hymyilin takaisin, syyllisenä mutta helpotuneena. Ei ollut reilua että Ilari auttoi, mutta edes tänä aamuna säästyisin ymmärtäväiseltä kyselyltä siitä, miksi osani Talossa tuntui minusta niin vaikealta.

Aamiaisella oli hiljaista, kuten aina. Joskus se oli tuntunut luonnottomalta – en muista miten monesti löysin itseni keittiöstä juureksia pesemästä tai varispassista ryytimaan viereltä siksi, että olin levottomuuksissani avannut suuni väärään aikaan ja esimerkkilläni yllyttänyt muitakin pieniä ilvehtimään pöydän yli tai potkiskelemaan toisiaan sen ali. Hanna oli kitkenyt sen minusta, lopulta, tai ainakin opettanut istumaan hiljaa. Aamu oli Kaitsijain aikaa. Sitä ei sopinut rikkoo joutavien juttelemisella.

Me söimme, vaiti Ison tuvan pitkien pöytien ääressä, koko Talon väki yhdessä. Lepopäivä, tänään: kuunkierron viimeinen päivä ja päivä ennen elonkorjuun alkua. Päivä, jona muistimme juuriamme. Söimme, ja kuuntelimme kuinka Isto ja Airi, vanhoista kunnioitetuimmat, kertoivat meille lepopäivän tarinaa.

Osasin sen ulkoa, osasimme kaikki siitä lähtien kun aloimme muistaa. Lepopäivän tarina kertoi tähdestä, joka irtosi virrasta taivaiden välillä ja syöksyi maahan kun isovanhempiemme isovanhemmat olivat vielä nuoria. Maailma oli metallia, silloin, metallia ja salamoita, täynnä pelkoa ja yksinäisyyttä ja ihmisten sotia. Maailma oli kuolemassa, eivätkä ihmiset osanneet

estää. Muutamat olivat tienneet ettei niin voi jatkua. He yksin olivat pelastuneet, kulkeneet pitkän ja vaikean tien läpi suon ja metsän, tulleet paikkaan, jossa tähden halkaisema kallio kohosi harmaina sirpaleina kivisen niemen kärjessä. Siellä myrkyllinen ilma ja epätoivo väistyi. Siellä esi-isämme kohtasivat Kaitsijat.

Me olimme valittuja, sen tiesimme. Kaitsijat varjelivat vanhempiamme kun maailma heidän ympärillään vuoti kuiviin ja salammat vaikenivat. He mursivat vanhat liitot ja kutoivat ihoomme uuden elämän merkit. Pieni, suonikas massa niskassa, siinä missä kallo ja niskaranka kohtasivat; se oli Kaitsijoiden sormenjälki ja siunaus. Se kasvoi mukanaamme, luoden ohuita, vereviä rihmoja pitkin kalloa ja kaularankaa. Se antoi meidän hengittää, elää myrkyllisessä maassa, uskoa taas eloonjäämiseen kun olimme jo luulleet menehtyvämme maailmamme mukana. Se teki meistä yhtä, mistä sitten olimmekaan tuleet.

Mutta jokaisen lahjan mukana tulee hinta, eivätkä kaikki kyenneet kantamaan Kaitsijoiden kosketusta. Jotkut sairastuivat – heidän suonensa tummuivat, kasvoivat kieron, mädättivät lihan ympäriltään. Jokainen meistä lunasti synnyinoikeutensa uskollaan, omistautumisellaan Kaitsijoiden näyttämälle tielle, Talolle ja sen asukkaille. Ne, jotka antoivat itsekkyydelle sijaa vaipuivat sairauteen, kuumeeseen, ja esi-isiemme kaupungit vieneeseen veriseen kuolemaan.

Se oli ollut yleisempää, alussa. Kaitsijat olivat yrittäneet pelastaa niin monta kuin saattoivat, jopa ne jotka pelossaan olisivat kieltäytyneet lahjasta – liian usein nuo pelokkaat olivat löytäneet liittolaisia ja kääntyneet Kaitsijoita ja heidän kansaansa vastaan. Lopulta Kaitsijat olivat ymmärtäneet, etteivät voineet auttaa kaikkia. Me itkimme menettämiämme, mutta kovetimme sydämemme, ja teimme mitä täytyi. Kaitsijoiden Talossa ei ollut tilaa eripuralle – kuolevat, langenneet ja meille vieraat karkoitettiin, suljettiin siunattujen joukosta. Teimme osamme, ja lopulta koettelemus päättyi. Vaikka sairaus kosketti yhä jokaista syntynyttä, enää sukupolviin ei kukaan ollut menehtynyt lihansa heikkouteen. Mitä menettämillemme oli tapahtunut, emme tienneet. He olivat poistuneet polulta: he olivat poistuneet ajatuksistamme.

Tiesin tämän kaiken, ja tiesin ettei se ollut niin yksinkertaista. Toisina päivinä, talven pimeinä öinä, kerrottiin muita tarinoita: kylmiä kertomuksia

vieraista, joiden lihassa suonet kasvoivat mustina ja muodottomina. He vaanivat yössä, kadehtivat osaamme, joivat itkevien puiden myrkyllistä mahlaa voidakseen vihata väkevämmin. Heistä kerrottiin hiljaa, pelokkaasti, kuin nimi saattaisi manata pahan paikalle. Vain silloin kuulin vielä Saaran nimen mainittavan.

Saaran, jota vihasin kun vain muistin.

Saara oli kantajani, se jonka lihasta olin syntynyt. Olin ollut pienempi, silloin, niin pieni kuin muistan koskaan olleeni. En voinut tietää, että hänessä oli jotain vikana – että kenenkään muun kantaja ei kertonut heille salaisuuksia ruosteenrepimistä huoneista tai kulkenut kiellettyjä polkuja rautaluolissa. Tarinat joita hän kertoi – kuvat jotka hän jätti uniini – huusin itseni hereille monena yönä, mutta Saara oli aina siellä, vaientamassa minut, vahtimassa ettei kukaan huomannut miten luontoni kapinoi vieraita tarinoita vastaan. ”*Anna anteeksi lapsi, anna anteeksi, että teen tämän – mutta sinun on tiedettävä, ymmärrettävä, että tulisit vapaaksi—*” Olin itkenyt, hiljaa – mutta olin myös uskonut, ja pitänyt salaisuudet ja tarinat itselläni. Olin salannut jopa nimen, jota hän opetti käyttämään itsestään – sen, jota kukaan muu ei koskaan lausunut. Minulle hän oli Äiti.

Mistä olisin voinut tietää? Kukaan ei koskaan puhunut Kaitsijoiden särkemistä liitoista, vain vanhimmat osasivat lukea kirjoja joissa ne kerrottiin, eivätkä hekään mielellään koskeneet niihin. Kuinka olisin voinut tietää Saaran viekottelevan minua Kaitsijoiden polulta, ihmisten liittoon joka tekisi minusta oudon kaikelle tuntemalleni? Talossa kaikki olivat tasavertaisia, toistensa arvoisia, kukin tärkeä omassa osassaan. Kenelläkään ei ollut oikeutta nousta sitä järjestystä vastaan, asettaa yhden etua muiden edelle. Kun Saara lupasi, että kaikista talon ihmisistä hän kuului minulle – että minun takiani hän uhraisi tai uhmaisi mitä vain – yhtä hyvin hän olisi voinut repiä Kaitsijoiden suonet lihastaan ja laulaa valoja vanhalle maailmalle.

Tietenkin sairastuin. Pahemmin kuin kukaan miesmuistiin, kuulin jälkikäteen, pahemmin kuin kukaan paitsi Saara kahtatoista vuotta aikaisemmin, kun hän oli ollut minun ikäiseni. Kuume, houreet,

suonet jotka paloivat ja tempoilevan ihossani kuin irtomaisillaan – kaikki se, mitä Saaran olisi pitänyt tietää aiheuttavansa minulle tarinoillaan. Hän pysyi luonani vielä silloinkin, luulen. Muistan hänen äänensä, kuumenäkyjen takaa, etäisenä ja naavaisten oksien vaimentamana. ”*Pidä kiinni, lapsi. Taistele. Se ei nujerra sinua – sinä kesytät sen.*”

En tiedä mistä hän puhui. En tiedä mitä itse puhuin, mutta ilmeisesti tarpeeksi. Kun kuume taittui, Saara oli poissa. Maailmassani oli ihmisenmentävä reikä, ja minä löysin itseni viettämästä pitkiä iltapäiviä Hannan, pienten tuvan hoitajan kanssa. Uhmasin, intin, vaadin Saaraa luokseni. Hanna vain pudisti päätään ja toisti, miksi se ei ollut mahdollista, kunnes lopulta käsitin että näin se tulisi olemaan. Saara oli poissa. Saarasta oli tullut Vieras, ja hän oli ollut vähällä viedä minutkin mukanaan. Vain Hannan kärsivällisyys oli tuonut minut takaisin Talon huomaan, Kaitsijoiden polulle. Jos arvet eivät olleetkaan umpeutuneet – jos vieläkin olin umpimielinen, levoton, hidas ymmärtämään mitä muut lapset vain tiesivät – Hanna vakuutti ettei se ei ollut minun syytäni.

Miten kauan meni että uskoin sen? En luovuttanut, oikeastaan. En koskaan luopunut Saaran salaisuuksista. Jos olisin luopunut, olisivatko uneni yhä täynnä vääriä lupauksia ja asioita, joita ei voinut olla? *Muista sanani, lapsi, muista äitisi. Talo ei ole koko totuus, mikään täällä ei ole.*

Minä muistin. Minua ei petettäisi uudestaan.

Olin sanonut Hannalle niin. Hän oli katsonut minua oudosti, varovaisesti. ”Parempi unohtaa,” hän oli sanonut. ”Viha on vieraita varten. Kaitsijat eivät halua meidän vihaavan, vain elävän.”

Nyökkäsin, lupasin, ja olin yrittänyt. Vuosia, kunnes yritys muuttui tavaksi, kunnes huomasin vain hyväksyväni, että kaikki muille pienille luonnolliset asiat – herääminen, hiljaisuus, toistensa ja vanhojen sanaton ymmärtäminen – tapahtuivat minulle opettelemalla jos ollenkaan. Minun ja muiden välillä oli seinä, jota en kyennyt murtamaan. Yritin miten taisin, Saara oli jättänyt minuun arven, joka hautasi muille niin selkeän polun harmaaseen usvaan.

Ihmekö sitten, että olin Talon vanhin kolmetoistavuotias.

”He ovat kanssamme vieläkin.” Airi lopetti tarinansa tyynenä kuin aamu, vaimeasti hymyillen. ”He näkevät, he suojelevat, ja jonakin päivänä he palaavat lihassa noutamaan meidät ilmojen ylle, taivaidenväliseen virtaan jossa tähdet uivat. Tänä, tänä kuunkierron viimeisenä päivänä, me lepäämme työstämme. Muistamme juuriamme, muistamme menettämiämme, muistamme meille annettua lahjaa. Tänä ajatteleme kotiamme, Tähdenniemeä, ja vaiheita jotka toivat meidät tänne – jotta huomenna, uuden kuun ensimmäisenä päivänä, muistaisimme miksi työskentelemme.”

Kiireettömän juhlavasti Airin käsi ojentui sivulle – hänen vierellään Isto tarttui siihen. Pöydissä ympärilläni ihmiset nousivat ja liittivät kätensä piiriksi. Ilari vilkaisi minua, ja hetken ajan näin säälin hänen silmissään. Ei, en taaskaan ollut huomannut sitä näkymätöntä merkkiä, jonka kaikki muut tuntuivat ymmärtävän. Osasin nousta vasta kun muut jo seisoivat, kun Ilarin käsi kosketti omaani.

Airin ja Iston katseet vaelsivat meidän kaikkien ylitse, rauhallisena, varmana. Minäkään en voinut olla löytämättä jotakin rauhoittavaa heidän hiljaisista hymyistään. He nyökkäsivät.

”Tätä me olemme.”

Me toistimme valan, vaikenimme. Pitkä hetki hiljaisuutta – sitten, ilman eri merkkiä, piirit särjettiin ja Talon väki erkani tahoilleen. Luikin töihini nopeasti, jäämättä katsomaan oliko joku kiinnittänyt huomiota hitauteeni.

Ilari juoksi minut kiinni pihalla. ”Liina! Liina, odota!” Pysähdyin, kiusallisen tietoisena siitä, että jos olisin ollut kuka tahansa muu, hänen ei olisi tarvinnut erikseen pyytää. Kuin kuuro tai tyhmä kuulevien joukossa, se minä olin.

”Sinä olet menossa rantaan, eikö vain? Vuohia juottamaan?”

Nyökkäsin. ”Lepopäivä tai ei, elikoiden pitää silti juoda. Tulet mukaan?”

Rohkaiseva hymy – olin arvannut oikein. Ilari yritti vieläkin, kun muut lapset olivat jo kyllästyneet seuraani – jaksoi kannustaa ja olla kärsivällinen, kohdella kuin olisin tavallinen ja täysijärkinen. Joku päivä hänestä tulisi hyvä Hoitaja. ”Kiia tulee myös, heti kun astiat on

raivattu ja viety pihalle pestäväksi. Odotetaan?”

”Joo.” Hymyilin vaisusti, en varauksettoman ilahtuneena. Kiia oli Talon pienista rohkein, se joka näyttäytyi minun seurassani kuin kaikkia talviöiden tarinoita uhmaten – ei hyvää luontoaan, kuten Ilari, vaan samalla uhmakkaalla tavalla kun kiipesi korkeimpaan kuuseen, ui kauimmaksi rannasta, tai säntäsi karkuteille pinkovan mullikan perään. Hänen hyväntahtoisuutensa kesti vain niin kauan kun en tehnyt mitään liian outoa. Julmistuneessa Kiassa oli samaa ehdottomuutta kuin hänen kantajassaan, Airissa. Kaikki mikä haaskahti Kaitsijoiden suunnitelmasta poikkeamiselta, sitä oli viisainta karsastaa. Jos Kiia suvaitsi näyttäytyä seurassani tänään, en ollut voinut syyllistyä kovin moneen virheeseen.

Odotimme aikamme. Ilarin ehdotuksesta kävin ajamassa vuohet pilttuustaan pihalle – ne nurisivat ja tepastelivat ja potkivat tomua kultaiseen aamuaurinkoon, mutta taipuivat seuraamaan kellokasta kun vähän ojensin. Tämän ainakin osasin, siinä missä kuka tahansa pienistä – keittiöapulaisena olin hidas ja lapsenvahtina toivoton, mutta elikoita ymmärsin yhtä hyvin kuin kuka tahansa muukin.

Kiia saapui pihalle juuri kun olin saanut lauman järjestykseen. Hän vaihtoi pikaisen katseen ja nyökkäyksen Ilarin kanssa, ja sitten hymyili minulle suopeasti. Päätin tulkita sen lähtömerkiksi.

Pihalta lähti kaksi tietä. Toinen mantereelle, korjuuta odottavien peltojen välistä – toinen ryytimaan ja aittojen takaa, kohti metsän takana niemen sivulla avautuvaa järvenrantaa. Ajoin vuohet jälkimmäiselle. Ilari ja Kiia jättäytyivät vanaveteen. Ilari vihelsi epäviereisesti ja yritti matkia lintuja, Kiia poimi heinän ja pujotteli siihen mustikoita polun varrelta. Minä paimensin vuohia ajoittaisilla risunviuhauksella, tarkkailin polua käärmeiden varalta, nyhdin elikoiden turkista horsmanvillaa, joka karisi polunlaidan kasvustosta ja jäi kellumaan laiskasti ilmaan jälkeemme. Ilman Talon katseita niskassani tuntui melkein, että saatoin taas hengittää. Oli lämmin. Oli hyvä päivä.

Saavuimme rantaan. Vuohet jolkottivat vedenrajaan ilman eri käskyä, kastoivat turpansa veteen, joiivat pitkiä kulauksia. Niiden kupeet kohoilivat hiljalleen auringossa. Kiia luopui marjastuksestaan ja alkoi metsästä tarpeeksi litteitä kiviä leivänheittoon. Vilkaisin Ilaria – kun olimme keskenämme, hän myöntyi yleensä

juttlemaan vaikka mitään asiaa ei olisi ollutkaan – mutta hän sivutti katseeni ja seurasi Kiian esimerkkiä. Luovutin. Poimimme kiviä, nakkelimme niitä järvelle, yritimme turhaan voittaa Kiian suoritusta.

Sitten linnut vaikenivat ja rävähtivät lentoon oksiltaan.

Hetken minä ja vuohet yksin ymmärsimme, että jotain oli vialla.

Kesätaivas repesi ukkosen ja honkaan iskevän salaman äänellä. Valokaari halkaisi taivaan peruuttamattomasti kuin paha ajatus, palavan usvan vasama iskeytyi lahden pintaan, potkaisi veden päin taivasta kuin se olisi äkkiä saanut hengen ja päättänyt nousta haastamaan hongat kalliolla. Sitten luonto muistivat paikkansa, pilari sortui, ja mullistuksen jäkeen jättämänsä kirkas usvakeihäs alkoi liueta tuuleen.

Kiia ja Ilari tuijottivat lahden savuavaa, pyörteilevää vettä jähmetyneinä. Äänet alkoivat palata maailmaan samalla kun tajusin, että muutamia hetkiä sitten joku oli tallonut jalalleni ja melkein töninyt minut nurin.

”Vuohet! Hei! Vuohet karkaavat!”

Aika nyrjähti omiin uomiinsa, Kiia ja Ilari säpsähtivät liikkeelle yhtä hätääntyneenä kuin minä siitä, että olimme edes hetkeksi noin vain unohtaneet huolehtia Talon eläimistä. Jos vanhat saisisvat tietää...

Kerrankin liikuin muita nopeammin; pingoin jo pitkällä kun Ilari ja Kiia saivat silmänsä irti lahdesta. Kiia pälyili yhä taakseen juostessaan. ”Mikä se oli?! Kuulitteko mitä ääntä se piti?”

”Mikä lie!” huusin takaisin. ”Meidän täytyy pyydystää vuohet!”

Juoksimme. Luulin että meillä kävisi onni – että elikot hädissään suunnistaisivat kohti turvallista pilttuutaan – mutta vain hetken polkua seurattuaan kellokas äkkiä kavahti ja koukkasi polulta, muu lauma perässään. Kiia älähti vihaisesti, mutta elikot eivät välittäneet. Naavaiset varjot sulkeutuivat yllemme kun seurasimme pakenevia vuohia kuusikkoon.

Oksisto tiheni, lämpö ja aurinko katosivat. Varvikko muuttui rikkumattomaksi paitsi missä me tai vuohet sitä talloimme, kuolleista alaoksista valuvat ohuet naavarihmat kertoivat, ettei täällä ikiaikaan ollut kulkenut mikään tuulta todellisempi. Linnut eivät enää laulaneet. Vain askelemme ja ikihonkien ajoittainen natina tuulta vasten rikkoivat hiljaisuuden.

Vähitellen lauma edellämme alkoi väsyä. Ilari, meistä lyhytjalkaisin, alkoi kerätä antautuvia elikoita taas yhteen laumaan sillä aikaa kun minä ja Kiia jäljitimme vielä karkujalassa sinnitteleviä. Yksitellen vuohet talttuivat, alistuivat taas johdateltaviksi – luimistellen, rasahduksia ja turkkiaan nykivää oksastoa säpsyen, mutta mieluummin jonkun paremmin tietävän tarjoamassa turvassa kuin omillaan. Vihdoin enää kellokas jolkotteli edellä, väsyneenä mutta mulkoillen meitä varauksettoman epäluuloisesti. Maanittelu, nurkkaan ahdistaminen, tai Kiian uhkarohkea syöksähtely sivustalta ei auttanut. Aloin hermostua. Sitten äkkiä, Kiia jähmettyi niille jalansijoilleen.

”Pitää mennä takaisin.”

Vilkaisin häntä ihmeissäni, ja tajusin pysähtyä. ”Mitä? Älä hölmöile. Kyllä me sen kiinni saamme.”

Kiia vilkaisi minua ärtyneesti, kuin olisin puhunut jostakin aivan muusta kuin mitä hän tarkoitti. ”Pitää mennä takaisin,” hän toisti. ”Olemme tulleet liian kauas.”

”No koska tuo sarvipää vain jolkottaa!” En aikonut niellä hänen tärkeilyään juuri nyt. ”Kiia, emme me voi vain palata yhtä vuoheta vaille! Mitä vanhat sanovat?”

”He sanovat ettei sillä ole väliä,” Kiia kivahti. ”Sitä paitsi, katso nyt itsekin!” Hän sohaisi kiivasti sormella kohti latvuston läpi häämöttävää taivaanrantaa.

En tiedä kumpaa säikähdin enemmän, Kiian äkillistä edesvastuuttomutta Talon elikon suhteen vai sitä mitä hän osoitti minulle. Haljennut kallio niemen kärjessä – paikka josta Kaitsijat nousivat kohtaamaan esi-isämme. Sinne meillä ei ollut lupa mennä. Turvallisella niemelläme se oli vaaran saareke, se paikka jonne esi-isämme olivat hylänneet vanhan maailman viimeiset rippeet. Joskus pienet kilvoittelivat sillä, kuka uskalsi lähimmäs, mutta perille asti ei mennyt kukaan. Kiiakaan ei varmasti ollut koskaan käynyt näin lähellä.

Tiesin vain yhden, joka väitti käyneensä siellä – Saaran, jota sain kiittää kiven varjossa väijyvistä painajaisistani.

Nielaisin.

Ilari saavutti meidät, vastahakoisesti kuin mukanaan tuleva vuohilauma. Joku eläimistä äkisi levottomasti kellokkaalle, mutta otus ei ollut moksiskaan. Ilari pälyili sitä, sitten metsää edellämme, näyttäen kalpealta ja hiukan säikähtäneeltä. Hän vilkaisi meitä, tai oikeastaan minua. ”Hei, meidän pitää—”

Kiia nyökkäsi tylästi, niin kuin turhile puheille kuuluukin, ja mulkaisi minua merkitsevästi.

Äkkiä molemmat ärsyttivät minua suunnattomasti.

”Hyvähän teidän on, kun olitte vain mukana – ei teitä siitä suomita, jos vuohi hukkuu metsään! Katsokaa nyt sitten edes, että loput pysyvät aisoissa. Minä haen mokoman.” Tuhahdin ja käännyin kannoillani, ottaen suunnan kohti kellokasta. Se mulkoili minua ylseästi, ja alkoi taas perääntyä metsään.

”Liina! Et ymmärrä—! Meidän pitä mennä takaisin heti!” Ilari kuulosti säikähtäneeltä. Oikeasti. Epäröin, olin vilkaista taakseni – sitten kellokkaan tiu’un raskas kalke vaati huomioni. Elikko puikkasi risukon läpi ja jolkotti mielenosoituksellisesti tiehensä. Se oli kyllästynyt meihin.

Tein päätökseni ja suuntasin vuohen perään, suojeten kasvojani oksilta miten parhaiten taisin.

”Liina!”

En jäänyt kuuntelemaan. Oksat olivat tiheässä täällä – vuohi katosi nopeasti näkyvistä ja risut nyhtivät niin mekon reunoja kuin tukkaani kuin ilkeät sormet – mutta kellon ontto kalkatus ja naavaisen risukon läpi puskettu vuohenmentävä vana kertoivat ihan tarpeeksi selvästi minne piti mennä. Ääni kuului jo lähempää, ja pian tulisi rantakin vastaan, tai kallio.

Yritin ajatella sitä, ei Saaran kertomuksia haljenneesta kivistä tai asioista sen sisällä.

Kallio kuului Kaitsijoille. Ne eivät asuneet siellä enää, mutta niiden henki liikkui sen yllä. Meillä, Kaitsijoiden valituilla, ei ollut asiaa paikkaan, jossa esi-isämme olivat katsoneet myrkyllistä maailmaansa ja valinneet.

Vasta nyt ymmärsin, etten ollut koskaan tajunnut kysyä mitä se tarkoitti.

Askelia takana ”Liina, nyt odotat!”

Kiia? Pysähdyin silkasta kummastuksesta. Kiia rikkomassa sääntöjä? Mikä oli niin tärkeää?

”Meidän pitää mennä nyt.” Kiia saavutti minut, tarttui ranteeseeni, yritti nyhtää seuraamaan takaisin. Hän puhui hitaasti, kuin tyhmälle tai vauvalle, mutta jotain oli vialla: hän horjui jaloillaan, pälyili ympärilleen, puuskutti kuin olisi juosut paljon kovempaa kuin metsässä pystyi. ”Me menemme kotiin, Liina. Sinun pitää tulla nyt. Täällä ei ole turvallista.”

Närkästynyt vastalauseeni katkesi kauempaa edestäpäin kuuluvaan rääkäisyyn. Kiia vinkaisi kuin eläin ja kurotti turhaan perääni. Minä jätin hänet ja säntäsin kohti ääntä.

Kellokas oli luhistunut varvikkoon vain muutaman metrin päässä kalliosta. Kaatuessaan se oli teutonut, repien turvetta ja varpuja parin askeleen ajan. Eläimessä itsessään ei ollut jälkeäkään – se oli vain lyyhistynyt varvikkoon kallion edessä. Sen suu oli auki ja valui maksoittuneen veren mustaamaan kuolaa, kuin henki olisi paennut paljon, paljon ennen kuolinhuutoa. Sen sorkissa ja säärissä oli murskattujen mustikoiden juovia.

Tiesin ettei minun pitäisi. Silti nostin katseeni maasta.

Ruhon takana kalliossa avautui railo, juuri ja juuri ihmisen kuljettava. Se imi katseeni – se valui pimeää ja kylmää ja ääntä juuri kuulokynnyksen alapuolella.

Siitä voisi kävellä. Mennä ja löytää särkyneen muna, juovaiset metalliluolat ja samean lasin, paloiksi revityt ruumiit, jotka eivät kuuluneet millekään ihmisen tuntemalle. Niitä voisi katsoa, koskettaa, tuntea kuinka muinainen nahka hilseili seittinä sormiin ja paljasti kuolleita, kuiviin luihin kiertyneitä suonina—

Ukkonen – leimaus – jossain takanani Kiia alkoi kirkua.

Seisoin yhä varvikossa, kuolleen vuohen vieressä. En tiedä miksi se yllätti minut.

Jouduin kiskomaan ja ravistelemaan Kiiaa, ennen kun hän liikkui. Huuto oli jatkunut kunnes hänen äänensä petti – hän alkoi hengittää paremmin kun kallio jäi taaksemme, mutta pitkään hän liikkui vain niin kauan kun kiskoin häntä kädestä. Vain vauvat ja sairaat itkivät, mutta nyt kyyneleet valuivat Kiian silmistä kuin hän ei edes huomaisi. Oliko hän iloinen, surullinen tai tuskiaan, en sannut sanoa. Hänen huulensa liikkui, taukoamatta. Kun henki lopulta palasi tarpeeksi kantaakseen ääntä, aloin erottaa hänen muminaastaan

sanoja. Ne olivat aina samat, liiton sanat.

Tätä me olemme.

Puiden yllä, edessäpäin, taivas alkoi tahrinua mustaan savuun.

Lari ei ollut enää siellä mihin oli jäänyt – vuohet olivat kadonneet ties minne. Kiskoin poissaolevasti mumisevaa Kiiaa tulosuuntaamme, nyyhkin ja manasin etten saanut häntä kulkemaan nopeammin. En tiennyt mihin olin matkalla, paitsi kotiin niin kuin Kiia oli vaatinut. Takanani kuulin ääniä, niitä epätodellisia, kuin omat ajatukset pään sisällä, mutta liian vaimeita ymmärrettäväksi. Metsää tuntui jatkuvan loputtomiin.

Savu hiipi vastaan metsän harvetessa. En tiedä mitä olin kuvitellut – että olin rikkonut jotain mennessäni niin lähelle kalliota, että kaikki korjaantuisi jos vain pääsisin niin kauas siitä kuin suinkin? Metsän laidasta pihalle avautuva näky kiskaisi pohjan miltään sellaiselta kuvitelmalta.

Piha oli autio, äänetön. Ovet lepäsivät avoimina, savu luikerteli karmien ohi ja hirsien välistä ja kerääntyi pihalle sameana harsona. Kaivopolulle hylätty sanko oli kaatunut, vuotanut vetensä vanaksi, joka melkein saavutti tummemmat tahrat pihan tomussa. Vuohet olivat löytäneet tiensä takaisin – sorkkien sotkema maa, katkaistuista kaulasuonista ryöpyneet verenkaaret, veltot ruhot vaaleana massana navetan käytävällä – joku oli lopettanut kaikki, rauhallisesti ja järjestelmällisesti. Kanojen niskat oli väännetty nurin, lehmien kallot halkaistu kirveellä. Teurasveren paksu, rautainen tuoksu sekoittui savuun, joka nousi pelloilta – jota hiipi ulos tuvan ja aittojen ja ladon avoimista ovista. Jossain, vaimeasti, liekit alkoivat löytää voimaa laulaa Kaitsijain Talo tuonpuoleiseen.

Joku oli kulkenut läpi Talon ja tuhonnut kaiken sen, mitä olimme vaalineet. Missään ei näkynyt ihmisiä; vain savu liikkui, huoneissa ja taivalla lahden yllä.

Kiia taivuttali kätensä otteestani – olin unohtanut hänet. Hetken pelkäsin hänen säntäävän takaisin metsään, tai pahempaa, pihalle yrittämään edes jonkin pelastamista, mutta se olisi ollut typerää. Kiia ei tehnyt typeryyksiä, ikinä. Hän kuivasi kasvonsa

kuin ajattelematta, katsoi kohti rantaa – oliko siitä edes tuntia kun olimme siellä olleet? Kun hän katsoi minua taas, hän näytti taas siltä, että tiesi missä oli. ”Ei meidän tänne pitänyt tulla.”

Hän kuulosti rauhalliselta. Hän kuulosti itseltään. Talon tuhon äärellä se oli kolkompaa kuin mikään Kaitsijoiden kalliolla. Kiia kai tajusi sen, koska vilkaisi minua ja ojensi kättään, tehden parhaansa kuulostaakseen rauhoittavalta.

”Älä säikähdä. Kaikki on hyvin, me emme vain tarvitse niitä enää. Olemme menossa kotiin.” Epäroin, osaamatta vastata. Savu ja veri saivat pääni särkemään, äänet kuulostamaan oudoilta, kaiken tuntumaan liian vaikealta ja vaaralliselta, mutta Kiia kurotti hieman ja tarttui käteeni. ”Ei hätää. Se on ohi, melkein. Mennään muiden luo, näet sitten.”

Seurasin. Kiia käveli rauhallisesti mutta reippaasti – luotasisi minut savua ja liekinpoikasia tihkuvan Talon liepeiltä rantapolulle, jota olimme kulkeneet vain hieman aikaisemmin kuin tietäisi mihin oli menossa. Tietenkin hän tiesi, Talon väki tiesi aina: parasta mitä minä saatoin tehdä oli olla vaiti ja seurata. Kun kuusikon varjo vihdoon sulkeutui yllemme ja puut peittivät pihapiirin takanamme, ensimmäiset lieskat kynsivät jo tietään ison tuvan katon läpi.

Ranta oli väkeä vuolaanaan. Koko Talon väki, yhtä rauhallisena ja toiveikkaan varmoina kuin Kiia. Hanna erosi joukosta ja tuli meitä vastaan, otti käteni Kiialta. He vaihtoivat katseen, hymyilivät; vilkaisivat minua surullisen ymmärtävästi, kuin silloin joskus kauan sitten kun Saara oli juuri kadonnut, enkä vielä ollut hyväksynyt selityksiä tapahtuneesta. *Raukka, kunpa hän ymmärtäisi. Ehkä jonain päivänä.*

Äkkiä, ensimmäistä kertaa, ymmärsin pelätä.

Isto ja Airi seisoivat vedenrajassa, käsi kädessä, hymyillen niin kuin joskus olin kuvitellut Kaitsijoiden tehneen kohdatessaan esi-isämme. Heidän takanaan, siellä missä usvakeihäs oli puhkaissut järven, vesi pyörteili ja hehkui. Välillä se kuohui, kuin olisi kiehunut, ja siitä nouseva huuru samensi palan taivasta lahden yllä. Rantaan ajautuvat aallot kantoivat mukanaan mutaa, repeytyneitä leviä, kuolleita kaloja. Kukaan ei välittänyt; kaikki tuijottivat lahdelle, vaiti ja valmiina. Mitä Kiia oli sanonut? *Meidän pitää mennä*

kotiin.

He astuivat järveen ensimmäisenä, Airi ja Isto, talon vanhimmista kunnioitetuimmat. He kävelivät veteen ylväästi, rauhallisesti: pinta nousi nilkkoihin, sitten polviin, liimasi lahkeet Iston sääriin ja levitti Airin hameen kelloksi veden pinnalle. He kahlasivat edemmäs ja vesi kävi syvemmäksi, lantiolle, kainaloihin, leukaan. Sitten aalto löi yli, eikä heitä enää näkynyt.

Seuraavat astuivat mutaiseen rantaveteen. Ja seuraavat. Otin askeleen taaksepäin, mutta Hanna tarttui käteeni.

”Älä pelkää.” Hän katsoi järvelle, Hoitajamme. Kiia oli löytänyt Ilarin, ja seisoj tämän kanssa rannalla odottamassa vuoroaan. ”Tiedän ettet kuule sitä, mutta lupaan että kuulet vielä. Kun olemme menneet veden alle ja ilmojen ylle, palanneet tähteinvälisiin virtoihin ... sitten meillä on keinot parantaa se, mitä sinulle tehtiin. Silloin sinäkin kuulet. Lupaan. Et vähän, tuskin ollenkaan, niin kuin nyt. Kaiken, kuten kuka tahansa meistä.”

Hän puristi kättäni pikaisesti, kosketti hiusten peittämiä suonia niskassani – ja äkkiä jokin kirkastui, ja tiesin miksi kaikki, koko ikäni, oli ollut niin vaikeaa.

He puhuivat. Olivat puhuneet koko ikäni, kuulemattani, ja vasta nyt, kun he seisoivat yhtenä viimeisellä rannalla ennen tähtiä, vasta nyt heidän äänensä kasvoi niin voimakkaaksi että minäkin ymmärsin. Ääniä, kuvia, sirpaleita vieraasta. Taivasta yllä ja alla, metallia, moottoreita, ykseys ja ymmärrys viemään kaiken epävarmuuden—

—ja huone, kuin se murtunut holvi jonka Saara oli löytänyt kallion sisältä, jossa eläimet ja oudot olennot olivat tukehtuneet myrkylliseen ilmaan ja murtuneen kotinsa huuruihin. Ei murtunut nyt, ei samea ja säänpieksämä vaan hohtava kuin vesi auringon alla, värejään pinnalla, valo kissan silmissä. Huone, jossa elämä kesti jopa kylmiä virtoja tähtien välillä, ja jonka ilma oli tehty toisenlaisille keuhkoille, niille joilla Kaitsijat silloin hengittivät—

Kylmä vesi nilkoissani ajoi äänet päästäni. Hanna oli johdattanut minut rantaan; Ilari ja Kiia kahlasivat edellä, jo vyötäröä myöten vedessä. Ranta oli tyhjä, me olimme viimeiset. Pysähdyin.

Hanna kääntyi, katsoi minua rauhallisesti, kärsivällisesti. ”Älä pelkää. Se ei kestä kauaa, se ei satu. Veden alle, ilmojen ylle. Sitten voimme auttaa sinua.”

Hän hymyili, etäisesti, ja sirpaleet hiipivät takaisin silmiini. Talo sai jäädä, palaa ja kadota, sillä me emme sitä enää tarvitseet ja muille emme sitä jättäisi. Se ei koskaan ollut kotimme, vain paikka jossa odottaa. Linnake vieraassa maassa, meille vihamielisessä, mutta jonka alkuasukkaista olimme löytäneet suojan—

—yritin riuhtaista itseni irti. Vesi ulottui polviini, pyörteili vaimeasti, vihjaili voimakkaammista virtauksia syvemmällä. Ilaria ja Kiia ei enää näkynyt, eikä Hanna enää myötäillyt epäröintiäni. Hän käveli syvemmälle, raahaten minua perässään, puhuen päässäni – mutta ei minulle, vaan jollekin muulle. Hänen otteensa puristui ranteeseeni kuin jänispaula, sitä kireämpi mitä enemmän rimpuilin. Vesi nousi, jalkani lipsuivat mutapohjassa, vettynyt mekko painoi ja teki kömpelöksi. Kaaduini, nielin vettä, räpistelin pintaan haukkomaan henkeäni.

”Päästä irti!”

Ei vastausta – Hanna jatkoi eteenpäin. Huusin, kaivoin kynteni hänen kämmenselkäänsä, yritin vääntää sormia irti ranteeni ympäriltä. Rusahtus, kun kynteni upposivat nahan läpi – liha repesi rumina kielekkeinä, mutta ote ei herpaantunut. Ääni päässäni jatkui – ja äkkiä, jokin vastasi siihen. Jokin minussa, joka oli kadonnut vuosia sitten, palanut kuumeeseen ja vaiennut. Vaiennut, muttei kuollut. Hanna lauloi sille, samoja lauluja joita olin aina luullut hänen laulavan minulle.

Pohja loppui – ilma loppui. Hanna kiskaisi minut mukanaan pinnan alle.

Veden varassa en voinut enää kuin tapella. Kaivoin jalkani Hannan kylkiluiden väliin ja yritin potkaista itseni irti. Kynsin ja purin, yritin olla nielemättä vettä. Ei apua. Vesi kävi pimeämmäksi, ilma keuhkoissani raskaammaksi, rimpuiluni heikommaksi. Ja yhä, yhä vain, laulun sirpaleet uivat silmissäni, lupauksina jollekin, mitä en koskaan tiennyt olleen. Jollekin, joka ohuella ja surkealla äänellä vaikersi takaisin.

Valo katosi.

Sitten ... jotain. Jokin liikahdi, isona ja lähellä. Vesi kupli ja kumisi huudosta. Ote ranteessani katosi, mutta en enää jaksanut välittää – ja sitten joku kiskaisi. Kovaa, ja monta kertaa.

Pinta särkyi, aurinko iskeytyi kasvoihin, ja palavat keuhkoni ottivat vallan ja alkoivat purkaa itestään mutaista vettä ja vanhaa ilmaa. Joku kannatteli minua syvässä vedessä, piti kiinni, ui kohti rantaan. Sirpaleet vaimenivat, haihtuivat päivänvaloon.

Oli hirvittävän, hirvittävän hiljaista.

Mutta ei täysin. Vesi loppui, uimari rämpi rannalle ja laski irti, hakkasi minua selkään kun yskin ja pärskin mutaista vettä tallotulle rannalle. Kun lopetin hän jäi odottamaan, pelokkaasti, tietämättä mitä odottaa. Kesti pienen ikuisuuden ennen kun henki kulki – mutta kun ääni lopulta palasi, tiesin mitä sanoa. ”Äiti.”

Saara päästi tukahtuneen äännähdyksen, ja putosi polvilleen halaamaan minua. Lahdella veden hohde sammui hiljalleen, vieden pyörteet ja kaiken muun mukanaan.

Iltaan mennessä olin juossut enemmän kuin koskaan eläissäni. Hän ei ollut tullut yksin, Saara – hänen mukanaan oli kolme miestä, minulle vieraita, joista vain yhdellä oli Kaitsijoiden verevät suonet niskassaan. He katsoivat minua epäillen, käyttivät sanoja joita en tuntenut, puhuivat erilailla ja enemmän kuin kukaan tuntemani. He eivät luottaneet minuun, Saara kertoi hiljaa. Se ei ollut minun syytäni – he eivät luottaneet kehenkään, jonka Kaitsijat olivat ottaneet ratsukseen. Eivät ennen kun olivat varmoja, että ratsu oli ollut isäntäänsä vahvempi.

Miehet keräsivät Talon loimusta mitä käyttökelpoista saattoivat – paljon oli jo joutunut liekkeihin, mutta kellari oli koskematon ja osa liiterin ulkoseinälle ripustetuista työkaluista pelastettavissa. Sitten suuntasimme peltojentakaiseen aarnimetsään, mantereelle jossa en koskaan ollut käynyt.

Päivä vaihtui illaksi; hämärissä saavutimme laakson, jonka pohjaa kulki sileällä kivellä päällystetty tie. Sen harmaa pinta oli lohkeillut menneiden talvien roudassa, antanut periksi nuorten puiden versoille, sen laidoilla väijyi vielä ruosteenrepiä aitojen rankoja. Seurasimme sitä, kunnes puut ja laakson laidat hukkuivat hämärään ja enää tähdet kertoivat eron maan ja taivaan välillä. Siinä kulkiessamme, Saara kertoi minulle uuden salaisuuden, koko elämäni toisen uuden tarinan.

He olivat henkiinjääneitä, nämä muut. Niin Saara kertoi, ja se merkitty mies, joka kutsui itseään Koskelaksi ja suostui puhumaan minulle hieman. Talon tarinat olivat totta, osaltaan. Kaitsijoiden tähdet olivat syöksyneet maahan, jättäneet tulokkaat

loukkuun taivaan alle, paikkaan jossa ilmakin vihasi niitä. Ne eivät tulleet vihollisina, kai – mutta ne tulivat tehden kuolemaa, ja hädässään ne tarttuivat kaikkeen, joka niitä lähestyi. Niin ne löysivät esi-isämme, jotka olivat vihanneet ja tuhonneet toisiaan kauan ennen kun Kaitsijat putosivat tähtivirroistaan. Ne siirtyivät vereemme ja tekivät meistä osan itseään; vain kuume tai pajunkuorista keitetty rohto raivasi tilaa muullekin kuin Kaitsijoiden omalle äänelle.

Ei ollut väliä tunnistivatko vanhan maailman ihmiset Kaitsijoiden luontoa, vai pitivätkö ne taivaasta syöksyvää tulta naapureidensa hyökkäyksinä. Sotien riistäytyminen ihmisen parhaan tahdon tuolle puolen oli ollut väistämätöntä ja tuhoisaa. Siinä missä tähdet olivat tuhonneet metsiä ja kaupunkeja, niiden vauhkoonnutamat kansat olivat tuhonneet toisensa. Kun aseet vaikenivat, enää taudit ja talvi kulkivat kenenkään estämättä. Vanhat kansat olivat vetäytyneet raunioihin, luopuneet taistelusta, keskittyneet jäämään eloon. Jossain merten takana, huhuttiin, oli niin syviä luolia ettei tuho ollut yltänyt sinne. Jossain oli saaria, joiden väki kivitti kaikki kantamalle osuvat Kaitsijoiden pelossa, ja puhui kulkijoille vain savun tai salamoivan ilman äänillä.

Kaitsijoiden haaksirikkoiset olivat tehneet samoin. Ihmiskunnan rippeiden keskellä ne olivat perustaneet linnakkeensa – Taloja joissa odottaa omiaan, odottaa sitä kaukaista päivää kun siipirikkoisten tähtien avunhuudot kuultaisi, ja uusi tähti laskisi viimeiseen rantaan, noutamaan haaksirikkoiset pois myrkyllisestä maailmasta. Niille jotka olivat liian rampoja kuullakseen itse, ne kertoivat tarinoita. Ne suojelivat omiaan jos pystyivät, jopa vieraiksi villiintyneiltä ratsuilta.

Tätä me olemme, Saara sanoi. Tämän Kaitsijat ja Talo meistä tekivät.

Kuuntelin, en niinkään tiedonhalusta kuin vain imien itseäni sanoja, sitä ihmeellistä oivallusta että ympärilläni oli ihmisiä, joita ymmärsin yrittämättä. En halunnut häiritä sitä kysymyksillä, en edes kun Saara kertoi miksi oli palannut Tähdenniemelle.

Tähtiä oli alkanut pudota taas: Kaitsijat noutamassa omiaan, kuten meille oli aina luvattu. Saara oli halunnut edes yrittää noutaa minut, ja puhunut mukaansa muutaman uskalikon, jotka arvelivat että hylätystä talosta voisi vielä pelastaa ruokaa tai tarvikkeita. Maa

oli kova vaeltajalle, ja meidänlaistemme merkittyjen oli vaarallista jäädä yhteen paikkaan kovin pitkäksi aikaa. Vähäkin auttaisi niitä, joiden luo olimme matkalla.

Ajan loppu ja uuden alku, Saara lupasi. Kaitsijat olivat lähdössä, jättämässä vihamielisen maailman, joka koskaan ollut halunnut niitä. Hyvä niin. Vielä vähän aikaa, vielä kuukausi tai pari – sitten niiden tähdet irtaantuisivat taivaaltamme ja uisivat pois, minne ikinä olivatkaan olleet matkalla ennen kuin onnettomuus saattoi meidät yhteen. Päiviä, viikkoja, ehkä kuukausi tai pari: kuka tahansa jaksaa sen. Sitten maailma olisi taas meidän, ja vosiimme aloitta alusta.

Pysähdyimme lopulta, teimme leirin avoimen taivaan alle. Kämperryin Saaran kainaloon nukkumaan, kuuntelemaan tulen räätinää, katsomaan taivasta.

Kuusikko nousee ympärilläni suojaavina sormina, peittää minut tähtien katseelta. Taivas ei näe minua mutta minä näen sen, riekaleina naavaisten oksien välistä, kaukana kuin tuonpuoleinen ja tarpeeksi lähellä koskettaa. Tuuli liikuttaa oksia, saa tähdet välkkymään kuin liekit tuulessa. Jossain yläpuolellani tähti irtautuu

taivaasta – toinen, kolmas, enemmän – yksitellen ne erkanevat sisaristaan ja putoavat, täyttävät taivaan valoilla, jotka katoavat oksaston taakse näkyvistäni, täyttämään tarkoitustaan.

Kuvittelen tuntevani, kuinka maa ja ilma kumisevat niiden alla.

Pelkään, enemmän kuin koskaan eläessäni.

Ote kädestäni, viimeisellä rannalla – ääni joka puhuu minuun, mutta ei minulle. Se oli lupaus, eikö ollutkin? Meillä on keinot parantaa se, mitä sinulle tehtiin. Kun pääsemme kotiin, voimme auttaa sinua. Kun yritän oikein kovasti, voin melkein tuntea sen itsessäni – jonkin, joka ei ole minua.

Päiviä, viikkoja, kuukausi tai pari, Saara sanoi. Voi äitiä. Kaitsijat ovat tulleet, eivätkä ne lähde ennen kuin ovat keränneet omansa yhteen. Ne eivät jätä ketään. Eivät edes niitä, jotka ovat niin heikkoja etteivät voi itse vastata lähtökutsuun.

Ihmisten sodat Kaitsijoiden kanssa on käyty, se on totta. Meidän merkittyjen on vasta alkanut.

Susi Vaasjoki 2010